

บทที่ 3

สภาพทั่วไป

สภาพทั่วไปของกรุงเทพมหานคร

ก. ความเป็นมาของกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครก่อนเป็นเมืองหลวงนั้น เดิมบริเวณนี้ชื่อเรียกว่า บางกอก เป็นชุมชนเล็ก ๆ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำประกอบอาชีพเลี้ยงชีพด้วยการประมง สภาพพื้นที่เป็นลักษณะชายทะเลที่เป็นโคลนตม มีน้ำท่วมขังอยู่โดยทั่วไป การเดินทางจะใช้เส้นทางน้ำที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เส้นทางน้ำด้านตะวันตกไหลอ้อมคดเคี้ยว ทำให้เสียเวลาเดินทางมาก ดังนั้นจึงได้มีการขุดขยายคลองลัดให้เป็นแนวคลองตรง ทำให้น้ำได้เดินเป็นเส้นตรงและมีกำลังแรงขึ้น จึงเกิดการเซาะพื้นคลองให้ลึกลงและขยายข้างให้กว้างขึ้น

เมื่อขุดคลองลัดบางกอกแล้ว ทำให้ตำบลบางกอกมีความสำคัญขึ้นในฐานะเป็นเมืองหน้าด่าน จึงได้มีการตั้งเมืองล้อมด้วยกำแพงห่างจากบางกอก ลึกจากปากน้ำเข้ามาประมาณ 5 ไมล์ เพื่อคอยตรวจตราและเก็บภาษีเรือและสำเภา ที่นำสินค้าเข้ามาค้าขายกับกรุงศรีอยุธยา

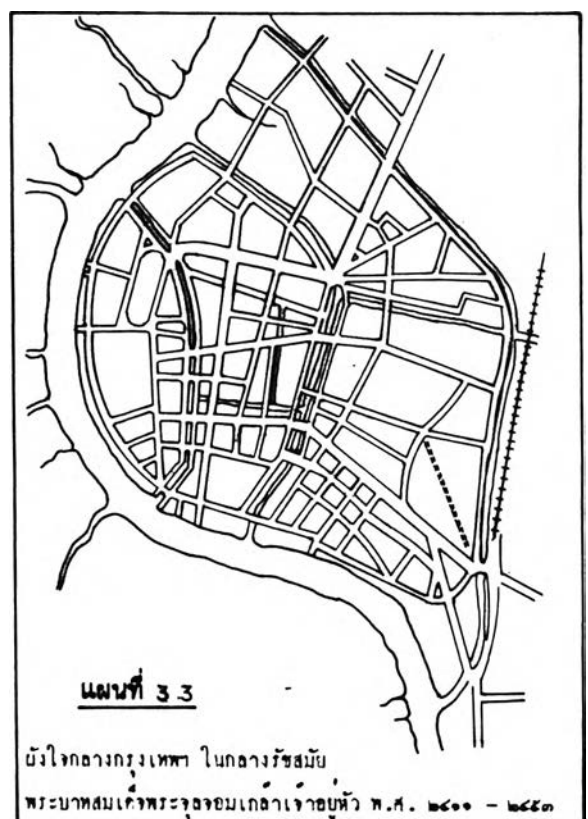
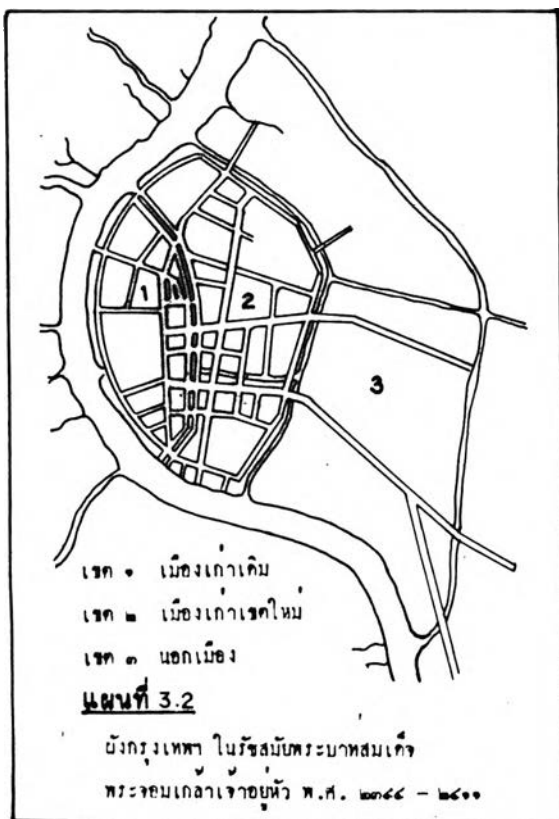
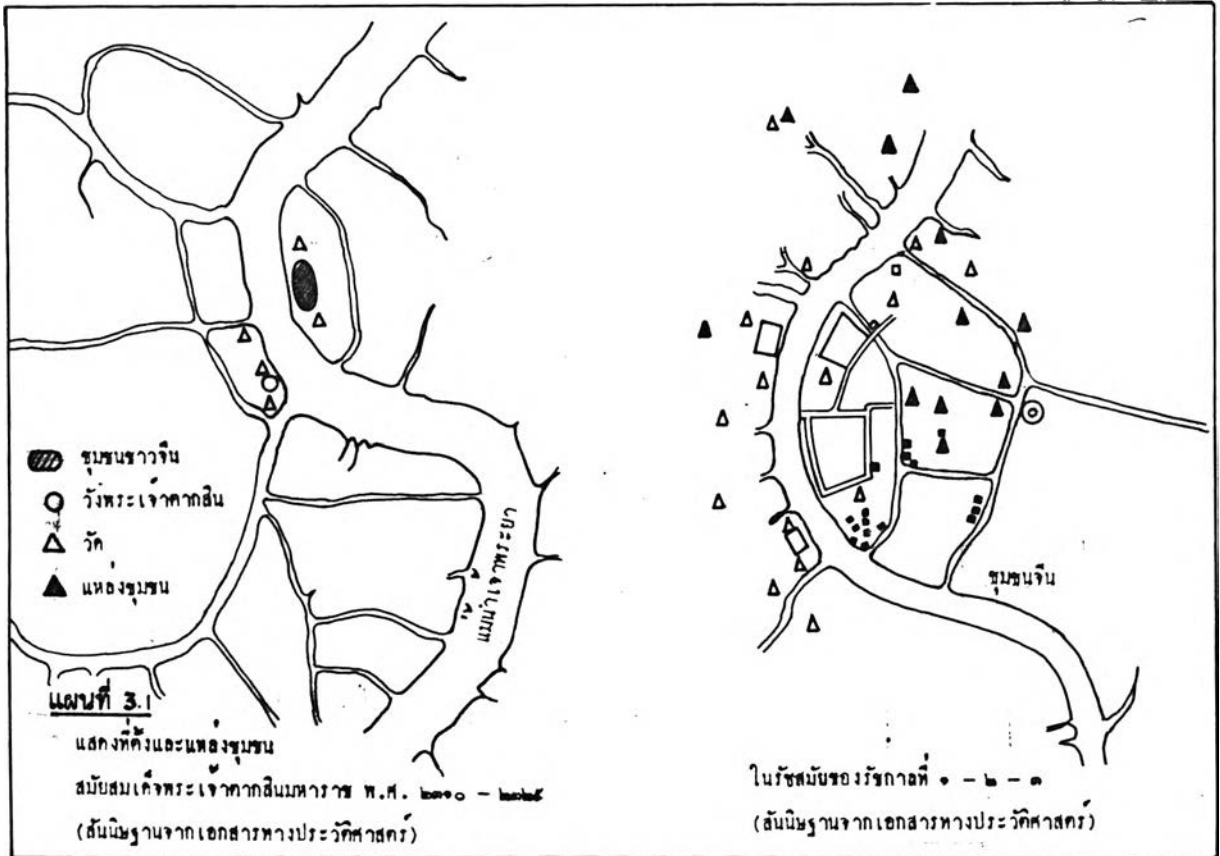
ด้วยตำบลบางกอกเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ทำให้เกิดชุมชนต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว หลังจากสิ้นกรุงศรีอยุธยา ในปี พ.ศ. 2310 พระเจ้ากรุงธนบุรี ได้ทรงย้ายเมืองหลวงมาตั้งที่กรุงธนบุรี โดยได้สร้างค่าย ก่อกำแพงและป้อมบริเวณสองฟากของทั้งสองด้านของแม่น้ำตามอย่างเมืองอกแตก (พิษณุโลก) ครั้นต่อมาเกิดจระจกทุกข์เข็ญ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้เสด็จขึ้นครองราชย์แทนและได้ทรงย้ายเมืองหลวงจากฝั่งธนบุรีข้ามแม่น้ำเจ้าพระยามายังฝั่งพระนคร ในปี พ.ศ. 2325 ด้วยเหตุผลทางการยุทธวิธีการรบ เพราะเห็นว่าพื้นที่ที่ย้ายมามีลักษณะเป็นพื้นที่แหลมมีแม่น้ำล้อมรอบสามารถป้องกันข้าศึกได้ดี และประกอบกับมีลักษณะภูมิประเทศที่ดีกว่าและมีความอุดมสมบูรณ์ สามารถขยายเมืองออกไปทางด้านตะวันออกนอกกำแพงเป็นที่ราบอันกว้างใหญ่ สามารถใช้เป็นที่ทำการเลี้ยงพลเมืองได้

การขยายตัวของกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครในสมัยเริ่มแรก หลังจากที่รัชกาลที่ 1 ได้ทรงสถาปนาตั้งเป็นเมืองหลวงแล้ว พระองค์ได้ทรงพัฒนาสร้างเมืองใหม่ขึ้นและเป็นรูปเมืองป้อมมีเนื้อที่ 2,589 ไร่ ทรงวางแผนและกำหนดการใช้ที่ดินให้เป็นสัดส่วนอย่างมีระเบียบ ทั้งภายในเขตกำแพงพระนคร และริมน้ำลำคลองใกล้เคียงกับกำแพงเมือง นอกจากนั้นก็ปล่อยให้เป็นที่ป่าและที่ว่างเปล่า โดยได้ทรงให้มีการแบ่งย่านการใช้ที่ดินเป็นที่อยู่อาศัยและประโยชน์ใช้สอยที่ดินเหมือนกับกรุงศรีอยุธยา ทรงโปรดให้สร้างพระบรมมหาราชวัง ไว้ด้านตะวันตกติดแม่น้ำเจ้าพระยา และได้ทรงให้สร้างวัดพระศรีรัตนศาสดารามขึ้นในวังด้วยและได้ทรงให้ขุดคลองคูเมืองชั้น 2 คลอง คือ คูคลองเมืองเดิม และคูคลองรอบกรุง เพื่อใช้ประโยชน์เป็นเส้นทางคมนาคม เป็นทางชักน้ำเข้ามาใช้ในเมือง และระบายน้ำฝนในฤดูฝน ในสมัยนี้ได้ทรงขยายเมืองออกไปทางตะวันออก โดยทรงโปรดให้ขุดรากก่อกำแพงรอบพระนครตามแนวคลองรอบกรุง และได้ทรงให้ขุดคลองมหานาค ต่อจากคลองรอบกรุงไปทางทุ่งทิศตะวันออก สำหรับในทางทิศตะวันตกซึ่งติดแม่น้ำเจ้าพระยาทรงให้ขุดคลองบางกอกน้อย เพื่อเป็นเส้นทางคมนาคม

ในสมัยรัชกาลที่ 3 จากการบอกเล่าของสังฆราชปาลแก้ว 1 (กรุงเทพมหานคร 2527 - 24) ในปี พ.ศ. 2373 "สภาพกรุงเทพเป็นเมืองตั้งอยู่บนสองฝั่งแม่น้ำ ท่ามกลางหมู่ต้นไม้ซึ่งเขียวชอุ่มตลอดปี ... ในแม่น้ำมีเรือทะเลติดธงจอดเป็นแถว บนฝั่งมีโบสถ์ วิหาร และมีแพเป็นร้านค้าขายของจอดอยู่เป็นทิวแถวสองฝั่งแม่น้ำ และในแม่น้ำมีเรือขนาดต่าง ๆ นับพันแล่นผ่านไปมามิได้ขาด ... ในกรุงเทพไม่มีรถลากคันเดียว ใครจะไปไหนก็ใช้เรือ ในกลางเมืองหรือย่านการค้า นาน ๆ จะพบทางเดินปูอิฐแผ่นใหญ่ ๆ บ้าง ... บ้านคนในกรุงเทพมี 3 ประเภท คือ 1. ดึก 2. เรือนไม้กระดาน 3. เรือนทำด้วยไม้ไผ่ของคนที่ยากจน ... ซึ่งแสดงให้เห็นลักษณะการใช้ที่ดินว่า ในสมัยรัชกาลที่ 3 กรุงเทพฯ ยังไม่มีความเจริญทางบก ยังคงอาศัยการคมนาคมทางน้ำเป็นหลัก (แผนที่ 3.1)

ในสมัยรัชกาลที่ 4 กรุงเทพฯ มีความเจริญขึ้นประชากรในเมืองได้เพิ่มขึ้น พระองค์จึงได้มีพระราชดำริให้ขยายเมืองออกไป โดยทรงให้จ้างคนจีนมาขุดคลองคูพระนครชั้นอีกชั้นหนึ่ง ทรงพระราชทานนามว่า คลองผดุงกรุงเกษม เพื่อให้ประชาชนได้ใช้บริโภคและทำสวน และทรงให้สร้างกำแพงป้อมขึ้นเพื่อป้องกันข้าศึกชั้น 7 ป้อม การขุดคลองผดุงกรุงเกษมทำให้เมืองได้ขยายเพิ่มพื้นที่เป็น 5,552 ไร่ นอกจากนั้นพระองค์ได้ทรงพระราชทานที่ดินริมแม่น้ำเจ้าพระยา ตั้งแต่ใต้ปากคลองผดุงกรุงเกษมเป็นต้นไปให้เป็นที่ตั้งกงสุล ทำให้มีชาวต่างประเทศเข้ามาตั้งบ้านเรือนจนเป็นที่รู้จักเรียกกันว่าย่านสี่พระยาและบางรัก และทรงโปรดให้ชาวจีนลงไปอยู่ทางด้านใต้พระนครบริเวณลำเพ็ญ ตลาดน้อย เป็นแหล่งค้าขายและที่อยู่อาศัย ในสมัย

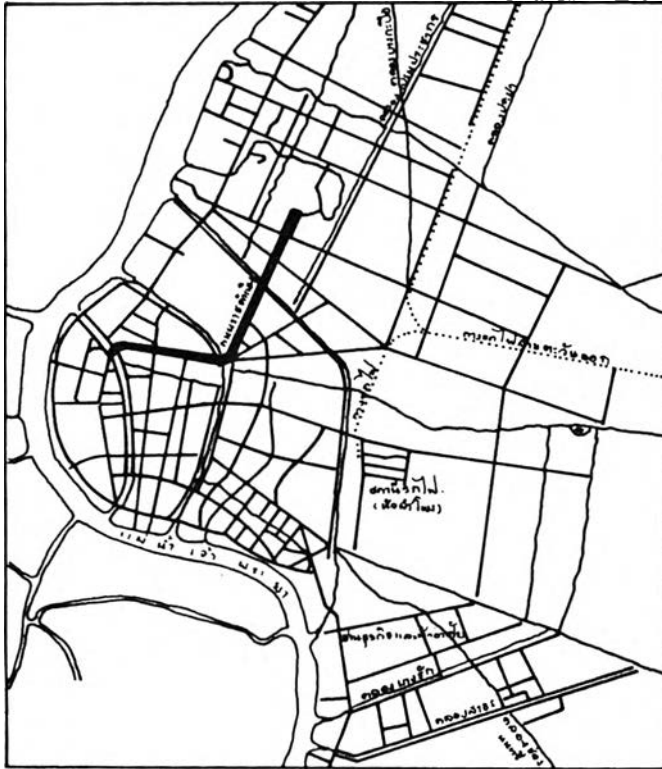
รัชกาลที่ 4 กรุงเทพฯ ได้เริ่มวิวัฒนาการสร้างถนนเป็นเส้นทางคมนาคมโดยในปี พ.ศ. 2400 ได้ทรงโปรดให้สร้างคลองถนนตรง ให้ชาวต่างชาติใช้เป็นเส้นทางขนส่งสินค้าจากบางนาเข้ามายังเมืองหลวง และได้ทรงให้สร้างถนนเจริญกรุงเป็นถนนแบบทางตะวันตก เพื่อให้ชาวต่างชาติใช้ซื้อธัญพืช หรือนั่งรถตากอากาศ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันว่า ถนนใหม่ หรือ นิวโรด (New Road) และสร้างตึกแถวชั้นเดียวสองฝากถนนเป็นระยะ ๆ เพื่อเก็บผลประโยชน์ทำให้การค้าขายได้ขยายตัวเป็นอย่างมาก

กรุงเทพมหานครในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เจริญวิวัฒนาการก้าวหน้าไปอย่างมาก เมืองได้ขยายตัวไปทางทิศตะวันออกและทางทิศใต้ของพระนคร (แผนที่ 3.2)

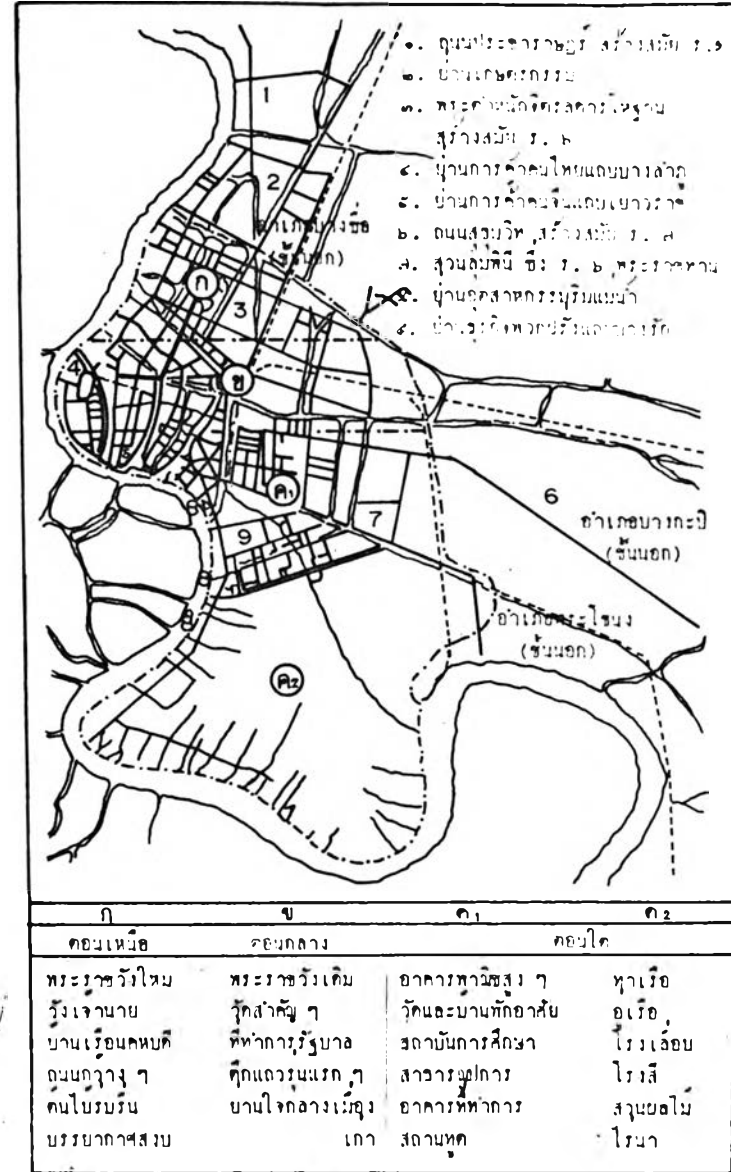
ความเจริญของกรุงเทพฯ ในสมัยรัชกาลที่ 5 ภายในพระนครยังเป็นพื้นที่ส่วนที่กว้าง ที่ว่างอีกเป็นจำนวนมากและในบริเวณรอบนอกยังเป็นทุ่งเป็นป่า จะมีบ้านเรือนราษฎรบ้างตามบริเวณพื้นที่ติดคลองภายในเมืองจะเป็นบ้านเรือนของผู้ที่มีสกุล และภายนอกกำแพงเมืองก็จะมีคูน้ำหรือคลองระบายน้ำ ย่านสำเพ็ง ตลาดน้อย จนถึงบางรัก พระองค์ทรงได้พัฒนาสร้างเมืองโดยได้ทรงให้ขุดคลองต่าง ๆ จากพระนครไปยังบริเวณต่าง ๆ เช่น คลองบางซื่อ คลองช่องนนทรี คลองสาทร คลองอรชร เหล่านี้เป็นต้น ทำให้มีชุมชนเกิดขึ้นอีกมากมาย ในบริเวณริมคลองต่าง ๆ และทรงให้สร้างและปรับปรุงถนน โดยทรงให้ปรับปรุงถนนรอบกำแพงพระบรมมหาราชวังทั้ง 4 ด้าน และถนนอื่น ๆ ที่อยู่โดยรอบ นอกจากนี้ยังให้สร้างถนนเพิ่มขึ้นในพระนคร เพื่อให้การเดินทางสะดวก ที่สำคัญพระองค์ได้ทรงให้สร้างถนนราชดำเนินเชื่อมระหว่างพระบรมมหาราชวังกับสวนดุสิต เป็นถนนที่ทรงได้แบบมาจากกรุงลอนดอนและกรุงฝรั่งเศส กรุงเทพฯ ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการวางผังเมืองไว้เป็นอย่างดี เป็นเมืองที่น่าอยู่อาศัยยิ่ง เพราะพระองค์ได้ทรงนำรูปแบบตัวอย่างจากต่างประเทศ มาเป็นแนวทางในการวางแผนการใช้พื้นที่ตามที่ได้ทรงเห็นมาขณะเสด็จประพาสยุโรป กรุงเทพฯ ในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นสมัยที่มีความเจริญในทุก ๆ ด้าน (แผนที่ 3.3 และ 3.4)

ในสมัยรัชกาลที่ 6 กรุงเทพฯ ได้เจริญขยายตัวเมืองออกไปเต็มพื้นที่ภายในคลองผดุงกรุงเกษม พื้นที่ทางด้านเหนือ และด้านตะวันออก เมืองได้มีการขยายไปตามแนวถนนจนถึงถนนสุขุมวิทตอนต้น ส่วนในพระนครได้มีย่านการค้าต่าง ๆ เกิดขึ้น ได้แก่ ย่านบำรุงเมือง เมืองนคร บางลำภู เยาวราช และบางรัก เป็นต้น ส่วนนอกเมือง ได้แก่ ย่านการค้าสุขุมวิท และพระโขนง

แผนที่ 34 โครงสร้างกรุงรัตนโกสินทร์ยุคใหม่ ปลายรัชกาลที่ 5

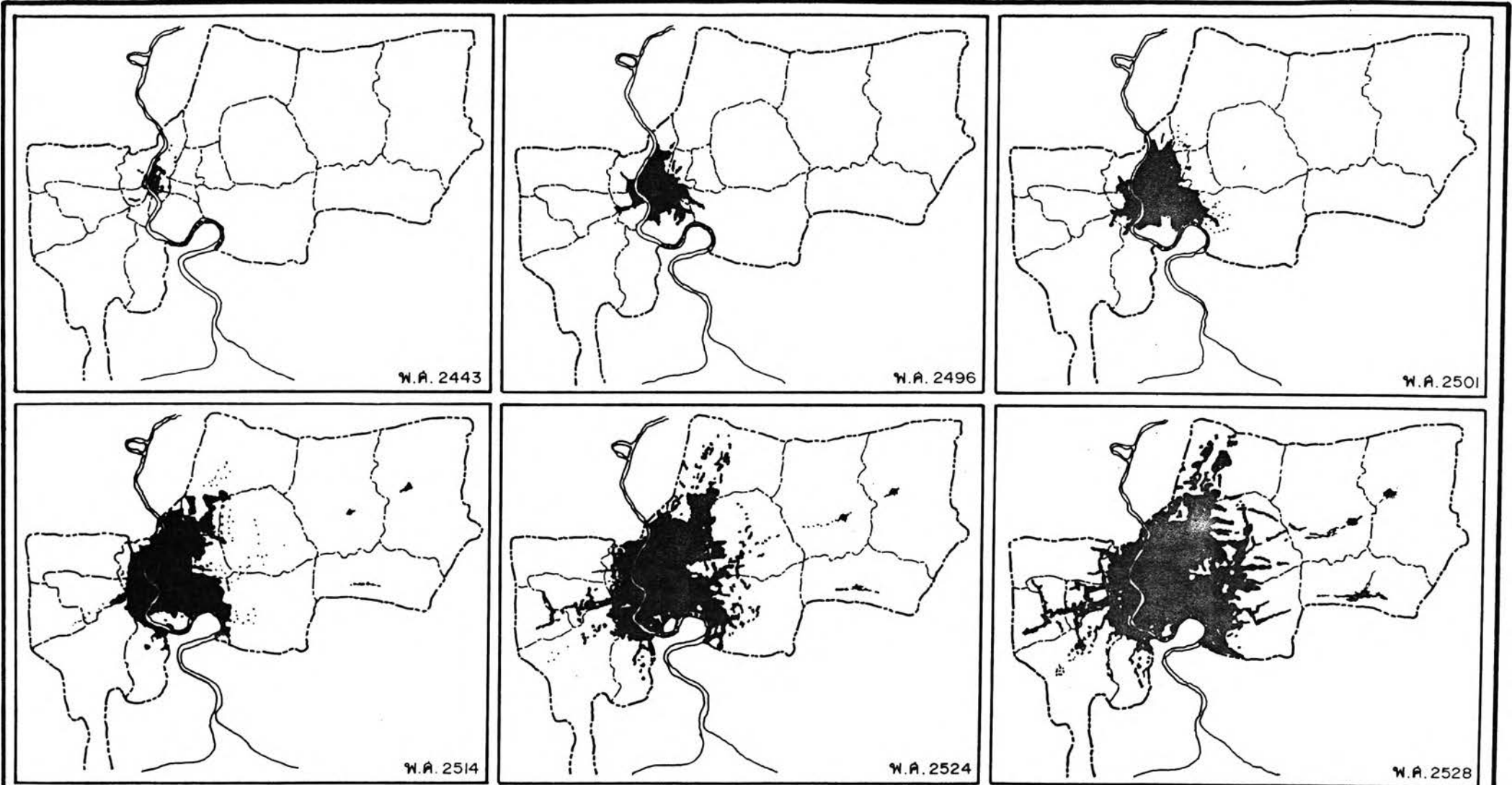
แผนที่ 35 การใช้ที่ดินหลักในเขตอำเภอชั้นใน
กรุงรัตนโกสินทร์ สมัยรัชกาลที่ 7

ในสมัยรัชกาลที่ 7 ได้ทรงสร้างสะพานพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เป็นการเกิดการใช้พื้นที่ด้านฝั่งธนบุรี ซึ่งแต่เดิมเป็นเรือสวนและที่อยู่ของคนไทย และภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จังหวัดพระนครและธนบุรีก็มีฐานะเป็นจังหวัด และได้มีการจัดตั้งเป็นเทศบาลนครกรุงเทพและเทศบาลนครธนบุรี ในปี พ.ศ. 2480 เมืองได้แผ่ขยายเจริญเติบโตขึ้นอย่างมาก เพราะได้มีการสร้างถนนเพิ่มขึ้นอีกหลายสาย ที่สำคัญได้แก่ ถนนพหลโยธิน ถนนสุขุมวิท ถนนจันทน์ ถนนพระเจ้าตากสิน ถนนอินทพรวิหัยและถนนจรัลสนิทวงศ์ กรุงเทพฯ ในยุคนี้มีความมาเจริญเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีการกำหนดพื้นที่เขตชุมชนแล้ว ทำให้มีขอบเขตในการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ดูแผนที่ 3.5)

และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2489 เป็นต้นมากรุงเทพฯ ได้เจริญเติบโตเป็นศูนย์กลางในทุก ๆ ด้านในลักษณะที่เรียกว่า Primate City ของประเทศและหลังปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมาได้มีการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรก ซึ่งมีการเน้นการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมมากขึ้น ทำให้ผลผลิตต่าง ๆ ถูกส่งเข้าสู่กรุงเทพมหานครเพื่อส่งออกมากขึ้น ประชากรเริ่มอพยพเข้ามามากขึ้น และการคมนาคมได้เปลี่ยนมาเป็นทางบกเกือบหมด เส้นทางคลองเดิมถูกถมเพื่อสร้างถนนแทน ยานการค้าขยายตัวจากบริเวณท่าเรือเมือง เพื่อนคร มารวมกลุ่มกันในบริเวณวังบูรพา เยาวราช และสัมพันธวงศ์

ในปี พ.ศ. 2510 กรุงเทพฯ มีพื้นที่ชุมชนประมาณ 143.42 ตารางกิโลเมตร โดยทางใต้แผ่ขยายตัวไปถึงสมุทรปราการ ทางเหนือไปถึงจังหวัดนนทบุรี และทางตะวันตกข้ามปากไปทางธนบุรี ทางใต้เขตที่อยู่อาศัยเติบโตไปตามถนนสุขุมวิท โดยส่วนใหญ่อยู่ในเขตชั้นกลางคือเขตยานนาวา และเขตพระโขนง ซึ่งเชื่อมต่อกับเขตอุตสาหกรรมในอำเภอปู่เจ้าสมิงพราย และพระประแดง สมุทรปราการ ทางด้านเหนือของกรุงเทพมหานคร เขตอุตสาหกรรมเริ่มปรากฏในพื้นที่ที่ติดต่อกับรังสิต จังหวัดปทุมธานี

ในปี พ.ศ. 2514 กรุงเทพมหานคร มีพื้นที่ชุมชนเมืองประมาณ 271.45 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ในเขตชั้นในและชั้นกลาง มีความหนาแน่นเพิ่มขึ้นและมีศูนย์กลางชุมชนเพิ่มขึ้นหลายแห่ง เช่น ย่านสะพานควาย สะพานใหม่ วงเวียนใหญ่ บางแค พระโขนง และบางกะปิ ในช่วงนี้ประชาชนกรุงเทพมหานครมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีความต้องการที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น และได้มีการปรับปรุงสร้างเส้นทางถนนใหม่ ที่สำคัญได้แก่ ถนนรามคำแหง สุขาภิบาล 1 ถนนพัฒนาการ ถนนธนบุรี - ปากท่อ ถนนรัชดาภิเษกบางส่วน เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้มีการก่อสร้างทางด่วนเป็นถนนยกระดับจำนวน 3 สายคือ ทางด่วนสายดินแดง - ท่าเรือ ทางด่วนบางนา - ท่าเรือ และทางด่วนดาวคะนอง - ท่าเรือ จะทำการก่อสร้างหลังจาก 2 สายแรกก่อน ส่วนทางด่วนสายดาวคะนอง - ท่าเรือ จะทำการก่อสร้างหลังจาก 2 สายแรก เสร็จเรียบร้อยแล้ว

การศึกษาเพื่อเป็นแนวทาง ในการพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยของเขตห้วยขวาง
 แลแดง : การขยายตัวของ Built-up Area ของกรุงเทพมหานคร แผ่นที่ 3.6

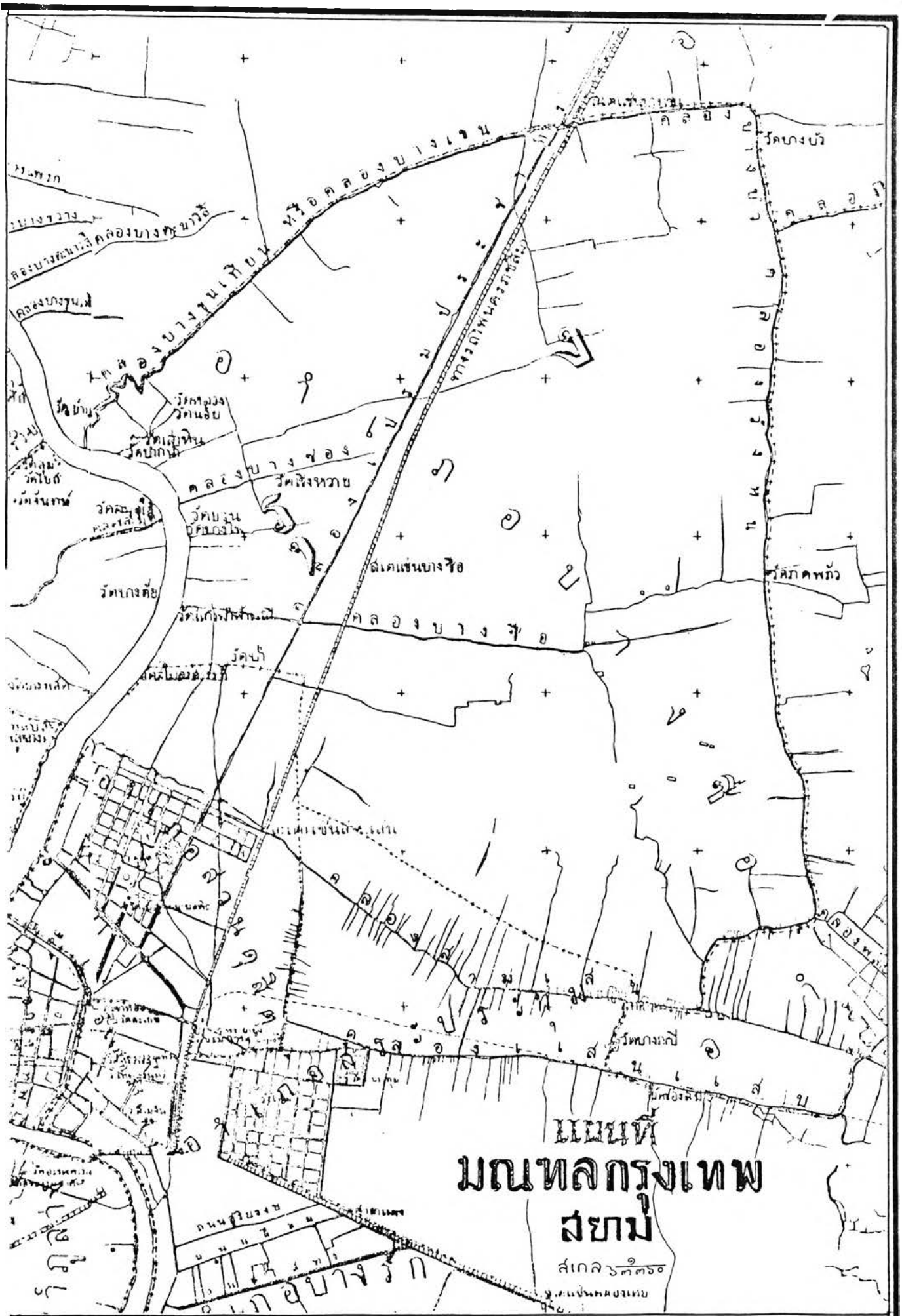
เนื่องจากทางด่วนสายนี้จะต้องก่อสร้างข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา และต้องใช้ค่าใช้จ่ายและเทคโนโลยีสูง แต่ก็ได้มีการดำเนินการออกแบบเพื่อหาทางเลือกโครงสร้างที่เหมาะสมต่อไป

หลังจากปี พ.ศ. 2524 เป็นต้นมา กรุงเทพมหานคร ได้มีการก่อสร้างถนนเพิ่มขึ้นอีกหลายสายที่สำคัญ ได้แก่ ถนนวงแหวนชั้นนอก ถนนรัชดาภิเษก ถนนศรีนครินทร์ ถนนเฉลิมมหานครและได้มี เปิดใช้ถนนทางด่วน สายดินแดง - ท่าเรือและสายบางนา - ท่าเรือด้วย ทำให้การเดินทางคมนาคมจากชานเมืองเข้าสู่เขตใจกลางเมืองได้รวดเร็ว เป็นผลให้ภายในเมืองมีการจราจรคับคั่ง โดยเฉพาะในช่วงเช้าและเย็น ซึ่งเป็นผลก่อให้เกิดปัญหาในด้านต่าง ๆ ตามมา

จากแผนที่ 3.6 ซึ่งแสดงการขยายตัวของพื้นที่เมือง จะเห็นได้ว่าในระยะแรกพื้นที่เมืองจะอยู่เป็นกระจุกติดแม่น้ำเจ้าพระยา และมีคูเมืองล้อมรอบ ต่อมาได้ทำการขยายคูเมืองแผ่ไปทางด้านตะวันออก โดยมีการตัดถนนขึ้นใหม่ ๆ เลียนแบบทางด้านตะวันตก เพื่อใช้เป็นเส้นทางคมนาคมและการค้า หลังจากปี 2500 กรุงเทพมหานครได้มีการขยายตัวเมืองอย่างรวดเร็วในปี พ.ศ. 2501 มีพื้นที่เมืองประมาณ 47,584 ไร่ เพิ่มขึ้นเป็น 108,255 ไร่ ในปี พ.ศ. 2511 และในปี พ.ศ. 2526 จากการสำรวจของสำนักผังเมืองพบว่ากรุงเทพมหานครมีพื้นที่เมือง 279,769.82 ไร่ แต่การขยายตัวของเมืองจะมีสัดส่วนสูงทางด้านฝั่งตะวันออก เนื่องจากฝั่งพระนคร เป็นศูนย์กลางที่รวมกิจกรรมต่าง ๆ ไว้ และมีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อมเพียงทางด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการทำให้การขยายตัวของเมืองจึงเป็นไปได้โดยง่าย

ข. ความเป็นมาของเขตห้วยขวาง

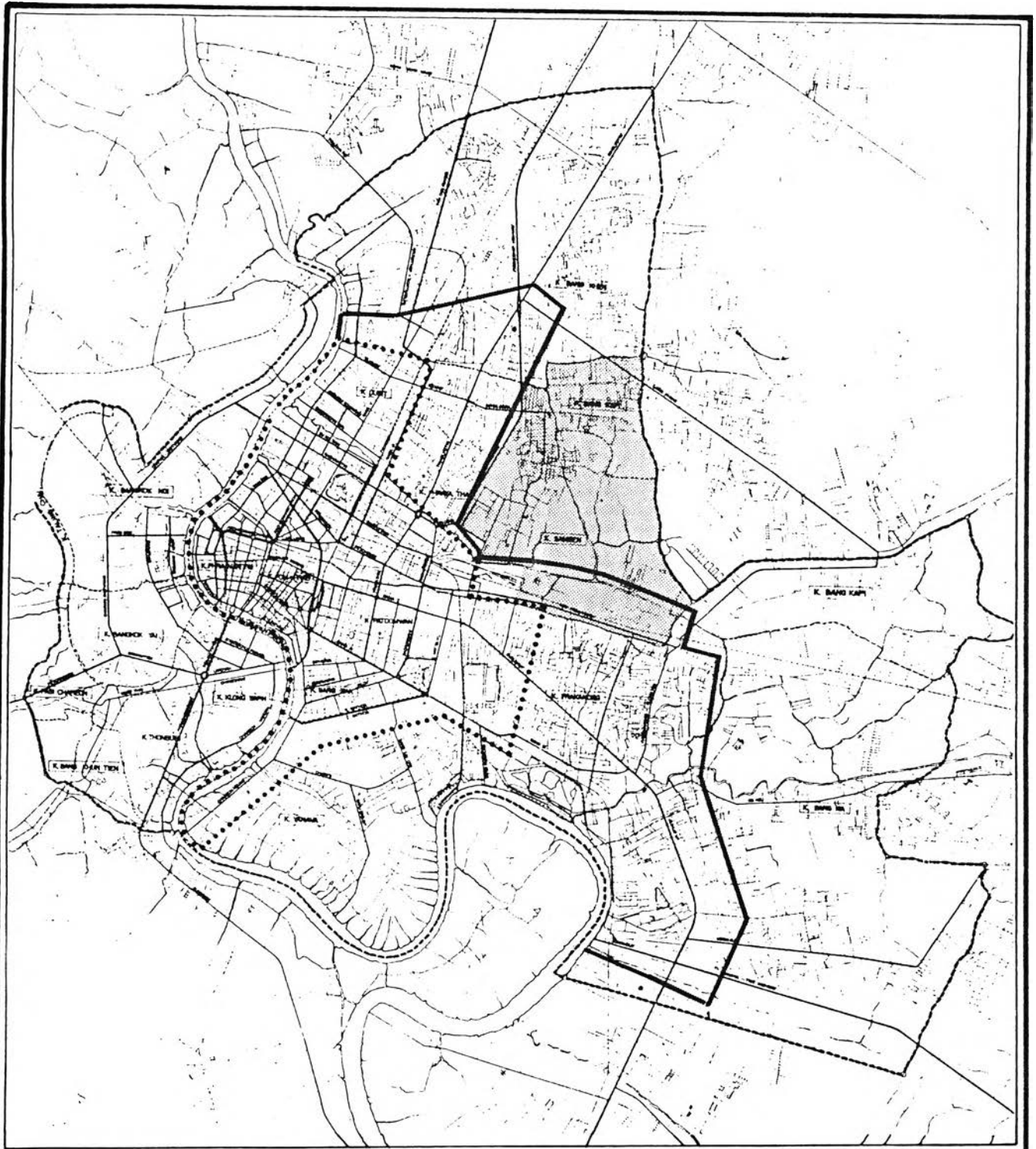
ในอดีต ห้วยขวางมีพื้นที่เป็นส่วนหนึ่งของอำเภอบางซื่อ ซึ่งจัดเป็นอำเภอชั้นนอกของจังหวัดพระนคร มีการแบ่งท้องที่ปกครองเป็น 6 ตำบล อำเภอบางซื่อเป็นบริเวณที่มีพื้นที่อุดมสมบูรณ์ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นท้องนา ตั้งอยู่ในบริเวณทุ่งกว้างที่เรียกว่า ทุ่งบางกะปิ จัดเป็นแหล่งที่เป็นอยู่อาศัยของกรุงเทพฯ อำเภอบางซื่อตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอดุสิต บริเวณพื้นที่นี้จัดว่าเป็นอำเภอที่อยู่ห่างไกลจากพระนครมาก จากหลักฐานปรากฏในแผนที่ ร.ศ. 124 (พ.ศ. 2449) ห้วยขวางเดิมเป็นชุมชนขนาดเล็ก ตั้งอยู่ในบริเวณที่เรียกว่า "วัดดอน" (ห้วยขวาง) ซึ่งถือว่าเป็นศูนย์กลางชุมชน ชุมชนห้วยขวางนี้มีทำเลที่ตั้งอยู่ในบริเวณคลองห้วยขวาง ซึ่งแยกจากคลองบางซื่อ ซึ่งก็เหมือนกับชุมชนอื่น ๆ ที่มีการตั้งถิ่นฐานริมน้ำ นอกจากนี้ในบริเวณนี้ยังมีชุมชนที่สำคัญเกิดขึ้นในลักษณะเดียวกัน ได้แก่ บ้านนาช่องตั้งอยู่ริมคลองนาช่อง และบ้านช่อนเหล็ก นอกจากนี้จะมีบ้านเรือนกระจกระบายอยู่บริเวณริมน้ำทั่วไป

แสดง : การวิวัฒนาการของเขตห้วยขวาง ร.ค. 124 (พ.ค. 2449)

ที่มา : กรมแผนที่ทหาร

แผนที่ 3.7

การศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่อยุอาคัยของเขตห้วยขวาง

แสดง เขตเทศบาลกรุงเทพฯ พ.ศ. 2480 - 2508

แผ่นที่ 3.8

สัญลักษณ์

- ..... เขตเทศบาลกรุงเทพฯ พ.ศ. 2480
- เขตเทศบาลกรุงเทพฯ พ.ศ. 2497
- เขตเทศบาลกรุงเทพฯ พ.ศ. 2508

เครื่องหมาย

- — — — เขตของเขต
- - - - - เขตของแขวง
- ==== ถนน ซอย
- +++++ ทางรถไฟ
- ○ ○ ○ ○ ระบาย
- △ △ △ △ △ คลอง

ที่มา : สำนักนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร

การเดินทางเพื่อเข้าสู่พื้นที่ มีเส้นทางรถไฟสายนครราชสีมาผ่าน และมีสถานี สเดชันบางชื่อเพียงแห่งเดียวเท่านั้น นอกนั้นจะอาศัยทางน้ำได้แก่ ลำคลองต่าง ๆ เป็น เส้นทางเดินทาง ซึ่งมีคลองที่สำคัญ ได้แก่ คลองบางชื่อ คลองสามเสน คลองห้วยขวาง คลองนาซอ คลองพระยาวิเวก ซึ่งต่อมาได้มีการขุดคลองต่อเชื่อมกัน โดยได้ขุดเชื่อมคลอง นาซอกับคลองห้วยขวาง ผ่านบริเวณชุมชนที่อยู่รอบบึงเหนือบ้านนาซอ ทำให้การตั้งถิ่นฐาน มีขนาดใหญ่ ในบริเวณที่เชื่อมต่อกันระหว่างคลองห้วยขวางกับคลองนาซอ และมีความเจริญขึ้น ได้แก่ พื้นที่บริเวณเคหะชุมชนห้วยขวาง (ดูแผนที่ 3.7)

โดยที่กรุงเทพฯ ได้มีความเจริญเพิ่มขึ้น และเขตเมืองได้แผ่ขยายออกไปเรื่อย ๆ ในปี พ.ศ. 2480 ได้มีการจัดระเบียบบริหารราชการนครกรุงเทพ พ.ศ. 2480 ขึ้น โดยจัด ให้มีการปกครองแบบราชการส่วนท้องถิ่น ในรูปเทศบาลครอบคลุมพื้นที่อำเภอชั้นในทั้ง 8 อำเภอ มีพื้นที่ 50.00 ตารางกิโลเมตร (ดูแผนที่ 3.8)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2497 ได้มีการขยายเขตเทศบาลอีกครั้ง โดยมีพื้นที่เพิ่มขึ้น จากเดิมเป็น 124.74 ตารางกิโลเมตรรวมพื้นที่บางส่วนของอำเภอชั้นนอก 4 อำเภอ ที่มีพื้นที่ ติดกับอำเภอชั้นใน

สำหรับเขตห้วยขวาง ยังเป็นพื้นที่ที่อยู่นอกเขตเทศบาล เป็นพื้นที่เขตชานเมือง เนื่องจากพื้นที่เขตห้วยขวางยังไม่มีชุมชนอาศัยอยู่มาก บางแห่งยังเป็นทุ่งร้าง เป็นที่ว่างและ อยู่ไม่ห่างไกลจากพื้นที่เขตเทศบาล เทศบาลนครกรุงเทพจึงได้กำหนดให้พื้นที่ในเขตห้วยขวาง ซึ่งได้แก่ บริเวณแขวงดินแดงเป็นที่เก็บกองขยะมูลฝอย ที่จัดเก็บขนจากภายในเขตเทศบาล จนมีชื่อเรียกกองขยะดินแดง

จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2508 ได้มีการรวมการปกครองเทศบาลนครบาลกรุงเทพ และเทศบาลนครบาลธนบุรีเข้าด้วยกัน เป็นนครหลวงกรุงเทพ ธนบุรี และได้มีการขยายเขต เทศบาลใหม่อีกครั้ง ซึ่งในครั้งนี้ได้รวมเอาพื้นที่เขตห้วยขวางเข้าอยู่ในเขตเทศบาลด้วย เนื่องจาก เขตห้วยขวางได้เริ่มมีความเจริญ มีบ้านเรือนเพิ่มขึ้นมีราษฎรอพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐาน และทาง ราชการก็ได้จัดสร้างอาคารที่อยู่อาศัยสำหรับราษฎรที่มีรายได้น้อยอยู่

1. วิวัฒนาการของเขตห้วยขวาง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2480 เป็นต้นมา พื้นที่เขต ห้วยขวางได้มีการพัฒนาพื้นที่ความเจริญต่าง ๆ ได้เริ่มขยายตัวเข้าสู่พื้นที่เขตห้วยขวาง การพัฒนา ที่สำคัญ ได้แก่

ก) การจัดสร้างถนนสายแรกผ่านพื้นที่เขตห้วยขวาง ได้แก่ ถนนสาย บางเขน - บางกะปิ เป็นถนนดินที่จัดสร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2427 เพื่อใช้เป็นเส้นทางอพยพราษฎร หลบภัยการโจมตีทางเครื่องบินของฝ่ายพันธมิตร ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นเส้นทางบกที่สามารถเข้าถึงพื้นที่ได้ ต่อมาได้มีการพัฒนาถนนและจัดสร้างขึ้นเป็นถนนที่อำนวยความสะดวกและการติดต่อระหว่างอำเภอบางเขนกับอำเภอบางกะปิ และได้เปลี่ยนชื่อเป็น ถนนลาดพร้าว

ข) การขยายแนวถนนอินทามระ จากอำเภอพญาไท เข้าพื้นที่เขตห้วยขวาง ซึ่งแต่เดิมพื้นที่เขตห้วยขวางยังอยู่ในการปกครองของอำเภอพญาไท พื้นที่ทางด้านตะวันออกของอำเภอยังไม่มีถนน ราษฎรที่อาศัยอยู่ได้รับความเดือดร้อน อำเภอพญาไทจึงได้ต่อขยายถนนจากแนวเดิมไปจนถึงคลองลาดพร้าว ทำให้ราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ด้านตะวันออกสามารถออกสู่ถนนพหลโยธิน

ค) การตัดถนนสายใหม่แยกถนนราชปรารภ จากบริเวณวัดหัวสะพาน - สามเหลี่ยมดินแดง เพื่อใช้เป็นเส้นทางติดต่อกับอำเภอพญาไท (เดิม) ซึ่งแต่เดิมไม่มีเส้นทาง ทำให้ราษฎรไม่ได้รับความสะดวกในการติดต่อราชการ ปัจจุบันได้แก่ ถนนดินแดง

ง) การจัดสร้างถนนสายมิตรภาพ ในปี พ.ศ. 2500 ซึ่งเป็นเส้นทางที่รัฐบาลได้จัดสร้างขึ้น เพื่อให้เป็นเส้นทางอำนวยความสะดวกรวดเร็ว ในการเข้าออกจากรุงเทพฯ ไปยังจังหวัดทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ถนนสายมิตรภาพนี้ผ่านสนามบินดอนเมือง และเป็นเส้นทางสำคัญที่ขยายความเจริญไปสู่ทางพื้นที่ต่าง ๆ ทางด้านเหนือของกรุงเทพมหานคร

จ) การจัดสร้างถนน จากอำเภอพญาไท เข้าสู่พื้นที่ภายในของเขตห้วยขวาง ในปีพ.ศ. 2498 รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้แลเห็นว่าชุมชนต่าง ๆ ในพื้นที่บริเวณเขตห้วยขวาง ไม่มีเส้นทางบกเดินทางเข้ามายังเขตพระนคร และราษฎรที่มีฐานะยากจนที่ทางราชการให้ความช่วยเหลือจัดสร้างบ้านเรือนไม้ ให้อยู่บริเวณชานเมืองได้รับความเดือดร้อนในการเดินทางติดต่อกัน จึงได้มอบหมายให้นายอำเภอพญาไทสร้างถนนให้ราษฎรใช้เป็นเส้นทางสัญจร เนื่องจากสภาพทั่วไปในบริเวณเขตห้วยขวางเป็นที่ต่ำมีน้ำท่วมขัง นายอำเภอจึงให้ทำการขุดคลองขนานกับถนนพร้อมกันไป เพื่อนำดินที่ขุดขึ้นมาสร้างถนน ถนนในสมัยแรกจึงเป็นดินลูกรัง ถนนสายนี้สร้างผ่านที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย จนถึงพื้นที่ที่เป็นบริเวณใจกลางเขตห้วยขวาง ถนนมีลักษณะโค้งงอและแคบ เนื่องจากเป็นที่ดินที่ได้รับบริจาคจากเอกชนเจ้าของที่ดิน และได้เรียกชื่อถนนสายนี้ว่า ถนนประชาสงเคราะห์

ตารางที่ 3.1 แสดงเขตการปกครองและพื้นที่เขตต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร

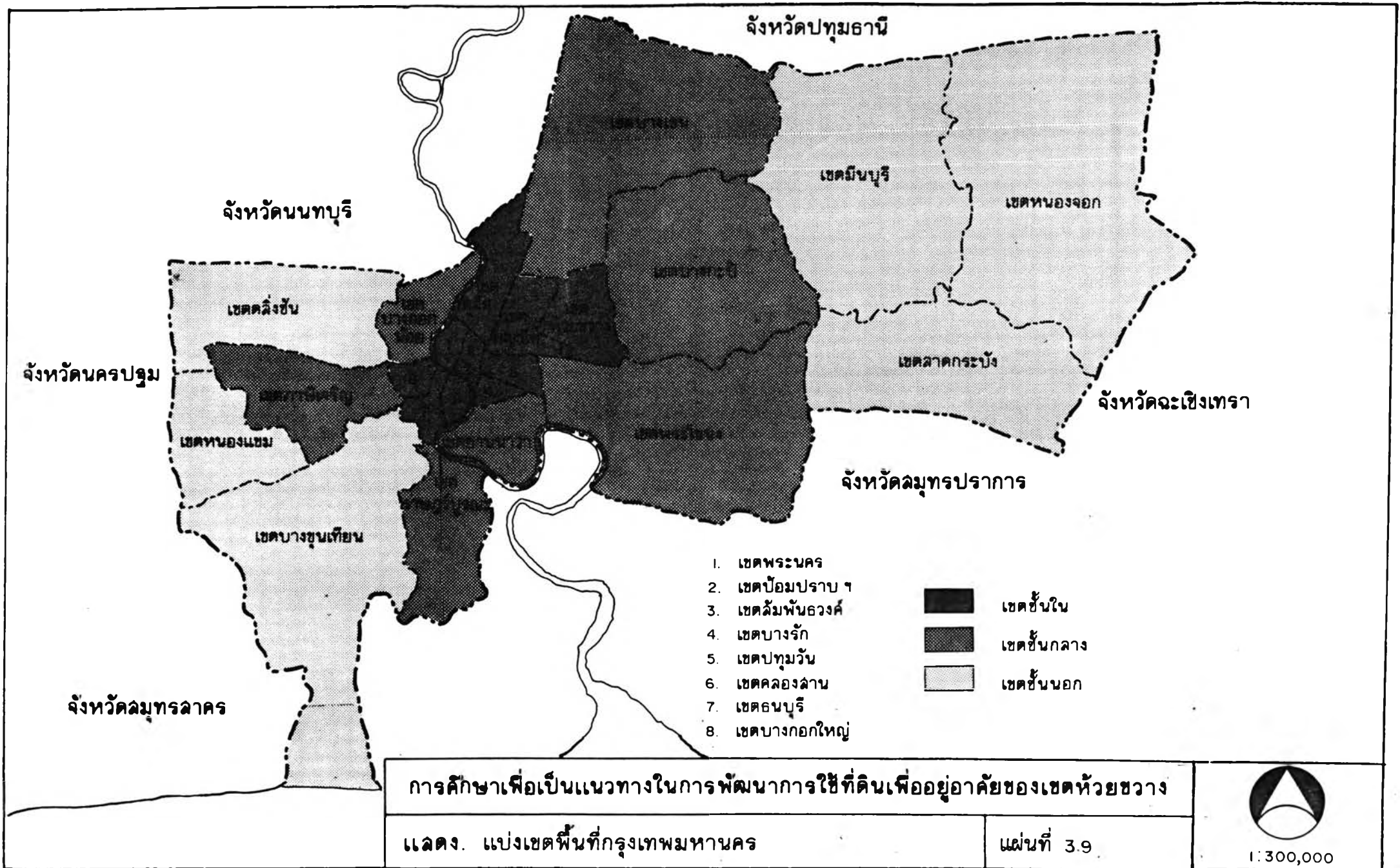
เขต	พื้นที่/ตารางกิโลเมตร
เขตพระนคร	5,536
เขตป้อมปราบฯ	1,913
เขตปทุมวัน	8,369
เขตสัมพันธวงศ์	1,416
เขตบางรัก	5,536
เขตดุสิต	22,210
เขตญาไท	17,429
เขตห้วยขวาง	22,679
เขตธนบุรี	8,626
เขตคลองสาน	6,051
เขตบางกอกใหญ่	6,180
รวมเขตชั้นใน	105,963
เขตยานนาวา	36,969
เขตพระโขนง	143,559
เขตบางกะปิ	149,283
เขตบางเขน	169,310
เขตบางกอกน้อย	23,304
เขตภาษีเจริญ	53,947
เขตราชวัชรบุรณะ	42,874
รวมเขตชั้นกลาง	619,246

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

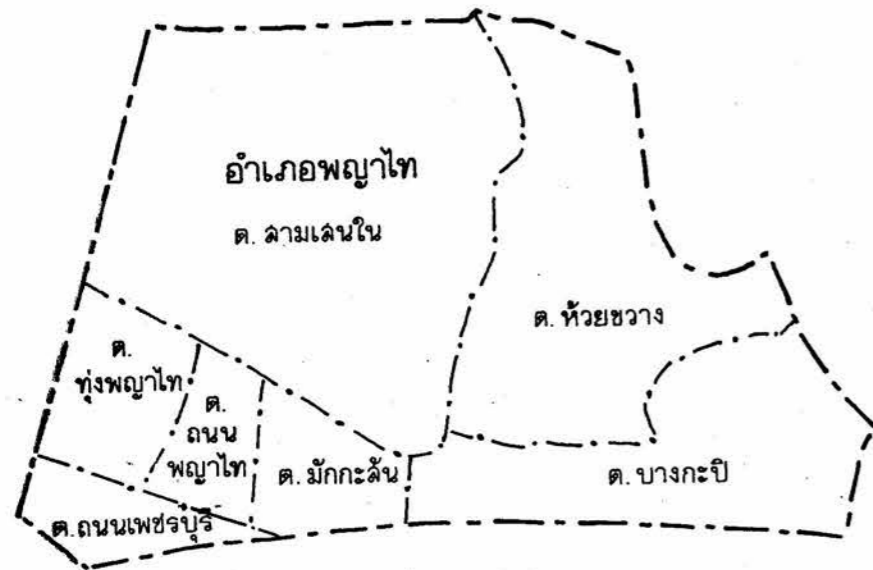
เขต	พื้นที่/ตารางกิโลเมตร
เขตหนองจอก	23,625
เขตมีนบุรี	174,331
เขตบางขุนเทียน	123,859
เขตดลิ่งชัน	181,146
เขตหนองแขม	79,698
รวมเขตชั้นนอก	843,567
รวมกรุงเทพมหานคร	1,568,776

2. การจัดตั้งเขตห้วยขวาง เขตห้วยขวางเป็นเขตการปกครองย่อย เขตที่ 24 ของกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเขตล่าสุด จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกา แบ่งกรุงเทพมหานครเป็นเขต พ.ศ. 2516 โดยมีพื้นที่ปกครองประกอบด้วยตำบลบางกะปิ และตำบลห้วยขวาง ซึ่งเป็นพื้นที่เดิมของเขตพญาไท มีพื้นที่ปกครองประมาณ 14,742 ตารางกิโลเมตร(ตารางที่ 3.1 และแผนที่ 3.9)

สำนักงานที่ว่าเขตห้วยขวาง ได้เปิดดำเนินการให้บริการประชาชน ตั้งแต่ วันที่ 11 ตุลาคม 2516 โดยใช้สถานที่ของเขตพญาไทเดิม และอาคารศูนย์สาธารณสุขสามเสน ในท้องที่แขวงสามเสนเป็นสำนักงานชั่วคราว ต่อมาได้ย้ายไปยังสำนักงานเขตห้วยขวาง ซึ่งสร้างขึ้นใหม่ที่ถนนประชาราษฎร์บำเพ็ญ การดำเนินการในระยะแรกมีปัญหาในด้านการติดต่อราชการของประชาชน เนื่องจากเกิดความสับสนในด้านการแบ่งเขตประชาชนยังไม่ทราบแนวเขตและการแบ่งพื้นที่ตามกฎหมายใหม่ โดยเฉพาะประชาชนในท้องที่แขวงสามเสนใน เขตพญาไท และท้องที่แขวงสามเสนนอก เขตบางกะปิ ซึ่งทั้ง 2 แขวงมีพื้นที่ติดต่อกับแขวงและเขตห้วยขวาง ประกอบกับการตั้งเขตห้วยขวางด้วยพื้นที่ 2 แขวง ไม่ถูกต้องตามข้อกำหนดในพระราชบัญญัติการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2475 ว่าด้วยการตั้งอำเภอและกิ่งอำเภอ ตลอดจนมีปัญหาเกิดขึ้นหลายประการ

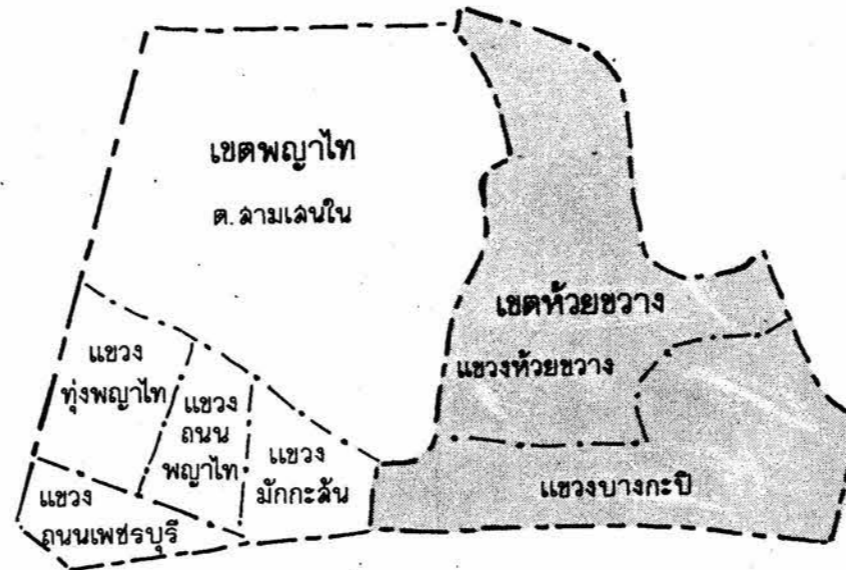
1. แสดงพื้นที่การปกครองและอำเภอ ของอำเภอพญาไท ก่อนเปลี่ยนแปลง โอนพื้นที่ให้เขตห้วยขวาง ประกอบด้วย 7 ตำบล

อำเภอ/ตำบล	พื้นที่ (ตร.กม)
อำเภอพญาไท	35.47
ตำบลลामเลนใน	14.58
ตำบลทุ่งพญาไท	2.55
ตำบลถนนพญาไท	1.13
ตำบลถนนเพชรบุรี	1.14
ตำบลมีกะดัน	1.31
ตำบลห้วยขวาง	8.31
ตำบลบางกะปิ	6.42

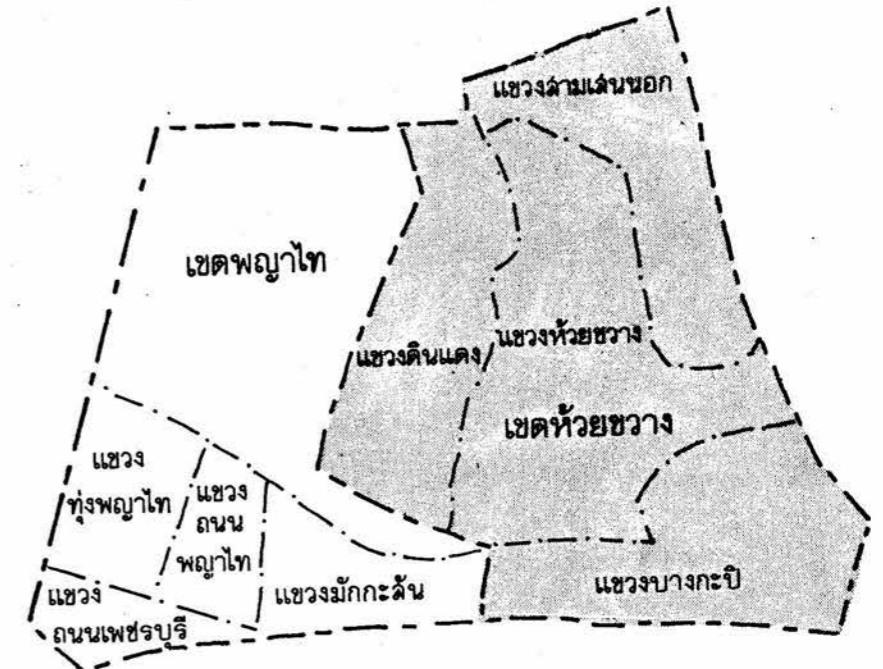
แผนที่ 3.10 แสดงการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เขตห้วยขวาง

2. แสดงพื้นที่การปกครองแขวงและเขต ของเขตห้วยขวางและเขตพญาไท ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งกรุงเทพมหานครออกเป็นเขต ปี พ.ศ. 2516

เขต/แขวง	พื้นที่ (ตร.กม)
เขตห้วยขวาง	14.71
แขวงห้วยขวาง	8.31
แขวงบางกะปิ	6.42
เขตพญาไท	20.729
แขวงลामเลนใน	14.58
แขวงทุ่งพญาไท	2.55
แขวงถนนพญาไท	1.13
ถนนเพชรบุรี	.1
มีกะดัน	1.30

3. แสดงพื้นที่การปกครองแขวงและเขต ของเขตห้วยขวางและเขตพญาไท ตามพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงพื้นที่เขตพญาไท เขตห้วยขวาง และเขตบางกะปิ พ.ศ. 2521

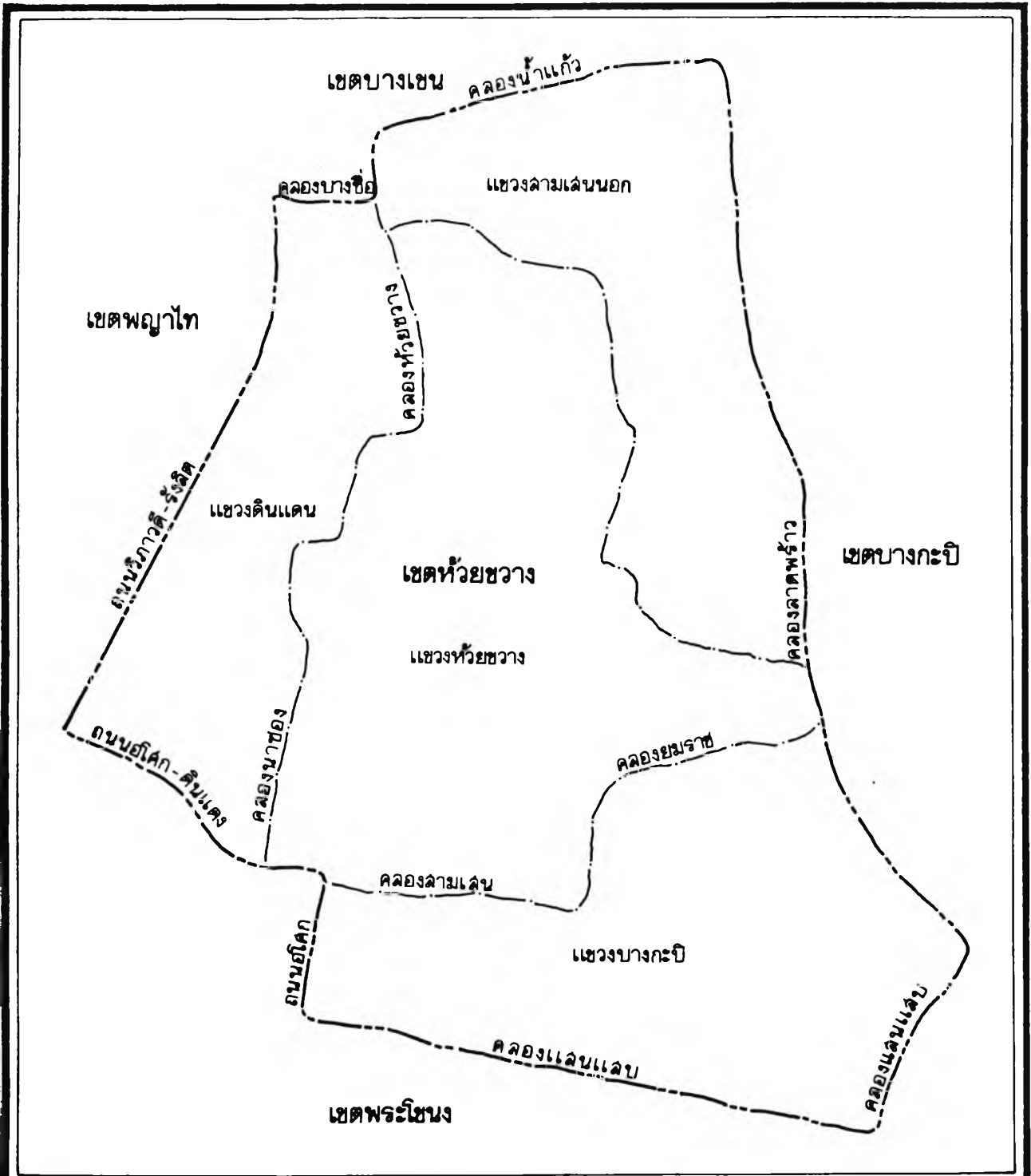
เขต/แขวง	พื้นที่ (ตร.กม)
เขตห้วยขวาง	22.679
แขวงห้วยขวาง	8.31
แขวงดินแดง	4.31
แขวงบางกะปิ	5.40
แขวงลामเลนนอก	4.63

เช่นความไม่สะดวกคล้องตัว ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รับผิดชอบในพื้นที่ เกี่ยวกับการก่อสร้าง ปรับปรุง ซ่อมแซม ดูแลถนน ตรอก ซอย และความสับสนในการเก็บภาษีรายได้ของเขต และการกำหนดเขตเลือกตั้ง ดังนั้นกรุงเทพมหานครจึงได้ขอเปลี่ยนแปลงโดยออกพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเปลี่ยนพื้นที่เขตพญาไท เขตห้วยขวาง และเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2521 โดยให้โอนแขวงดินแดง เขตพญาไทไปขึ้นกับเขตห้วยขวาง และโอนแขวงสามเสนนอกเขตบางกะปิ ไปขึ้นกับเขตห้วยขวาง และให้พื้นที่บางส่วนของแขวงห้วยขวาง และเขตบางกะปิ เขตห้วยขวางไปขึ้นกับแขวงสามเสนใน และแขวงมักกะสัน เขตพญาไท เพื่อให้แนวการแบ่งเขตการปกครองชัดเจน โดยใช้สภาพกายภาพเป็นหลักในการแบ่งเขต มีแนวภูมิศาสตร์เป็นแนวแบ่ง และเพื่อความสะดวก ในการติดต่อราชการของประชาชน มีผลบังคับใช้กฎหมาย เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2521 ทำให้เขตห้วยขวางมีพื้นที่เพิ่มขึ้นเป็น 22.679 ตารางกิโลเมตร (14,174.375 ไร่) ประกอบด้วย 4 แขวง คือ

- ก) แขวงห้วยขวาง พื้นที่ 8.319 ตารางกิโลเมตร (5,199.375 ไร่)
- ข) แขวงดินแดง พื้นที่ 4.315 ตารางกิโลเมตร (2,696.875 ไร่)
- ค) แขวงบางกะปิ พื้นที่ 5.408 ตารางกิโลเมตร (3,380.000 ไร่)
- ง) แขวงสามเสนนอก พื้นที่ 4.637 ตารางกิโลเมตร (2,898.125 ไร่)

3. พื้นที่ ขนาด และรูปร่าง เขตห้วยขวางจัดตั้งขึ้น โดยรวมพื้นที่บางส่วนมาจากเขตข้างเคียงคือ เขตพญาไท และเขตบางกะปิ ตามนโยบายของกรุงเทพมหานครในการกระจายบริการและอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน จึงได้แบ่งพื้นที่ปกครองให้มีขนาดเล็กลงการจัดตั้งเขตห้วยขวาง ได้มีการเปลี่ยนแปลง รูปร่าง และขนาดของพื้นที่ ดังนี้ (ดูแผนที่ 3.10)

ตามพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงพื้นที่ปกครอง กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2516 ได้โอนพื้นที่ตำบลห้วยขวาง และตำบลบางกะปิจากอำเภอพญาไทเป็นพื้นที่ประมาณ 14.742 ตารางกิโลเมตร ทำให้อำเภอพญาไทซึ่งประกอบด้วยพื้นที่ปกครอง 7 ตำบล มีพื้นที่รวมประมาณ 35.471 ตารางกิโลเมตรคงเหลือพื้นที่ปกครองประมาณ 20.729 ตารางกิโลเมตรประกอบด้วย

การศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่อยุอาคัยของเขตห้วยขวาง

แสดง: เขตปกครองและแขวงปกครอง เขตห้วยขวาง

แผนที่ 3.11

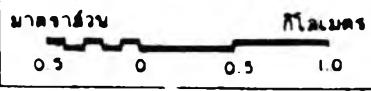
สัญลักษณ์

- เขตของเขต
- เขตของแขวง

เครื่องหมาย

- เขตของเขต
- เขตของแขวง
- ถนน ซอย
- ทางรถไฟ
- ระบาย
- คลอง

ที่มา กองปกครองและทะเบียน

7 ตำบล ได้แก่ ตำบลทุ่งพญาไท ตำบลถนนพญาไท ตำบลถนนเพชรบุรี และตำบลมักกะสัน

ต่อมาในปี พ.ศ. 2521 ได้มีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เขตห้วยขวางอีกครั้ง ตราพระราชบัญญัติการจัดตั้งอำเภอจะต้องประกอบด้วยอย่างน้อย 4 อำเภอ ทำให้เขตห้วยขวาง ได้รับโอนพื้นที่เพิ่มขึ้นอีก 2 แขวง ได้แก่ แขวงดินแดงจากพญาไท และแขวงสามเสนนอกจากเขต บางกะปิ และได้โอนพื้นที่บางส่วนของแขวงบางกะปิ คืนให้กับแขวงมักกะสัน เขตพญาไท เพื่อให้ แนวเขตปกครองระหว่างทั้งสองเขตเป็นแนวที่ชัดเจน ทำให้เขตห้วยขวางมีพื้นที่ปกครองรวม ประมาณ 22.679 ตารางกิโลเมตร (14,147.375 ไร่) จนถึงปัจจุบันนี้

ค. ลักษณะทางกายภาพ

1. ที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อ เขตห้วยขวางเป็นเขตที่ตั้งอยู่ในตำแหน่งตรงกลาง ของกรุงเทพมหานคร สำหรับที่ตั้งทางภูมิศาสตร์จะอยู่ระหว่างประมาณเส้นละติจูด 13 45 - 13 48 เหนือ และเส้นลองจิจูดที่ 100 33 - 100 36 ตะวันออก

อาณาเขตของเขตห้วยขวาง

ทิศเหนือ ติดต่อแขวงลาดยาว เขตบางเขน โดยใช้แนวกึ่งกลางของคลอง บางซื่อ คลองน้ำแก้ว เป็นเส้นแบ่งเขต

ทิศใต้ ติดต่อแขวงคลองตัน เขตพระโขนง และแขวงสามเสนในแขวง มักกะสัน เขตพญาไท โดยมีแนวแบ่งเขตเส้นแบ่งกึ่งกลางจากสาม แยกดินแดง มาตามถนนอโศก - ดินแดง ถนนอโศก ตัดผ่านถนน เพชรบุรีตัดใหม่ลงมาจนถึงจุดกึ่งกลางคลองแสนแสบ

ทิศตะวันออก ติดต่อแขวงวังทองหลาง เขตบางกะปิ โดยใช้แนวกึ่งกลางคลอง ลาดพร้าวเป็นแนวแบ่งเขต

ทิศตะวันตก ติดต่อกับแขวงสามเสนในเขตพญาไท เริ่มจากสามแยกดินแดง ใช้ กึ่งกลางถนนวิภาวดีรังสิตขึ้นไปทางทิศเหนือจนถึงจุดกลางของคลอง บางซื่อ

โดยมีพื้นที่รวมประมาณ 22.679 ตารางกิโลเมตร (1,417.435 ไร่) ประกอบด้วยแขวงต่าง ๆ ดังนี้

แขวงดินแดง	มีพื้นที่ประมาณ 4.315 ตารางกิโลเมตรหรือ	269.687 ไร่
แขวงห้วยขวาง	มีพื้นที่ประมาณ 8.319 ตารางกิโลเมตรหรือ	519.937 ไร่
แขวงบางกะปิ	มีพื้นที่ประมาณ 5.408 ตารางกิโลเมตรหรือ	338.000 ไร่
แขวงสามเสนนอก	มีพื้นที่ประมาณ 4.673 ตารางกิโลเมตรหรือ	2,898.125 ไร่

2. สภาพทางภูมิศาสตร์ของเขตห้วยขวาง

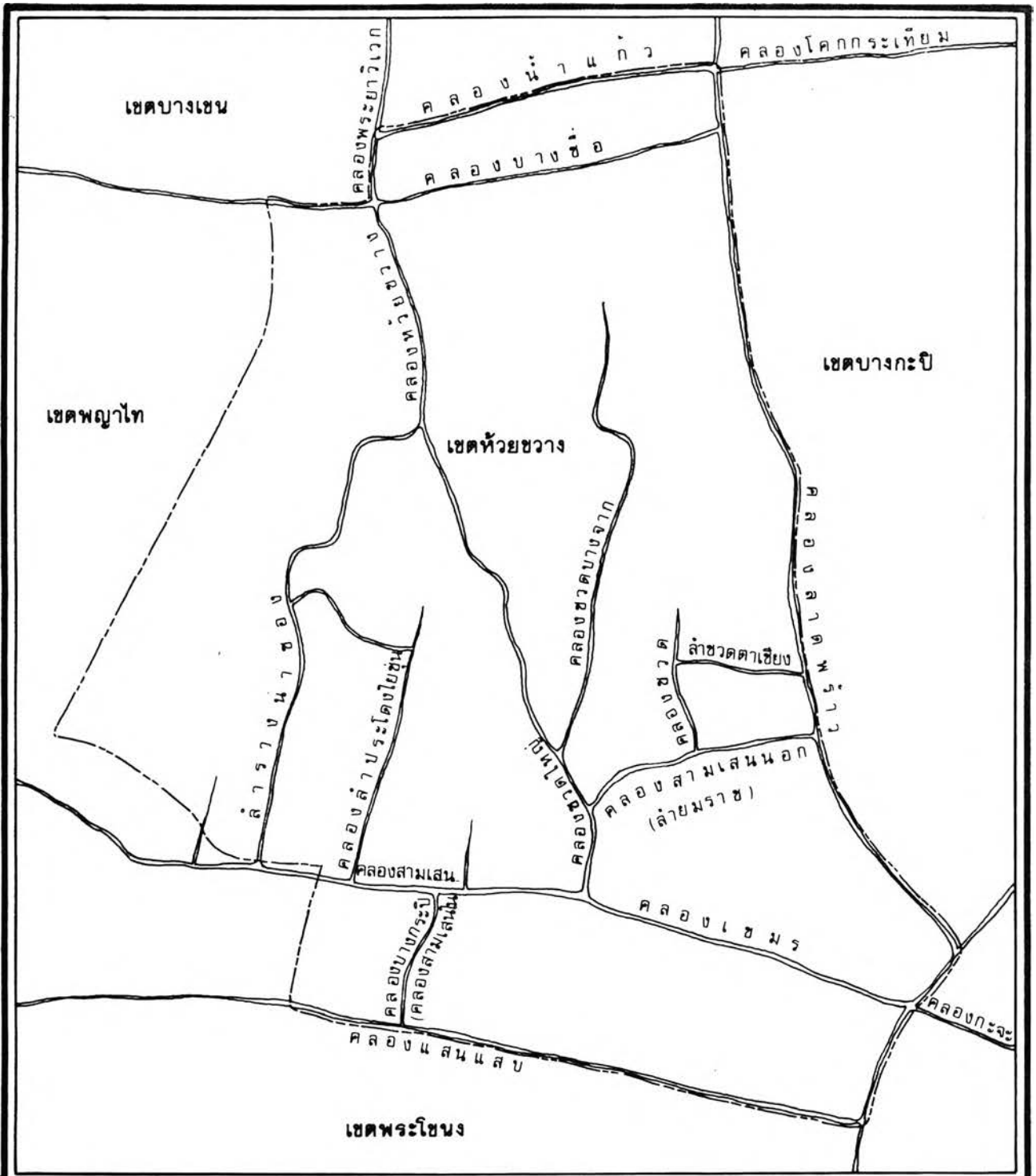
ก) ลักษณะของดิน ลักษณะของดินบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่างเป็นดินตะกอนเกิดจากการตกตะกอนของน้ำทะเลในอ่าวไทย ผสมกับตะกอนดินที่ถูกลำน้ำพัดพามาจากภาคเหนือของประเทศ จากการแบ่งประเภทและชนิดของดิน พบว่า ดินในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นประเภทดินเหนียวดำกรุงเทพฯ (Bangkok Clay) ซึ่งพบตามบริเวณที่ราบดินดอนสามเหลี่ยมแม่น้ำเจ้าพระยา แม่งลอง บางปะกง และสาขาอื่น ๆ ของแม่น้ำเจ้าพระยา ดินชนิดนี้เป็นดินเหนียวชุ่มชื้น เหมาะสมสำหรับปลูกข้าว ทำสวนผัก และสวนผลไม้

ในพื้นที่เขตห้วยขวาง ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงของแม่น้ำเจ้าพระยา มีสมรรถนะดินที่เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการปลูกข้าว คิดเป็นพื้นที่ประมาณร้อยละ 20 และ 15 ตามลำดับ ซึ่งพื้นที่เหล่านี้จะอยู่ทางด้านตะวันออกเฉียงของเขต โดยพื้นที่ทางด้านตะวันตกได้นำมาใช้ประโยชน์โดยการพัฒนาเป็นเมืองแล้ว

ข) สภาพภูมิอากาศ กรุงเทพมหานครตั้งอยู่บนพื้นที่ตอนกลางของประเทศ เป็นพื้นที่ที่ได้รับอิทธิพลของลมมรสุมทั้งมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และตะวันตกเฉียงใต้ อุณหภูมิโดยทั่วไปจะสูงสม่ำเสมอตลอดปี โดยมีอุณหภูมิเฉลี่ยปานกลาง ประมาณ 27-28 องศาเซลเซียส ในฤดูร้อนอุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุดประมาณ 29-30 องศาเซลเซียส และในฤดูหนาวมีอุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุดในเดือนธันวาคม ประมาณ 25-26 องศาเซลเซียส สำหรับความชื้นสัมพัทธ์นั้น ในฤดูร้อนมีค่าเฉลี่ย ร้อยละ 66 และในฤดูหนาว เฉลี่ย ร้อยละ 86

ลักษณะฝนและปริมาณน้ำฝน เนื่องจากกรุงเทพมหานครได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ จึงทำให้มีฝนตกตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม โดยจะตกหนักในเดือนกรกฎาคม ถึงสิงหาคม

การศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยของเขตห้วยขวาง

แสดง คลองในเขตห้วยขวาง

แผ่นที่ 3.12

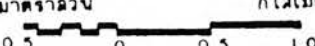
สัญลักษณ์

 คลอง

เครื่องหมาย

- เขตของเขต
- เขตของแขวง
- ถนน ขยาย
- ทางรถไฟ
- ละพาน
- คลอง

ที่มา สำนักงานระบายน้ำกรุงเทพมหานคร

มาตราส่วน กิโลเมตร
0 5 0 5 10

ตารางที่ 3.2 แสดงคลองที่สำคัญในเขตห้วยขวาง

ลำดับ	ชื่อคลอง	เชื่อมระหว่าง	ความยาว เมตร	หมายเหตุ
9	คลองบางกะปิ (คลองสามเสนใน)	เป็นคลองที่เชื่อมระหว่างคลองแสนแสบกับคลองสามเสน	1,000	
10	ลำรางนาของ (ลำประโคนนาของ)	จากคลองสามเสน ถึงคลองห้วยขวาง	3,790	เป็นแนวแบ่งเขตของแขวงคินแดงและแขวงห้วยขวาง
11	คลองลำประโคนชัยชุม (ชายสุ่น)	เป็นคลองแยกจากคลองสามเสน ในแขวงห้วยขวางไปพบคลองห้วยขวาง	2,665	
12	คลองชาวคางจาก	เชื่อมคลองห้วยขวาง กับคลองชาวคิงใหญ่	3,420	เป็นแนวแบ่งเขตของแขวงสามเสนนอกกับเขตห้วยขวาง
13	คลองชาวคคาเชียง	แยกจากคลองอ้ายมราอยู่ในพื้นที่แขวงห้วยขวาง	900	
14	ลำชาวคคาเชียง		800	
15	คลองลำรางสาธารณะ	แยกจากคลองสามเสน ขึ้นไปทางทิศเหนือพื้นที่แขวงห้วยขวาง	450	
		รวม	12,025	

ลำดับ	ชื่อคลอง	เชื่อมระหว่าง	ความยาว เมตร	หมายเหตุ
1	คลองลาดพร้าว (คลองสอง)	คลองวังหินกับคลองแสนแสบ จากจุดตัดกับบางน้ำแก้วในเขต บางเขนถึงคลองแสนแสบในเขตบางกะปิ	6,750	เป็นเส้นแบ่งการปกครองกับเขตบางกะปิ
2	คลองแสนแสบ	จากบริเวณแยกคลองคัน		เป็นเส้นแบ่งเขตการปกครองกับเขตพระโขนง
3	คลองบางซื่อ	ถนนวิภาวดีรังสิตถึงคลองลาดพร้าว	5,490	ช่วงตั้งแต่ถนนวิภาวดีรังสิต ถึงคลองพระยาวิเวก เป็นเส้นแบ่งเขตบางเขน
4	คลองบางแก้ว	จากคลองพระยาวิเวกถึงคลองลาดพร้าว	570	เป็นเส้นแบ่งเขตกับเขต ยานนาวา
5	คลองสามเสน, คลองเขมร	คลองแสนแสบกับถนนอภิศักดิ์	4,290	เป็นแนวแบ่งเขตของเขต ห้วยขวางกับเขต บางกะปิ
6	คลองห้วยขวาง, คลองซวก กระทุ่มโพรง และคลองซวกใหญ่	คลองสามเสนกับคลองบางซื่อ เป็นคลองที่มีชื่อเรียกแตกต่างกันเมื่อ ผ่านพื้นที่แต่ละแห่ง	5,200	
7	คลองพระยาวิเวก	เป็นคลองค่อจากคลองห้วยขวาง สิ้นสุดที่คลองบางน้ำแก้ว	500	เป็นแนวแบ่งเขตกับเขตบางเขน
8	คลองลำยวมราช (คลองสามเสนนอก)	เป็นคลองที่เชื่อมค่อระหว่างคลองสามเสนกับคลองลาดพร้าว	1,790	เป็นแนวแบ่งเขตของแขวงบางกะปิกับแขวงห้วยขวาง

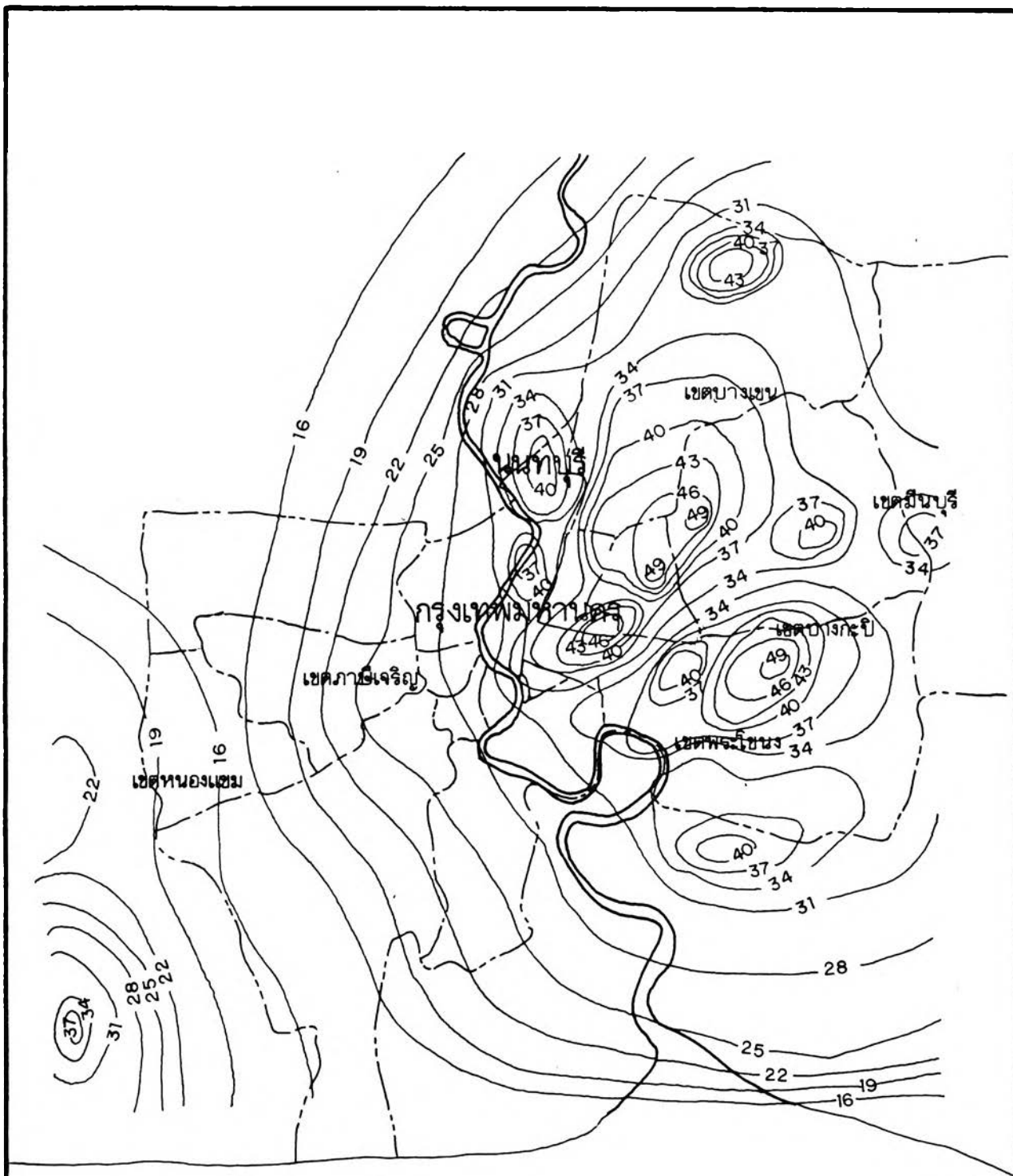
ค) แหล่งน้ำ กรุงเทพมหานครตั้งอยู่บนที่ราบลุ่ม แต่เดิมการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนจะอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ และบนเนินแพ สภาพพื้นที่โดยทั่วไป มีคลองธรรมชาติเป็นเส้นทางคมนาคม ดังนั้นจึงทำให้มีการขุดคลองเพิ่มขึ้นเพื่อเชื่อมโยงเป็นโครงข่ายต่อเนื่องกัน คลองจึงมีบทบาทสำคัญในอดีต ต่อมากรุงเทพมหานครมีความเจริญมากขึ้นเป็นศูนย์รวมของกิจกรรมต่าง ๆ มีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ทำให้จำนวนประชากรมากขึ้น และความเจริญขยายตัวอย่างรวดเร็ว มีการใช้รถยนต์ยานพาหนะทางบกมากขึ้น ประกอบกับคลองไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ทำให้คลองลดความสำคัญลง

พื้นที่เขตห้วยขวางมีคลองสำคัญจำนวน 16 คลอง เช่น คลองลาดพร้าว คลองบางซื่อ คลองแสนแสบ เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันนี้ได้ใช้ประโยชน์ในการระบายน้ำ ทั้งน้ำใช้ประจำวัน และน้ำฝน เป็นการแก้ไขปัญหาน้ำท่วม และใช้เป็นเส้นทางคมนาคมสำหรับพื้นที่ที่อยู่ติดกับคลองเท่านั้น (ดูแผนที่ 3.12)

3. ลักษณะทางภูมิประเทศ พื้นที่ห้วยขวางมีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบ ขอบเขตพื้นที่ประกอบไปด้วยแนวคลองธรรมชาติ และถนน ภายในพื้นที่ยังประกอบไปด้วย คลอง และลำธาร ทั้งขนาดใหญ่และเล็กอีกหลายสาย ได้แก่ คลองห้วยขวาง ซึ่งเป็นคลองที่มีแนวแยกจากคลองบางซื่อ ไฉยตรงลงมาบรรจบกับคลองขนาดใหญ่ จนไปจดกับลำรางยมราชซึ่งเชื่อม ระหว่างคลองลาดพร้าวกับคลองสามเสน ยังมีคลองแสนแสบตัดผ่านพื้นที่ตอนด้านใต้ขอบเขต ลำรางนาช่อง มีแนวแยกจากคลองห้วยขวางออกสู่คลองสามเสน นอกจากนี้ยังมีคลองขนาดเล็กแต่เดิมใช้เป็นเส้นทางนำน้ำเข้าสู่พื้นที่บริเวณริมคลอง ปัจจุบันยังมีสภาพอยู่แต่ได้ใช้ประโยชน์ถูกปล่อยให้มีสภาพตื้นเขิน และรกร้าง เช่นลำรางยายส่น ลำรางสาธารณะ 2

สภาพทั่ว ๆ ไปของเขตห้วยขวาง พื้นที่ส่วนใหญ่แต่เดิมเป็นที่นา มีพื้นที่กว้างต่อเนื่องกัน และห่างไกลจากการคมนาคม ต่อมามีการพัฒนาพื้นที่มีการตัดถนน และก่อสร้างบ้านเรือนเพิ่มขึ้น ทำให้ไม่มีการทำเกษตรกรรมต่อไป ปัจจุบันยังมีพื้นที่เป็นที่ว่างบริเวณด้านตะวันออกของเขต ซึ่งเป็นพื้นที่ลุ่มมีน้ำขัง โดยเฉพาะในฤดูฝนและฤดูที่น้ำเหนือหลาก

4. น้ำบาดาล (น้ำใต้ดิน) น้ำบาดาลเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นอยู่ใต้ดิน และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ตลอดปี เป็นน้ำที่มีคุณภาพสูงผ่านการกรองหลายชั้นโดยธรรมชาติ สำหรับกรุงเทพมหานคร ความลึกของชั้นน้ำบาดาล มีความลึกโดยเฉลี่ย 37 - 40 เมตร (ดูแผนที่ 3.13 ประกอบ)

การศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยของเขตห้วยขวาง

แสดง ระดับน้ำบาดาลในชั้นน้ำบริเวณกรุงเทพมหานคร

แผนที่ 3.13

สัญลักษณ์

ที่มา. กรมทรัพยากรธรณี

กรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะในบริเวณด้านทิศตะวันออกและทิศเหนือมีการนำน้ำบาดาลมาใช้มากที่สุด เนื่องจากมีบ้านจัดสรรเพิ่มขึ้นมาก แต่การประปายังไม่สามารถขยายขยายบริการไปได้ทั่วถึง ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องใช้น้ำบาดาล จากการที่ได้มีการนำน้ำบาดาลมาใช้มีปริมาณมาก ทำให้เกิดปัญหาแผ่นดินทรุด การแทรกซึมของน้ำเค็ม ซึ่งมีผลเสียหายในทางด้านเศรษฐกิจอย่างมาก

สำหรับเขตห้วยขวาง เป็นเขตที่ได้มีการใช้น้ำบาดาลมากอีกเขตหนึ่ง และมีพื้นที่ที่อยู่ในเขตวิกฤตแผ่นดินทรุดด้วย ปัจจุบัน การประปาสามารถขยายเข้าถึงแล้วทั่วพื้นที่ ทำให้ปริมาณการใช้น้ำบาดาลมีจำนวนลดลง

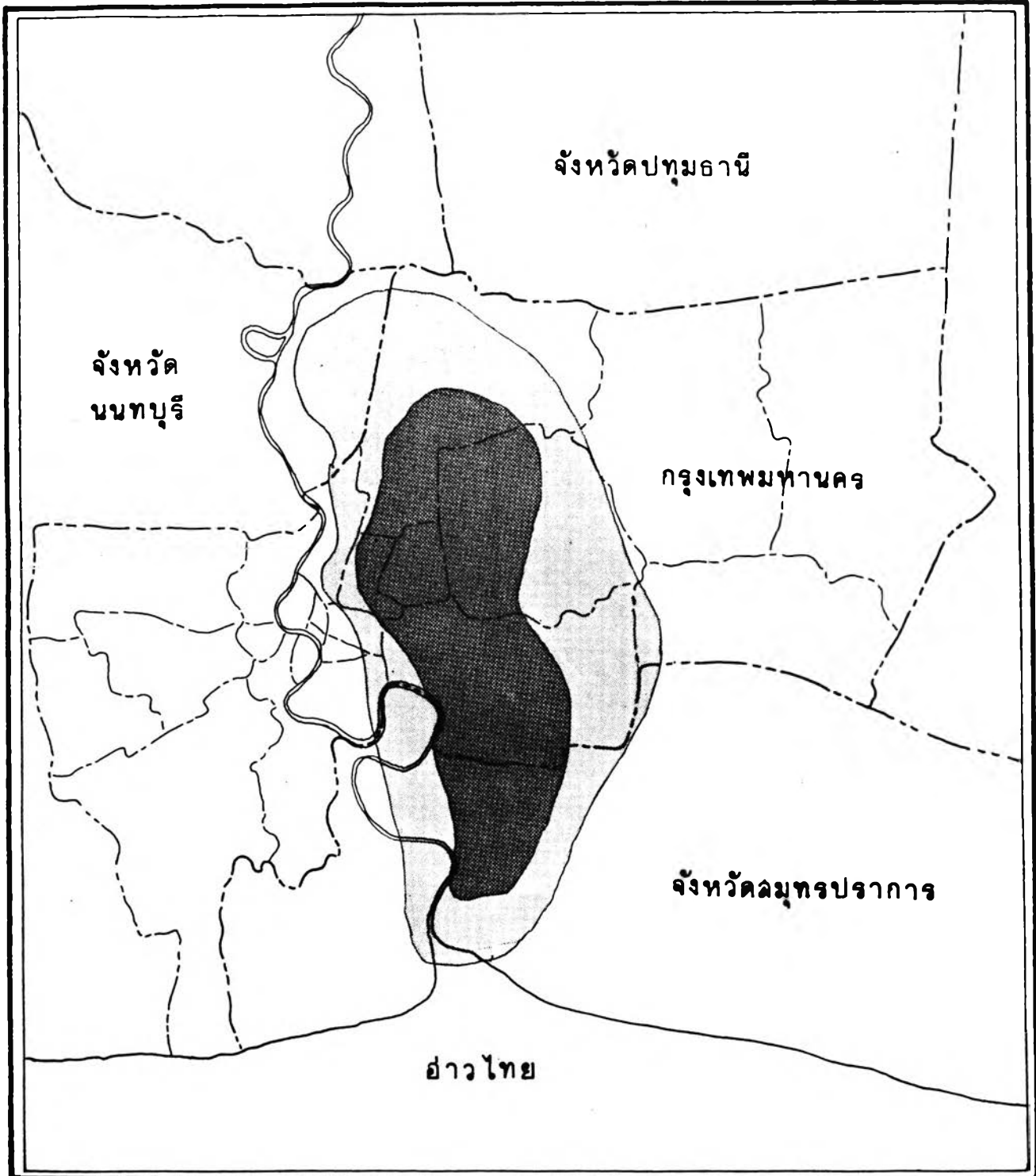
5. แผ่นดินทรุด จากการศึกษาของกรมแผนที่ และ สถาบันเทคโนโลยีแห่งอาเซียนในปี 2521 และ ปี 2524 พบว่าหุดหลักฐานระดับความสูงที่ได้สำรวจไว้ มีความแตกต่างกันถึง 20 - 85 เซนติเมตร แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียง มีการทรุดตัวของแผ่นดิน พื้นที่ที่มีการทรุดตัวมาก ได้แก่ บริเวณด้านตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ครอบคลุมพื้นที่เขตชั้นในบางเขต และเขตชั้นกลางซึ่ง ได้แก่ เขตบางเขน เขตบางกะปิ เขตธนบุรี เขตดุสิต เขตห้วยขวาง เขตพระโขนง เป็นต้น และพื้นที่บางส่วนของจังหวัดนนทบุรี และจังหวัดสมุทรปราการ (แผนที่ 3.14)

การทรุดตัวของพื้นดิน จากการศึกษาได้แบ่งบริเวณการทรุดตัวออก ได้เป็น 3 เขตวิกฤต

1. เขตวิกฤตที่ 1 (อันดับหนึ่ง) เป็นบริเวณที่มีการทรุดตัวของพื้นที่มากกว่า 10 ซม. ต่อปี
2. เขตวิกฤตที่ 2 (อันดับสอง) เป็นบริเวณที่มีการทรุดตัวของพื้นที่ระหว่าง 5 - 10 ซม. ต่อปี
3. เขตวิกฤตที่ 3 (อันดับสาม) เป็นบริเวณที่มีการทรุดตัวของพื้นที่น้อยกว่า 5 ซม. ต่อปี

สำหรับเขตห้วยขวาง อยู่ในพื้นที่ที่มีการทรุดตัวของพื้นดินมากกว่า 10 ซม. ต่อปี ซึ่งเป็นบริเวณที่เป็นเขตวิกฤตอันดับหนึ่ง แม้ว่าเขตห้วยขวาง จะอยู่ในพื้นที่โครงการของกรุงเทพมหานคร แก้ไขปัญหาน้ำท่วม และแผ่นดินทรุด ซึ่งได้มีการปฏิบัติการแก้ไข และผู้เชี่ยวชาญผู้ปฏิบัติงานได้ทำการศึกษาแก้ไขบรรเทาปัญหา ซึ่งคาดว่าจะไม่มีปัญหาในอนาคต

6. พื้นที่น้ำท่วม จากข้อมูลพื้นที่น้ำท่วมปีพ.ศ. 2526 ซึ่งเป็นปีที่กรุงเทพฯ

การศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยของเขตห้วยขวาง

แสดง: แผ่นดินทรุดในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง

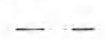
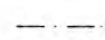

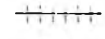

แผ่นที่ 3-14

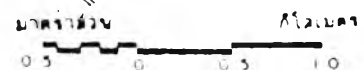
สัญลักษณ์

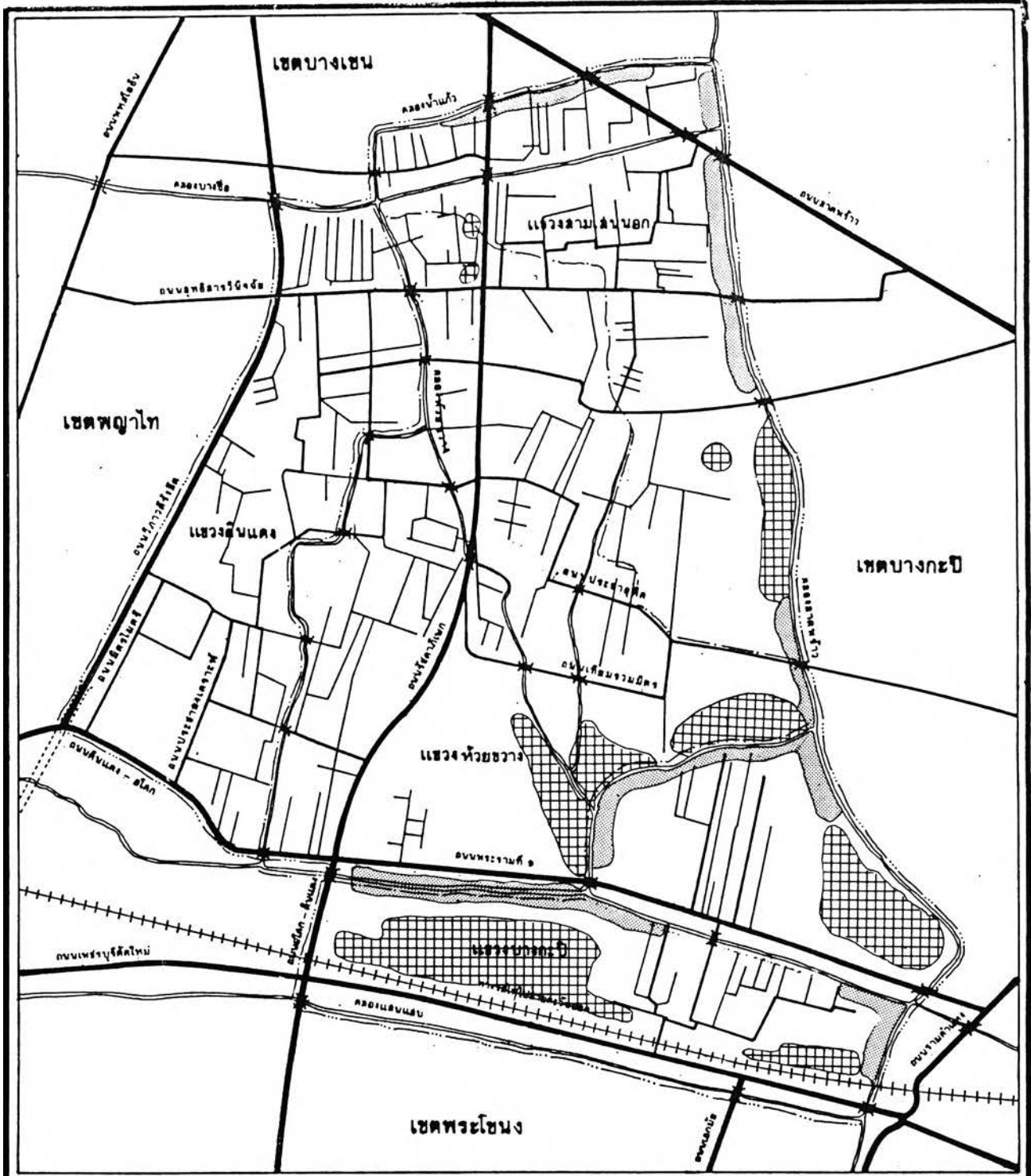
- มากกว่า 10 ช.ม.ต่อปี
- ระหว่าง 5-10 ช.ม.ต่อปี
- น้อยกว่า 5 ช.ม.ต่อปี

เครื่องหมาย

- เขตของเขต
- เขตของแขวง
- ถนน ขยาย
- ทางรถไฟ
- ระหอบัน
- คลอง

ที่มา สำนักการระบายน้ำ กทม.

การศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่อยุ่อาศัยของเขตห้วยขวาง

แสดง: พื้นที่น้ำท่วม

แผ่นที่ 3.15

สัญลักษณ์

น้ำท่วมนานกว่า 3 เดือน

น้ำท่วมเมื่อฝนตก

เครื่องหมาย

เขตของเขต

เขตของแขวง

ถนน ขอย

ทางรถไฟ

สะพาน

คลอง

มาตราส่วน

กิโลเมตร

ที่มา สำนักการระบายน้ำกรุงเทพมหานคร

เกิดปัญหาน้ำท่วมระดับสูงสุดในรอบ 33 ปี บริเวณที่ได้รับความเสียหายมากที่สุด ได้แก่บริเวณพื้นที่ด้านตะวันตก และด้านตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา จะเห็นได้ว่า น้ำท่วมทางด้านตะวันตกเป็นไปในลักษณะน้ำขึ้น - น้ำลง โดยอิทธิพลจากแม่น้ำเจ้าพระยา ส่วนทางด้านตะวันออกน้ำท่วมจะมีความสัมพันธ์กับการทรุดตัวของพื้นดิน น้ำท่วมจะเป็นลักษณะน้ำท่วมขัง และเป็นเวลานาน

สำหรับเขตห้วยขวาง มีพื้นที่น้ำท่วมในด้านตะวันออกตอนล่าง ในบริเวณแขวงบางกะปิ เนื่องจากพื้นดินมีลักษณะเป็นแอ่งกระทะ เป็นบริเวณที่ต่ำกว่าพื้นที่ข้างเคียงน้ำจะท่วมขังไม่สามารถระบายได้ตามธรรมชาติ ระดับน้ำท่วมขังสูงสุดในปี พ.ศ. 2526 มีระดับน้ำสูงถึง 0.80 เมตร นอกจากนี้ในบริเวณริมฝั่ง คลองลาดพร้าว คลองยมราช คลองห้วยขวางตอนล่าง จะมีน้ำท่วมถึง แต่ก็จะเป็นในช่วงน้ำหลาก หรือฝนตกหนักการระบายน้ำไม่ทัน แต่ปัญหาน้ำท่วมได้มีหน่วยงานเข้ามาวางแผนและแก้ไขป้องกันน้ำท่วมตะวันออกของกรุงเทพฯ และตะวันตก ของกรุงเทพมหานคร (ดูแผนที่ 3.15 ประกอบ) ซึ่งคาดว่าจะสามารถบรรเทาและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมได้ในอนาคต

ง. การคมนาคมขนส่ง

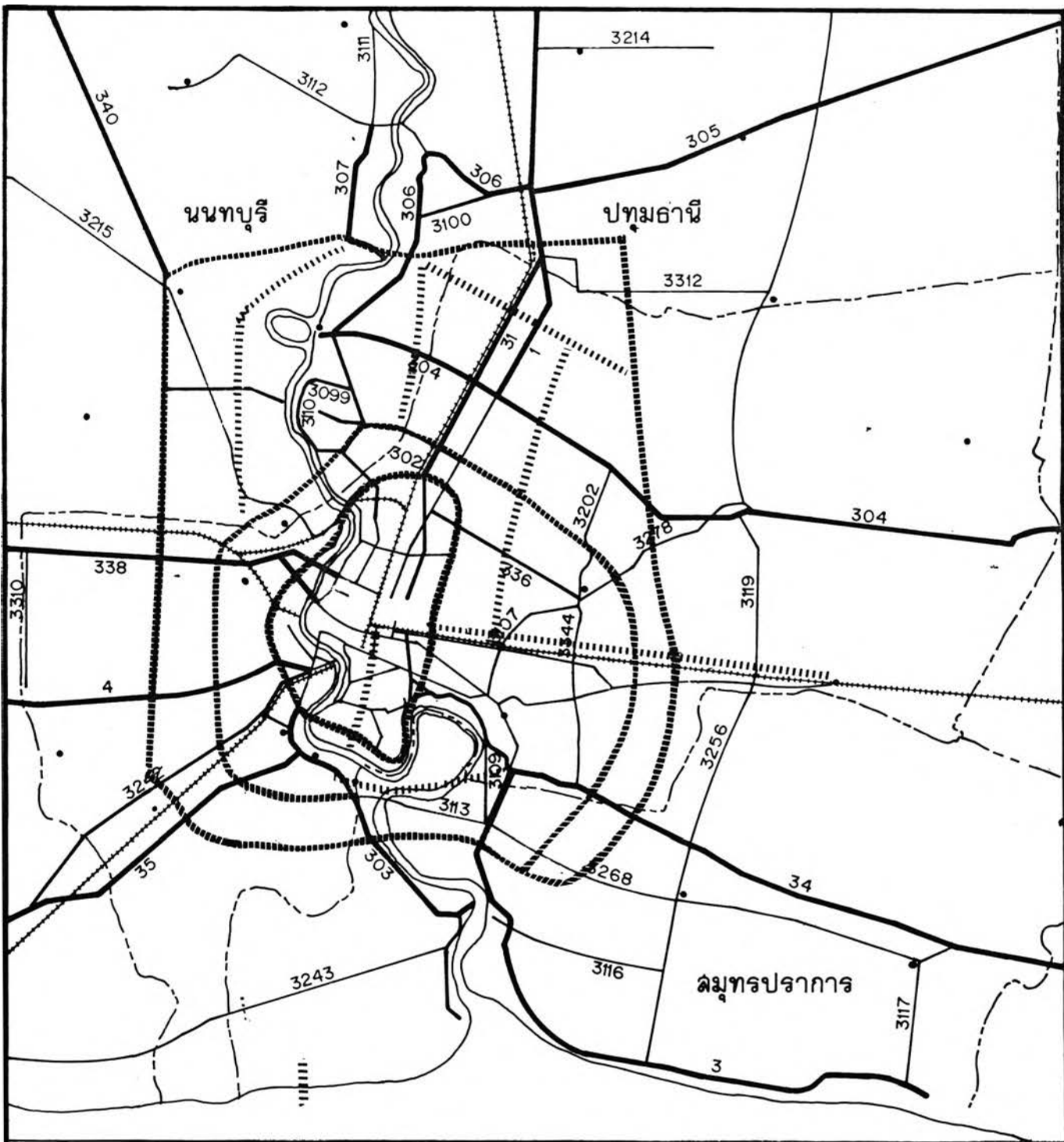
กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางการคมนาคมทั้งทางบก และทางอากาศ การเดินทางติดต่อระหว่างภาคต่าง ๆ ของประเทศและระหว่างประเทศกับต่างประเทศ สำหรับการคมนาคมทางน้ำนั้น กรุงเทพมหานครมีแม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งเป็นแม่น้ำสายใหญ่ ที่ไหลมาจากภาคเหนือของประเทศ การคมนาคมทางน้ำจึงอาศัยแม่น้ำเจ้าพระยาในการติดต่อกับจังหวัดที่แม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่าน

1. โครงข่ายถนนในกรุงเทพมหานคร

ก. เส้นทางคมนาคมทางบก โครงข่ายการคมนาคมขนส่งทางบกมี 2 ประการคือ ทางรถไฟและทางถนน

โครงข่ายการคมนาคมขนส่งทางรถไฟ กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางที่ตั้งของสถานีรถไฟ ได้แก่ สถานีรถไฟกรุงเทพฯ และสถานีรถไฟธนบุรี ซึ่งมีเส้นทางจากกรุงเทพฯ แยกไปยังภาคต่าง ๆ ของประเทศมีจำนวน 3 สายได้แก่ (ดูแผนที่ 3.16 ประกอบ)

1) สายเหนือ ซึ่งเริ่มจากสถานีรถไฟกรุงเทพฯ ไปยังจังหวัดเชียงใหม่

การศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยของเขตห้วยขวาง

แสดง: โครงข่ายระบบถนนในกรุงเทพมหานคร

แผนที่ 3-16

สัญลักษณ์

ทางหลวงแผ่นดิน

ถนนวงแหวน

ทางหลวงจังหวัด

ถนนโครงการ

ที่มา : กรมทางหลวงและกรุงเทพมหานคร

0 2 4 6 กม.

- 2) สายตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นเส้นทางแยกจากเส้นทางสายเหนือไป
สิ้นสุดที่จังหวัดหนองคาย จังหวัดอุบลราชธานี
- 3) สายตะวันออก เริ่มจากสถานีรถไฟกรุงเทพมหานครไปสิ้นสุดที่อำเภอ
อรัญประเทศ จังหวัดปราจีนบุรี
- 4) สายใต้ ไปสิ้นสุดที่จังหวัดยะลาและยังสามารถเดินทางไปยังประเทศ
มาเลเซียได้อีกด้วย
- 5) นอกจากนี้ ยังมีเส้นทางสายตะวันตกไปยังจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งแยก
จากเส้นทางสายใต้

ในเขตห้วยขวางมีเส้นทางรถไฟสายตะวันออกวิ่งผ่าน โดยเริ่มจากสถานีรถไฟกรุงเทพฯ ผ่านเขต
ปทุมวัน เขตธนบุรี เขตห้วยขวาง เขตพระโขนงและเขตลาดกระบัง ไปสิ้นสุดที่จังหวัดปราจีนบุรี
โดยมีสถานีรถไฟสำหรับขึ้น - ลง ของผู้โดยสาร 1 แห่ง คือสถานีรถไฟคลองตัน เป็นสถานีที่มีผู้
ใช้บริการมากโดยเฉพาะในช่วงเช้า - เย็น ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่จะเป็นผู้โดยสารทั่วไป และ
พ่อค้าแม่ค้าที่นำของเข้ามาส่งที่กรุงเทพฯ และซื้อของจากกรุงเทพฯ ไปขาย นอกจากนี้ในช่วงเช้า
เย็นจะมีนักศึกษาและนักเรียนเดินทางเข้า และเดินทางไปสถานศึกษา ซึ่งการเดินทางโดยทางรถไฟ
สะดวก ได้แก่ สถานีเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตลาดกระบัง และจากสถานีรถไฟ
คลองตันสามารถเดินทางไปยังสถานศึกษา และสถานที่ทำงานที่อยู่ในบริเวณเส้นทางรถไฟ

ข) โครงข่ายการคมนาคมทางบก กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางการ
คมนาคมทางบก โดยมีถนนทางหลวงสายสำคัญ ๆ ตั้งต้นจากกรุงเทพฯ ไปสู่ภูมิภาคของประเทศ
ได้แก่

ทางหลวงแผ่นดินสายเหนือ (สาย 1) ถนนพหลโยธิน

ทางหลวงแผ่นดินสายตะวันออก (สาย 3) ถนนบางนา - ตราด

ทางหลวงแผ่นดินสายตะวันตก และสายใต้ (สาย 4) ถนนเพชรเกษม

นอกจากนี้ในกรุงเทพมหานคร ยังมีถนนรัชดาภิเษก (วงแหวนชั้นกลาง) ถนนวงแหวนชั้นนอก
และทางพิเศษ ซึ่งเป็นถนนยกระดับ ได้เปิดให้บริการแล้ว

จากข้อมูลของงานระบบคมนาคมขนส่ง ฯ กองผังเมือง จำนวนถนนในกรุง
กรุงเทพมหานคร มีประมาณ 4,588 สาย มีความยาวรวม 2,800,397 เมตร (2,800 กิโลเมตร)

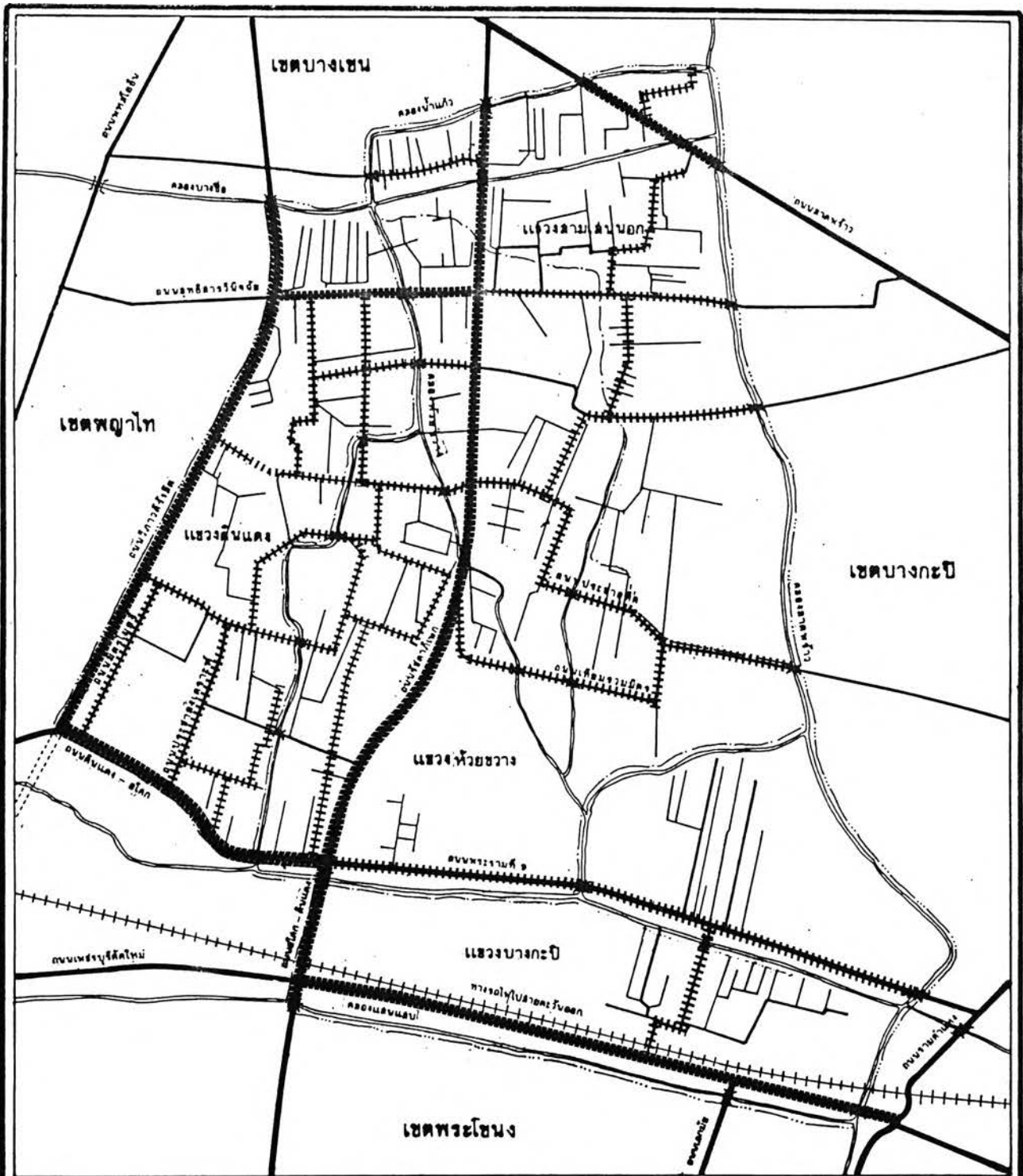
เป็นพื้นที่ถนนประมาณ 34,496,583 ตารางเมตร คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 2.199 ของพื้นที่ กรุงเทพมหานคร (ตารางที่ 3.3)

เขตยานนาวา เป็นเขตที่มีจำนวนถนนรวมกันมากที่สุด จำนวน 493 สาย รองลงมาได้แก่ เขตห้วยขวาง เขตบางกะปิ มีจำนวน 352 สาย และ 346 ตามลำดับ โดยมีจำนวนถนนน้อยที่สุดในเขตหนองแขม จำนวน 43 สายเท่านั้น ความยาวถนนรวมมากที่สุดอยู่ในเขตบางกะปิ 353,175 เมตร รองลงมาได้แก่ เขตพระโขนง และเขตพญาไท มีความยาว 327,914 และ 222,035 เมตรตามลำดับ เมื่อพิจารณาพื้นที่ถนน ปรากฏว่า ในเขตพระโขนงมีพื้นที่มากที่สุด 3,810,631 ตารางเมตร คิดเป็นอัตราส่วนต่อพื้นที่เขต ร้อยละ 2.65 ของพื้นที่เขต รองลงมาได้แก่ เขตบางกะปิ และเขตบางขุนเทียน ซึ่งมีพื้นที่ 3,447,385 และ 3,168,056 ตารางเมตร ตามลำดับ

2. โครงข่ายถนนในเขตห้วยขวาง ในเขตห้วยขวางมีจำนวนประมาณ 352 สาย ซึ่งมีมากเป็นอันดับที่ 2 ของกรุงเทพมหานคร แต่มีจำนวนความยาวถนนประมาณ 144,565 เมตรเท่านั้น และมีผิวจราจรคิดเป็นพื้นที่ประมาณ 897,100 ตารางเมตร คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 3.955 ของพื้นที่เขตห้วยขวาง (22.679 ตารางกิโลเมตร) แสดงให้เห็นว่า ถนนในเขตห้วยขวางเป็นถนนที่มีลักษณะแคบสายสั้น ๆ และมีทางแยกเป็นจำนวนมาก

การเปลี่ยนแปลงถนนในเขตห้วยขวาง ในปี พ.ศ. 2510 - 2528 จะเห็นได้ว่าถนนในเขตห้วยขวางมีจำนวนเพิ่มขยายขึ้นเรื่อย ๆ โครงข่ายถนนที่เกิดขึ้นเป็นระบบที่ปราศจากการวางแผน ลักษณะถนนจะเป็นถนนสายแคบ แยกจากถนนสายหลัก รูปแบบถนนจะเป็นถนนที่คดงอไปมาตลอดเส้นทาง ซึ่งเป็นถนนที่เกิดขึ้นเองตามแบบยถากรรม

เส้นทางถนนภายในเขตห้วยขวางประกอบด้วย ถนนสายหลักจำนวน 4 สาย ความยาว 14,890 ตารางเมตร คิดเป็นร้อยละ 2.417 ของพื้นที่เขต สำหรับถนนสายรองมีจำนวน 9 สาย ความยาว 9,776 เมตร คิดเป็นพื้นที่เขตทาง 139,458 ตารางเมตร คิดเป็นร้อยละ 0.674 ของพื้นที่เขต นอกนั้นเป็นถนนสายย่อยมีจำนวน 339 สาย คิดเป็นความยาวทั้งสิ้น 119,899 เมตร และมีพื้นที่เขตทาง 780,749 ตารางเมตร คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 3.542 (ตารางที่ 3.3)

การศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยของเขตห้วยขวาง

แสดง: ระบบถนนในเขตห้วยขวาง

แผนที่ 3.17

สัญลักษณ์

- ถนนหลัก
- ถนนรอง
- ถนนซอย

เครื่องหมาย

- เขตของเขต
- เขตของแขวง
- ถนน ซอย
- ทางรถไฟ
- สะพาน
- คลอง

ที่มา: กองผังเมือง

ตารางที่ 3.3 แสดงถนนในเขตห้วยขวางและกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2528

ประเภทถนน	จำนวน (สาย)	ความยาว (เมตร)	พื้นที่เขต (คร.กม.)	น้ำจากราว		เขตทาง	
				พื้นที่	ร้อยละต่อ	พื้นที่	ร้อยละต่อ
				(คร.เมตร)	พื้นที่เขต	(คร.เมตร)	พื้นที่เขต
สายหลัก							
เขตห้วยขวาง	4	14,890	22,679	175,610	0.774	548,280	2.417
กทม	102	405,495	1,568,737	5,992,959	0.382	13,117,631	0.836
สายรอง							
เขตห้วยขวาง	9	9,776	1,568,737	92,859	0.409	139,458	0.674
กทม	206	524,734	1,568,737	4,192,300	0.267	9,685,195	0.618
สายย่อย							
เขตห้วยขวาง	339	119,899	1,568,737	628,631	2.772	780,749	3.542
กทม	4,280	1,870,159	1,568,737	8,798,776	0.561	11,693,757	0.745
รวม							
เขตห้วยขวาง	352	144,565	1,568,737	897,100	3.955	1,468,487	6.468
กทม	4,588	2,800,397	1,568,737	19,252,603	1.277	34,496,583	2199

ที่มา : งานระบบคมนาคมขนส่ง และสาธารณูปโภค กองผังเมือง

เส้นทางสายหลัก สายรอง และสายท้องถิ่นที่สำคัญได้แก่ (ดูแผนที่ 3.17)

ก) ถนนสายหลัก เป็นถนนที่สร้างผ่านพื้นที่ของเขตมี 4 สายคือ

1) ถนนวิภาวดีรังสิต (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1) มีเขตทางกว้างประมาณ 96 เมตรเริ่มจากถนนดินแดงถึงคลองบางซื่อระยะทางยาวประมาณ 3,820 เมตร

2) ถนนรัชดาภิเษก มีเขตทางกว้างประมาณ 31 เมตร เริ่มจากคลองแสนแสบถึงคลองน้ำแก้ว ระยะทางประมาณ 6,500 เมตร

3) ถนนลาดพร้าว มีเขตทางกว้างประมาณ 19 เมตร เริ่มจากคลองน้ำแก้วถึงคลองลาดพร้าว ยาวประมาณ 800 เมตร

4) ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ เขตทางกว้างประมาณ 32 เมตร เริ่มจากถนนอโศกดินแดง ถึงคลองแสนแสบยาวประมาณ 3,6600 เมตร

ข) ถนนสายรอง เป็นถนนที่มีเส้นทางเข้าไปในพื้นที่ของเขตมี 9 สายคือ

1) ถนนมิตรไมตรีมีเขตทางกว้าง 15 เมตร เริ่มจากถนนดินแดงถึงถนนประชาสงเคราะห์ ยาวประมาณ 1,120 เมตร

2) ถนนประชาสงเคราะห์ มีเขตทางกว้าง 15 เมตร เริ่มจากจุดเชื่อมถนนอโศกดินแดงถึงซอยเพิ่มสิน ยาวประมาณ 2,300 เมตร

3) ถนนประชาอุทิศ มีเขตทางกว้าง 11 เมตร เริ่มจากซอยประชาราษฎร์บำเพ็ญ ถึงคลองลาดพร้าว ยาวประมาณ 590 เมตร

4) ถนนประชาราษฎร์บำเพ็ญ มีเขตทางกว้าง 7 เมตร เริ่มจากถนนรัชดาภิเษกถึงถนนประชาอุทิศ ยาวประมาณ 590 เมตร

5) ถนนสุทธิสารวินิจฉัย มีเขตทางกว้าง 13 เมตร เริ่มจากถนนวิภาวดีรังสิตถึงถนนรัชดาภิเษก ยาวประมาณ 1,280 เมตร

6) ถนนเลียบบคลองสามเสนฝั่งเหนือ (ถนนพระรามที่ 9) เขตทางกว้าง 20 เมตร เริ่มจากถนนรัชดาภิเษกถึงถนนรามคำแหง ส่วนที่สร้างเสร็จแล้ว จากสี่แยก อ.ส.ม.ท. เข้าไปยาวประมาณ 5,500 เมตร ส่วนที่เหลือกำลังดำเนินการ

7) ถนนดินแดง เขตทางกว้าง 30 เมตรเริ่มจากถนนวิภาวดีรังสิต ถึงถนนประชาสงเคราะห์ ยาวประมาณ 820 เมตร

8) ถนนอโศกดินแดง มีเขตกว้าง 30 เมตร จากถนนประชาสงเคราะห์ถึงถนนรัชดาภิเษก ยาวประมาณ 1,150 เมตร

9) ถนนสุขุมวิท 69 (ซอยเอกมัย) เขตทางกว้าง 20 เมตร จากถนนเพชรบุรีถึงคลองแสนแสบ ยาวประมาณ 80 เมตร

10) ซอยลาดพร้าว 48 (ซอยพินิจอุทิศ) เป็นถนนเชื่อมระหว่างถนนลาดพร้าวเข้าพื้นที่แขวงสามเสนนอกไปบรรจบกับถนนสุทธิสาร ลักษณะของถนนคดเคี้ยว บางตอนหักเป็นข้อศอก สองข้างถนนไม่มีทางเท้าเป็นทางลัดในการเดินทางระหว่าง เขตบางกะปิกับเขตห้วยขวาง

ค) ถนนสายท้องถิ่น (ถนนสายย่อย) เป็นถนนที่เป็นทางติดต่อภายในท้องถิ่น ลักษณะทางแคบไม่มีทางเท้า สายที่สำคัญได้แก่

1) ถนนโชคชัยร่วมมิตรมีเขตทางกว้าง 7 เมตร เป็นถนนแยกจากถนนวิภาวดีรังสิต ผ่านพื้นที่เขตบางเขนข้ามคลองพระยาวิเวก ในเขตห้วยขวางถึงซอยสังฆฤกษ์ใต้ เป็นเส้นทางเดียวที่จะเข้าสู่แขวงสามเสนนอก จากถนนสายนี้มีทางแยกไปตามบ้านเรือนที่อยู่อาศัย สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก มีความยาวประมาณ 830 เมตร

2) ซอยอินทามระ 40 (ซอยขอบฟ้า) มีเขตทางกว้าง 5.50 เมตร เป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็กเชื่อมต่อระหว่าง ถนนสุทธิสารสู่เขตห้วยขวาง เข้าสู่พื้นที่ตอนบนของแขวงดินแดง มีความยาวประมาณ 800 เมตร

3) ซอยเพิ่มสิน มีเขตทางกว้าง 6 เมตร เป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก จากถนนประชาสงเคราะห์ไปบรรจบกับซอยสมบูรณพัฒนาฯ และมีแยกไปออกซอยวิทยาลัยการค้ามีความยาวประมาณ 940 เมตร

4) ซอยวิทยาลัยการค้ามีเขตทางกว้าง 5 เมตร เป็นถนนแยกจากถนนวิภาวดีรังสิตไปสิ้นสุดที่ซอยเพิ่มสิน มีความยาวประมาณ 700 เมตร

5) ซอยนาทอง มีเขตทางกว้าง 5 เมตร เป็นถนนแยกจากถนนรัชดาภิเษก เข้าสู่พื้นที่เขตห้วยขวาง และทางแยกอีกประมาณ 12 ซอย เป็นถนนแอสฟัลต์มีความยาวประมาณ 600 เมตร

6) ซอยสมบูรณ์พัฒนา มีเขตทางกว้าง 5.50 เมตร เป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก เชื่อมระหว่างซอยเพิ่มสินกับซอยประชาราษฎร์บำเพ็ญ

7) ซอยนิยมอุทิศ มีเขตทางกว้าง 7.5 เมตร เป็นถนนแอสฟัลต์แยกจากถนนรัชดาภิเษก บรรจบกับถนนประชาสงเคราะห์

8) ซอยข้างสถานทูตสาธารณะประชาชนจีน มีเขตทางกว้าง 5 เมตร เป็นถนนแอสฟัลต์ อยู่ติดกับสถานทูตสาธารณะประชาชนจีน แยกจากถนนรัชดาภิเษก เข้าพื้นที่แขวงห้วยขวาง ไปออกถนนประชาสงเคราะห์

9) ซอยพร้อมพรรณ มีเขตทางกว้าง 3.50 - 4 เมตร เป็นถนนแยกจากถนนประชาสงเคราะห์ ไปซอยผาสุก บริเวณนี้เป็นชุมชนเก่าปัจจุบันมีการตั้งบ้านเรือนอยู่หนาแน่น มีความยาวประมาณ 480 เมตร

10) ซอยสมปราถนา มีเขตทางกว้าง 4 เมตร เป็นถนนแยกจากซอยพร้อมพรรณ ในแขวงดินแดง ไปถนนประชาสงเคราะห์ มีความยาวประมาณ 900 เมตร

11) ซอยศูนย์วิจัย มีเขตทางกว้าง 7 เมตร ถนนสายสำคัญแยกจากถนนเพชรบุรีตัดใหม่ตัดผ่านทางรถไฟ เข้าสู่พื้นที่แขวงบางกะปิทางเดียวเท่านั้น และมีซอยแยกอีกเป็นจำนวนประมาณ 50 ซอย มีเขตทางกว้าง 2.50 - 5.00 เมตร

3. ปัญหาการคมนาคมขนส่ง การคมนาคมขนส่งทางบก ในกรุงเทพมหานคร มีปัญหาในเรื่องการจราจรคับคั่ง ติดขัด โดยเฉพาะในเวลาเร่งด่วน คือ ช่วงเช้า - เย็น ทั้งนี้ เพราะเป็นช่วงเวลาที่ผู้คนเดินทางไปทำงาน นักเรียน นักศึกษา เดินทางไปสถานศึกษา และเป็นปัญหาในช่วงเย็นเหมือนกัน เนื่องจากมีการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ในเวลาเดียวกัน และ ถนนสายหลัก ต้องเปลี่ยนหน้าที่มาเป็นถนนสายรอง ทั้งยังไม่สามารถที่จะระบายการจราจรที่คับคั่งในถนนสายหลักสายหนึ่ง ไปยังถนนสายหลักอีกสายหนึ่งที่อยู่ใกล้เคียงได้ แม้ว่าในปัจจุบันจะ

ได้มีการแก้ไขปัญหานี้โดยการจัดสร้างทางพิเศษ ถนนเฉลิมมหานคร ซึ่งช่วยให้การเดินทางจากจุดหนึ่ง ไปยังอีกจุดหนึ่งคล่องตัวและรวดเร็วขึ้น แต่เนื่องจากปริมาณรถยนต์มีจำนวนมาก จึงทำให้มีปัญหารถติดบนทางด่วนพิเศษเช่นกัน ในช่วงที่จะขึ้น - ลงทางพิเศษ นอกจากนี้ ความเร็วของรถยนต์บนถนนสายหลักต่าง ๆ ต่ำมาก ส่วนใหญ่ต่ำกว่า 20 กิโลเมตร/ชั่วโมง และครึ่งหนึ่งของถนนมีความเร็วต่ำกว่า 10 กิโลเมตร/ชั่วโมง

โครงข่ายของถนนในเขตห้วยขวาง ส่วนใหญ่จะเป็นถนนสายท้องถิ่นที่มีเขตทางแคบ สายสั้น ๆ และโค้งอู ผิวการจราจรไม่เรียบ และมีรถจอดรับส่งผู้โดยสารตลอดทาง จึงทำให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัด เนื่องจากรถต้องวิ่งตามกันอยู่ตลอดเวลา ไม่สามารถวิ่งได้เร็วตามอัตราที่เป็นได้ และในถนนสายหลัก ซึ่งเป็นเส้นทางเชื่อมต่อกับเขตอื่น ๆ และเป็นเส้นทางเข้าสู่เขตใจกลางเมือง จะมีปัญหารถคับคั่ง ติดขัด ในช่วงขาเข้า ในช่วงเช้า และในช่องทางขาออกในช่วงบ่าย

4. ปริมาณการจราจร ปริมาณการจราจรบนถนนสายหลัก และถนนสายรองที่สำคัญ ๆ ของเขตห้วยขวาง จากการสำรวจโดย กองผังเมือง ในปี พ.ศ. 2527 (ดูตารางที่ 3.4 และแผนที่ 3.18) พบว่ามีปริมาณการจราจรดังนี้

ก) ปริมาณการจราจรบนถนนสายหลัก พบว่าปริมาณการจราจรบนถนนสายหลักทั้ง 4 สาย จะมีปริมาณการจราจรดังนี้

1) ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ ปรากฏว่ามีปริมาณการจราจรมากเป็นอันดับหนึ่ง โดยเฉพาะช่วงจากปากซอยศูนย์วิจัย - สามแยกเอกมัย ซึ่งมีปริมาณรถยนต์ผ่านเฉลี่ยวันละ 46,836 คันต่อวัน และ ช่วงที่มีปริมาณการจราจรรองลงมา คือ ช่วงทางแยกถนนเพชรบุรีตัดใหม่ กับถนนรามคำแหงเฉลี่ย 44,023 คันต่อวัน

2) ถนนอโศก - ดินแดง เป็นถนนสายสำคัญที่เสมือนประตูทางเข้าสู่พื้นที่ของเขตห้วยขวาง ปริมาณการจราจรมีดังนี้

(ก) ช่วงจากซอยสุทธิพรถึงสี่แยก อ.ส.ม.ท. จะมีปริมาณการจราจรมากที่สุด คือจำนวน 41,696 คันต่อวัน

(ข) ช่วงต่อจากแยกถนนวิภาวดีรังสิต แยกเข้าถนนประชาสงเคราะห์จะมีปริมาณการจราจรจำนวน 37,875 คันต่อวัน

3) ถนนรัชดาภิเษก ซึ่งเป็นถนนที่ก่อสร้างขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาการจราจรและหลีกเลี่ยง การจราจรคับคั่งในใจกลางเมือง ถนนรัชดาฯ มีเวดหยานวิ่งผ่านจำนวนมาก เช่นกันคือ

(ก) ช่วงแยกถนนเพชรบุรีกับซอยอโศก จะมีปริมาณการจราจรมากที่สุด จำนวน 45,054 คันต่อวัน

(ข) ช่วงที่มีปริมาณการจราจรรองลงมา คือ ช่วงสี่แยก อ.ส.ม.ท.- อโศก พบว่ามีปริมาณการจราจรจำนวน 42,628 คันต่อวัน

(ค) นอกจากนี้ บนถนนรัชดาภิเษกในช่วงอื่น ๆ จะมีปริมาณการจราจรเฉลี่ย 35,000 คันต่อวัน

4) ถนนวิภาวดีรังสิต ถนนสายนี้มีความสำคัญ เพราะเป็นเส้นทางไปสู่ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และท่าอากาศยานกรุงเทพฯ ปริมาณการจราจรช่วงสามแยกดินแดง - ถนนสุขุมวิท มีจำนวน 22,599 คันต่อวัน และช่วงถนนสุขุมวิท - นพโยธิน มีจำนวน 24,605 คันต่อวัน

ข) ปริมาณการจราจรบนถนนสายรอง บนถนนสายรองซึ่งเป็นถนนที่เชื่อมต่อกับถนนสายหลัก และเป็นถนนสายสำคัญ ที่ใช้เดินทางเข้า - ออก ของประชาชนในพื้นที่ และผู้มาติดต่อหรือทำงานในเขตห้วยขวาง จะมีปริมาณการจราจรในแต่ละสายดังนี้

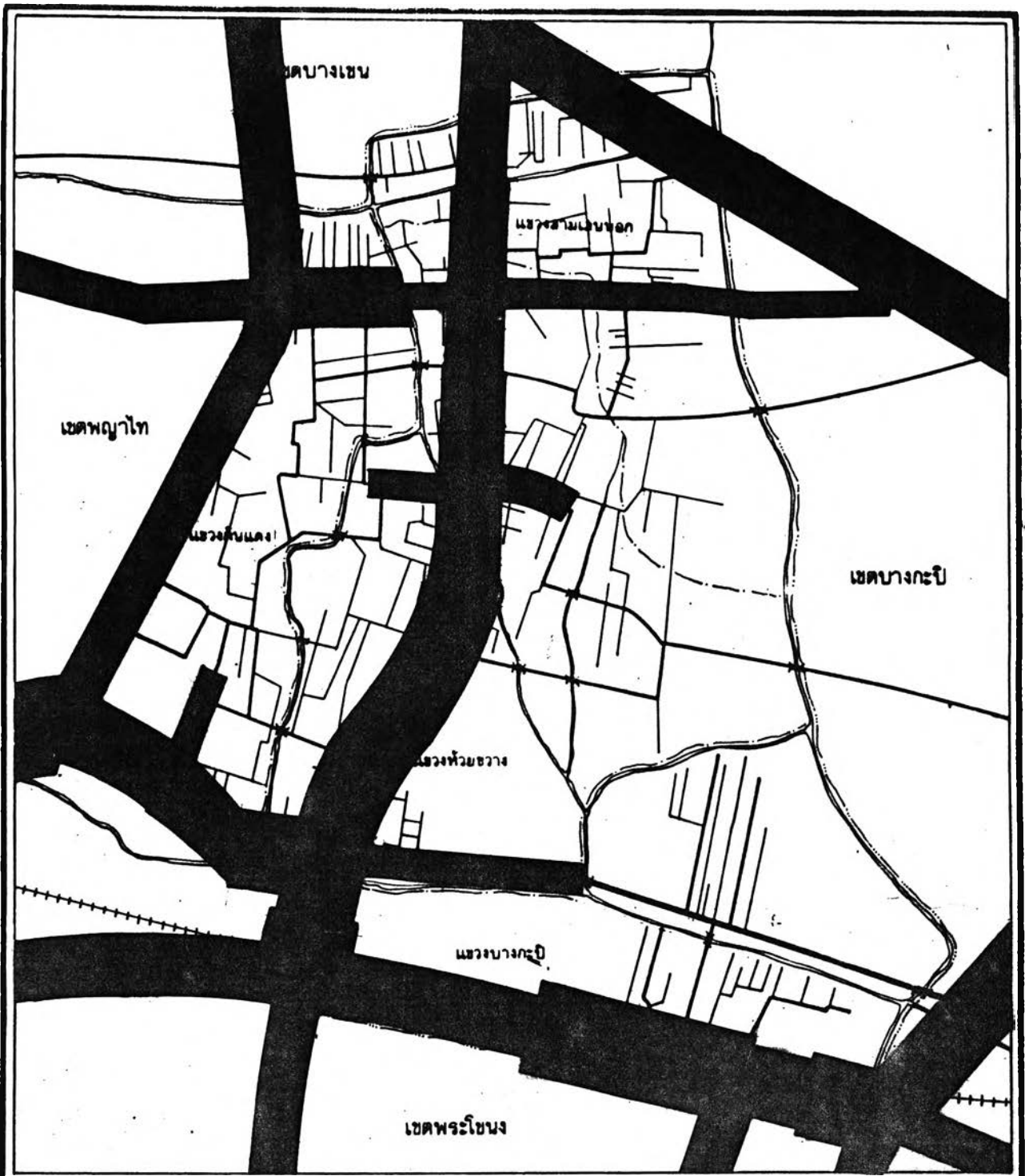
1) ช่วงจากแยกถนนวิภาวดีรังสิต เข้าไปตามถนนสุขุมวิทจนถึงถนนสุขุมวิท - ห้วยขวาง จะมีปริมาณการจราจรมากที่สุด ประมาณ 26,996 คันต่อวัน สาเหตุที่มีปริมาณเวดหยานมาก เพราะรถยนต์ที่มาจากถนนนพโยธิน และถนนวิภาวดีฯ สามารถเข้ามาเขตห้วยขวางได้รวดเร็วและสะดวกกว่าเส้นทางอื่น

2) การจราจรบนถนนประชาราษฎร์บำเพ็ญ จากถนนรัชดาภิเษก - ถนนประชาอุทิศ จะมีปริมาณการจราจรรองลงมา คือเฉลี่ย 20,168 คันต่อวัน ทั้งนี้เพราะถนนสายนี้ เป็นเส้นทางไปสู่สำนักงานเขตห้วยขวางและเข้าสู่หมู่บ้านจัดสรรซึ่งมีจำนวนมากในบริเวณนี้ และยังเป็นเส้นทางลัดไปออกถนนลาดพร้าว

ตารางที่ 3.4 แสดงปริมาณการจราจรบนถนนสายสำคัญของเขตห้วยขวาง พ.ศ. 2527

ถนน	ช่วงระหว่าง	ปริมาณการจราจรเฉลี่ย (คัน/วัน)
เพชรบุรีตัดใหม่	ปากซอยศูนย์วิจัย - แยกซอยเอกมัย	46,836
	สามแยกคลองตัน	44,023
	สามแยกคลองตัน - แยกซอยเอกมัย	39,466
	ปากซอยศูนย์วิจัย - ปากซอยอโศก	30,572
วิภาวดีรังสิต	สามแยกดินแดง - ถนนสุขุมวิทวินิจัย	22,599
	รัชดาภิเษก	สี่แยก อ.ส.ม.ท. - แยกถนนเทียมร่วมมิตร
ปากซอยประชาราษฎร์บำเพ็ญ - ถนนสุขุมวิท		33,586
แยกถนนเทียมร่วมมิตร - ปากซอยประชาราษฎร์บำเพ็ญ		33,379
แยกถนนสุขุมวิท - ถนนประชาราษฎร์บำเพ็ญ		31,659
แยกสุขุมวิท - คลองบางซื่อ		27,076
ถนนลาดพร้าว - ถนนวิภาวดีรังสิต		23,995
คลองบางซื่อ - ถนนลาดพร้าว		22,818
สุขุมวิทวินิจัย		ถนนวิภาวดีรังสิต - คลองห้วยขวาง
	ถนนพหลโยธิน - ถนนวิภาวดีรังสิต	20,450
	ถนนลาดพร้าว - ถนนรัชดาภิเษก	11,736
	ถนนรัชดาภิเษก - คลองห้วยขวาง	11,539
ลาดพร้าว	ถนนรัชดาภิเษก - คลองลาดพร้าว	34,553
	ถนนพหลโยธิน - ถนนรัชดาภิเษก	31,224
พระรามที่ 9	แยก อ.ส.ม.ท. - สำนักผังเมือง	7,463
ประชาสงเคราะห์ ดินแดง - อโศก	ถนนอโศก-ดินแดง - ห้วยขวาง	17,096
	คลองนาซอ - ถนนรัชดาภิเษก	41,696
ประชาราษฎร์บำเพ็ญ	สามเหลี่ยมดินแดง - แยกถนนประชาสงเคราะห์	37,875
	แยกถนนประชาสงเคราะห์ - คลองนาซอ	33,757
	ถนนรัชดาภิเษก - คลองห้วยขวาง	11,724
ประชาอุทิศ	ถนนรัชดาภิเษก - แยกถนนไปสำนักงานเขตห้วยขวาง	20,168

ที่มา : กองผังเมือง สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร

การศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยของเขตห้วยขวาง

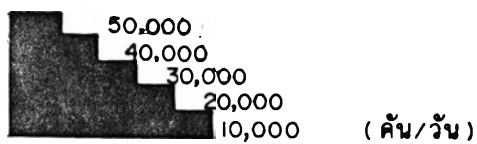
แสดง ปริมาณการจราจร ปี 2527

แผ่นที่ 3.18

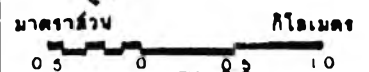
สัญลักษณ์

เครื่องหมาย

- เขตของเขต
- เขตของแขวง
- ถนน ซอย
- ทางรถไฟ
- สะพาน
- คลอง

ที่มา: jica

3) การจราจรบนถนนประชาสงเคราะห์ มีจำนวนมากเช่นกัน ทั้งนี้ เพราะเส้นทางนี้เป็นเส้นทางเข้าสู่พื้นที่ตอนล่าง ซึ่งมีอาคารสงเคราะห์ และเป็นย่านชุมชนเก่าแก่ และสำคัญของเขต มีรถยนต์ผ่านเข้า - ออก เฉลี่ย 17,096 คันต่อวัน

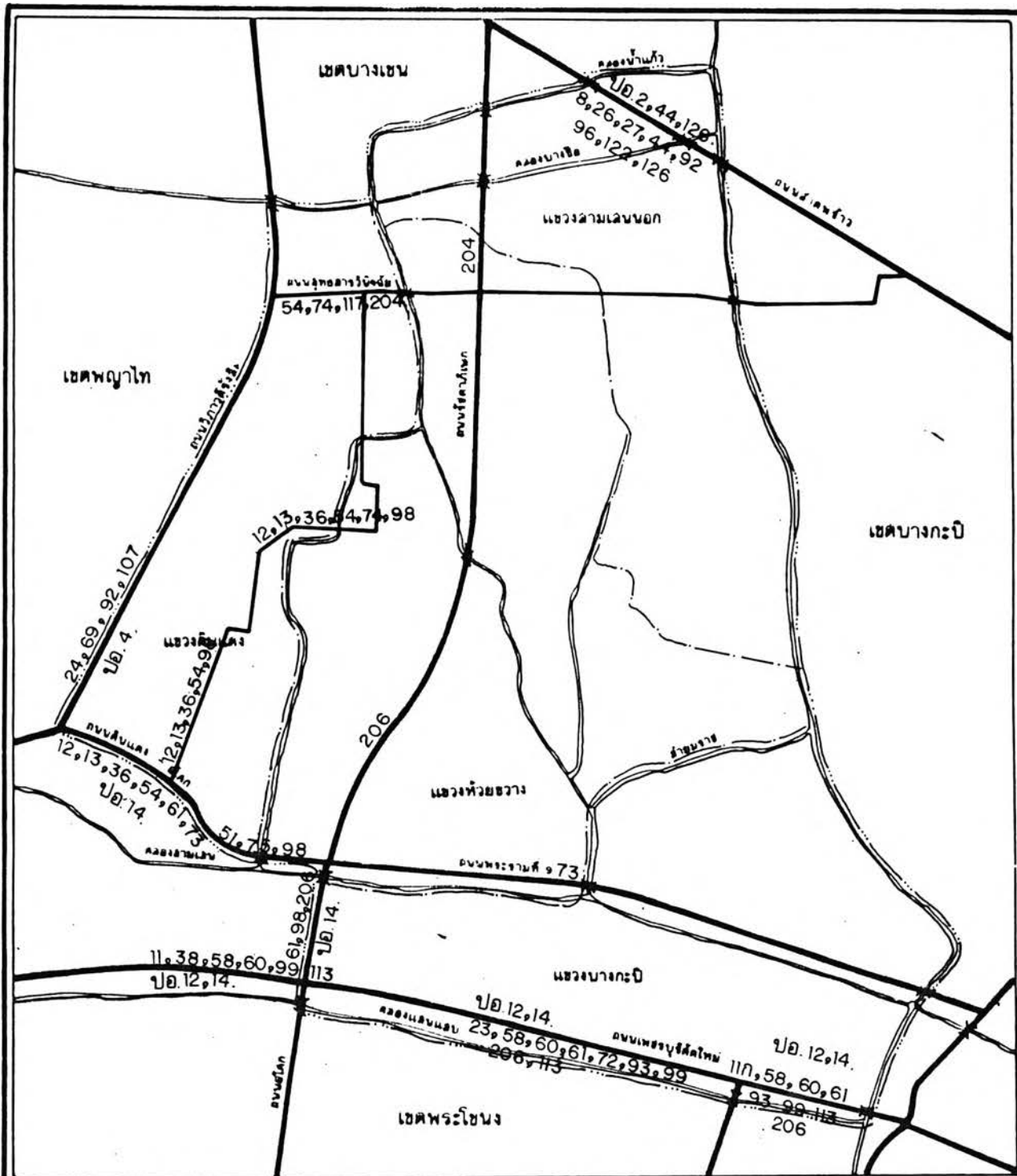
4) นอกจากถนนที่กล่าวมาแล้ว ยังมีการจราจรมากบนถนนสุทธิสารวินิจฉัย ช่วงจากถนนรัชดาภิเษก - สดุดชอย มีจำนวนเฉลี่ย 11,736 คันต่อวัน

5. ปัญหาการจราจร การจราจรบนถนนสายต่าง ๆ ในเขตห้วยขวาง และ บริเวณใกล้เคียง มีปัญหาการจราจรติดขัด โดยจะมีรถยนต์ผ่านมากในช่วงเช้า - เย็น ในเวลาเร่งด่วน คือเวลา 7.00 น. - 9.00 น. และเวลา 16.30 น. - 19.00 น. ในเวลาราชการ บริเวณที่รถติดมากได้แก่ บริเวณสี่แยก อ.ส.ม.ท. บริเวณสามเหลี่ยมดินแดง สี่แยกสะพานลอยสุทธิสาร ถนนประชาสงเคราะห์ ซึ่งผ่านย่านชุมชน สภาพการจราจรติดขัดบนถนนวิภาวดีรังสิต ถนนสุทธิสารวินิจฉัย ถนนอโศก - ดินแดง เป็นเพราะถนนเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นถนนระดับเมืองรองรับปริมาณการจราจรจากเขตห้วยขวาง และจากพื้นที่เขตข้างเคียง และสำหรับถนนภายในเขต ซึ่งเป็นถนนระดับท้องถิ่นหรือชุมชน การจราจรจะมีปริมาณคับคั่งมากในช่วงเช้า-เย็น ซึ่งมีสาเหตุที่สำคัญ คือ ถนนระดับท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นถนนแคบ มีช่องทางจราจร 2 - 4 ช่องทางวิ่ง ถนนส่วนใหญ่จะเป็นถนนสายสั้น และมีทางแยกจากถนนมาก ทำให้มีการเข้าออกจากซอยสู่ถนนตลอดเวลา การจราจรจึงไม่คล่องตัว นอกจากนี้ผิวจราจรไม่เรียบร้อย ทำให้การขับรถยนต์ต้องใช้ความเร็วต่ำและระมัดระวังการวิ่ง เนื่องจากถนนบางช่วงไม่มีทางเท้า ทำให้ประชาชนต้องลงมาเดินบนผิวจราจร

6. การบริการขนส่งมวลชน

ก) การบริการขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร อยู่ในความรับผิดชอบ และจัดการบริการขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพฯ (ขสมก) ในปัจจุบันนี้ได้จัดการเดินทางในกรุงเทพมหานคร ตามเส้นทางถนนสายต่าง ๆ โดยใช้รถประจำทางขององค์การฯ และยังมีรถร่วมบริการผู้โดยสารขนาดเล็กขนาดเล็ก (Mini Bus) ช่วยบรรเทาปัญหาความขาดแคลนการใช้บริการขนส่งมวลชน จะมีปัญหาความไม่เพียงพอให้บริการในช่วงเช้า และ ช่วงเย็น เนื่องจากมีผู้ใช้บริการพร้อมกัน และในถนนมีปริมาณรถยนต์มากไม่สะดวกในการเดินทาง ทำให้รถยนต์เดินทางได้ช้า ไม่เพียงพอกับความต้องการ และจำนวนผู้โดยสาร

สำหรับในห้วยขวาง มีรถยนต์ประจำทางวิ่งผ่านพื้นที่เพื่อรับส่งผู้โดยสารมีจำนวนทั้งหมด 28 สาย ในจำนวนนี้เป็นรถยนต์โดยสารธรรมดาจำนวน 23 สาย รถยนต์โดยสาร

การศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยของเขตห้วยขวาง

แสดง	เส้นทางเดินรถยนต์โดยดำรประจำทาง	แผ่นที่ 3.19	
สัญลักษณ์	<p>เครื่องหมาย</p> <ul style="list-style-type: none"> ----- เขตของเขต -.-.-.-.- เขตของแขวง ====/==== ถนน ซอย +++++ ทางรถไฟ ≡ สะพาน ≡≡≡ คลอง <p>มาตราส่วน 1:10,000 กิโลเมตร</p>		
ที่มา	องค์การขนส่งมวลชน (ข.ม.จ.)		

(รถด่วน) จำนวน 1 สาย และรถยนต์โดยสารปรับอากาศจำนวน 4 สาย รถยนต์โดยสารที่วิ่งผ่านเขตห้วยขวาง จะมีเส้นทางวิ่งบนถนนสายหลัก และถนนสายรอง เป็นส่วนใหญ่ โดยมีจำนวนรถประจำทาง วิ่งบนถนนเพชรบุรีตัดใหม่ จำนวน 12 สาย ซึ่งมีจำนวนสายมากที่สุดของจำนวนรถที่วิ่งผ่านพื้นที่เขตห้วยขวาง รองลงมา ได้แก่ รถประจำทางวิ่งบนถนนดินแดง - อโศก ถนนประชาสงเคราะห์ ซึ่งมีจำนวน 10 และ 6 สายตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีรถประจำทางให้บริการบนถนนวิภาวดีรังสิต ถนนสุขุมวิทวินิจัย ถนนรัชดาภิเษก และ ถนนพระรามที่ 9 (แผนที่ 3.19)

การบริการด้านขนส่งมวลชนจะให้บริการบนถนนสายหลัก สายรอง ซึ่งจะ เป็นพื้นที่ที่เป็นชุมชนเมือง สำหรับบริเวณด้านตะวันออก และด้านใต้ของเขต ที่เป็นที่ยาวและที่ ชุมชนไม่หนาแน่น ยังไม่มีบริการขององค์การขนส่งมวลชนให้บริการ

ข) การให้บริการขนส่งมวลชน ด้วยระบบไฟฟ้าขนส่งมวลชนในอนาคต กรุงเทพมหานคร จะมีโครงการซึ่งจำนวน 3 สาย คือ สาย พระโขนง - หัวลำโพง - บางซื่อ สายวงเวียนใหญ่ - สาทร - ลาดพร้าว และสายดาวคะนอง - สะพานพุทธฯ - มกกะสัน

และในเขตห้วยขวาง จะได้รับอิทธิพลจากโครงการนี้ ได้กำหนดให้เขต ห้วยขวางเป็นบริเวณพื้นที่ที่ตั้งสถานีซ่อมบำรุงรักษารถ (Work shop) และมีเส้นทางรถไฟสร้าง ขนานถนนรัชดาภิเษก และมีสถานีรับ - ส่ง ผู้โดยสารจำนวน 6 สถานี ซึ่งรายละเอียดโครงการ จะได้กล่าวในบทต่อไป

จ. สาธารณูปโภค และสาธารณูปการ

1. ไฟฟ้า การไฟฟ้านครหลวงเป็นผู้รับผิดชอบในการให้บริการไฟฟ้า ใน กรุงเทพมหานคร ได้แบ่งเขตย่อยรับผิดชอบพื้นที่ออกเป็น 9 เขตจำหน่าย คือ เขตจำหน่าย วัดเลียบ คลองเตย ยานนาวา สามเสน บางกะปิ ธนบุรี ราชบุรีบูรณะ นนทบุรีและเขต จำหน่ายสมุทรปราการ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตจะเป็นฝ่ายผลิตพลังงานกระแสไฟฟ้า ส่งให้การไฟฟ้า นครหลวง จำหน่ายให้ประชาชนผู้ใช้นี้มีขนาดจำนวนรวมทั้งสิ้น 2,800 MWA ซึ่งจะจ่ายต่อให้แก่ สถานีย่อยต่าง ๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบจำนวน 45 สถานีและสถานีย่อยต่าง ๆ ก็จะทำหน้าที่ จ่ายไฟฟ้าให้ประชาชนผู้ใช้ต่อไป

สำหรับเขตห้วยขวางอยู่ในเขตจำหน่ายสามเสน และเขตบางกะปิ ซึ่งสามารถ บริการไฟฟ้าให้แก่ประชาชนที่ต้องการใช้ได้ทั้งพื้นที่ เขต โดยมีสถานีไฟฟ้าย่อยหมอบิดและสถานีไฟฟ้าย่อยแสนแสบ (สาขาเพชรบุรี) ที่ตั้งอยู่ในเขตห้วยขวาง และสถานีไฟฟ้าย่อยบางกะปิในเขตบาง

กะปิเป็นสถานีย่อยจ่ายไฟฟ้าให้กับผู้ใช้บริการ นอกจากนี้พื้นที่เขตห้วยขวางยังมีแนวสายไฟฟ้าแรงสูงส่งกระแสไฟฟ้า จากสถานีต้นทางลาดพร้าวในเขตบางเขน พาดผ่านพื้นที่ด้านตะวันออกของเขต ในพื้นที่แขวงห้วยขวาง แขวงสามเสนนอก และแขวงบางกะปิ ถึงสถานีไฟฟ้าย่อยบางกะปิ ทำให้พื้นที่บริเวณใต้สายไฟฟ้าแรงสูง ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ไม่มีความปลอดภัย

การให้บริการไฟฟ้าในพื้นที่เขตห้วยขวาง การไฟฟ้านครหลวงได้แบ่งพื้นที่ย่อยเป็นหน่วยเล็กให้บริการแก่ผู้ใช้ โดยกำหนดเป็นพื้นที่ตามมิเตอร์ (Meter area) AK และ SN จำนวนผู้ใช้ไฟฟ้าและหน่วยไฟฟ้าที่ใช้ในเขตห้วยขวาง จากข้อมูลกองเศรษฐกิจพลังไฟฟ้การไฟฟ้านครหลวง พ.ศ. 2528 แสดงจำนวนไฟฟ้า และจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้าในเขตห้วยขวาง ดังนี้

ตารางที่ 3.5 แสดงจำนวนไฟฟ้าและจำนวนผู้ใช้กระแสไฟฟ้าในเขตห้วยขวางปี พ.ศ. 2528

ประเภทที่ใช้ไฟฟ้า	พ.ศ. 2528			
	จำนวนหน่วย	ร้อยละ	จำนวนผู้ใช้	ร้อยละ
1. ไฟฟ้าสาธารณะ ไฟถนน	7,599,580	0.79	2,908	1.79
2. บ้านพักอยู่อาศัย	284,345,095	32.34	134,324	82.83
3. การค้าขนาดเล็ก	148,715,508	16.85	13,953	8.60
4. การค้าขนาดใหญ่	248,344,814	28.24	6,856	4.22
5. อุตสาหกรรมขนาดเล็ก	63,726,612	7.17	2,491	1.53
6. อุตสาหกรรมขนาดใหญ่	107,643,205	12.18	216	0.13
7. อุตสาหกรรมขนาดพิเศษ	3,042,151	0.34	8	0.00
8. สถาบันราชการ การศึกษา	14,794,943	1.59	1,385	0.85
รวม	878,211,908	100.00	162,141	100.00

ตารางที่ 3.6 จำนวนค่าประมาณความต้องการใช้พลังงานไฟฟ้า และผู้ซื้อไฟฟ้าในอนาคตในพื้นที่เขตห้วยขวาง ตั้งแต่ พ.ศ. 2526 - พ.ศ. 2534

เขตจำหน่าย	จำนวนค่าประมาณความต้องการการใช้พลังงานไฟฟ้า และจำนวนผู้ซื้อ								
	พ.ศ. 2526	พ.ศ. 2527	พ.ศ. 2528	พ.ศ. 2529	พ.ศ. 2530	พ.ศ. 2531	พ.ศ. 2532	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2534
1. เขตจำหน่ายบางกะปิ									
จำนวนความต้องการใช้ไฟฟ้า	490,690,000	533,230,000	612,560,000	650,610,000	521,590,000	556,870,000	592,610,000	628,920,000	665,180,000
จำนวนผู้ซื้อไฟฟ้า	45,996	48,498	51,412	51,450	53,894	28,707	29,888	31,037	32,130
2. เขตจำหน่ายสามเสน									
จำนวนความต้องการใช้ไฟฟ้า	107,210,000	359,056,000	387,850,000	431,900,000	445,690,000	478,420,000	512,170,000	546,930,000	582,470,000
จำนวนผู้ซื้อไฟฟ้า	59,402	61,300	63,281	63,282	64,796	66,642	68,285	69,984	71,486
พื้นที่เขตห้วยขวาง		892,286,000		106,451,000		1,035,290,000		1,175,850,000	
จำนวนความต้องการใช้ไฟฟ้า	597,830,000		1,000,041,000		967,280,000		1,104,780,000		1,247,650,000
จำนวนผู้ซื้อไฟฟ้า	105,398	109,798	114,693	114,732	118,690	95,349	98,173	101,021	103,616

ที่มา : กองเศรษฐกิจพลังงานไฟฟ้า การไฟฟ้าส่วนกลาง

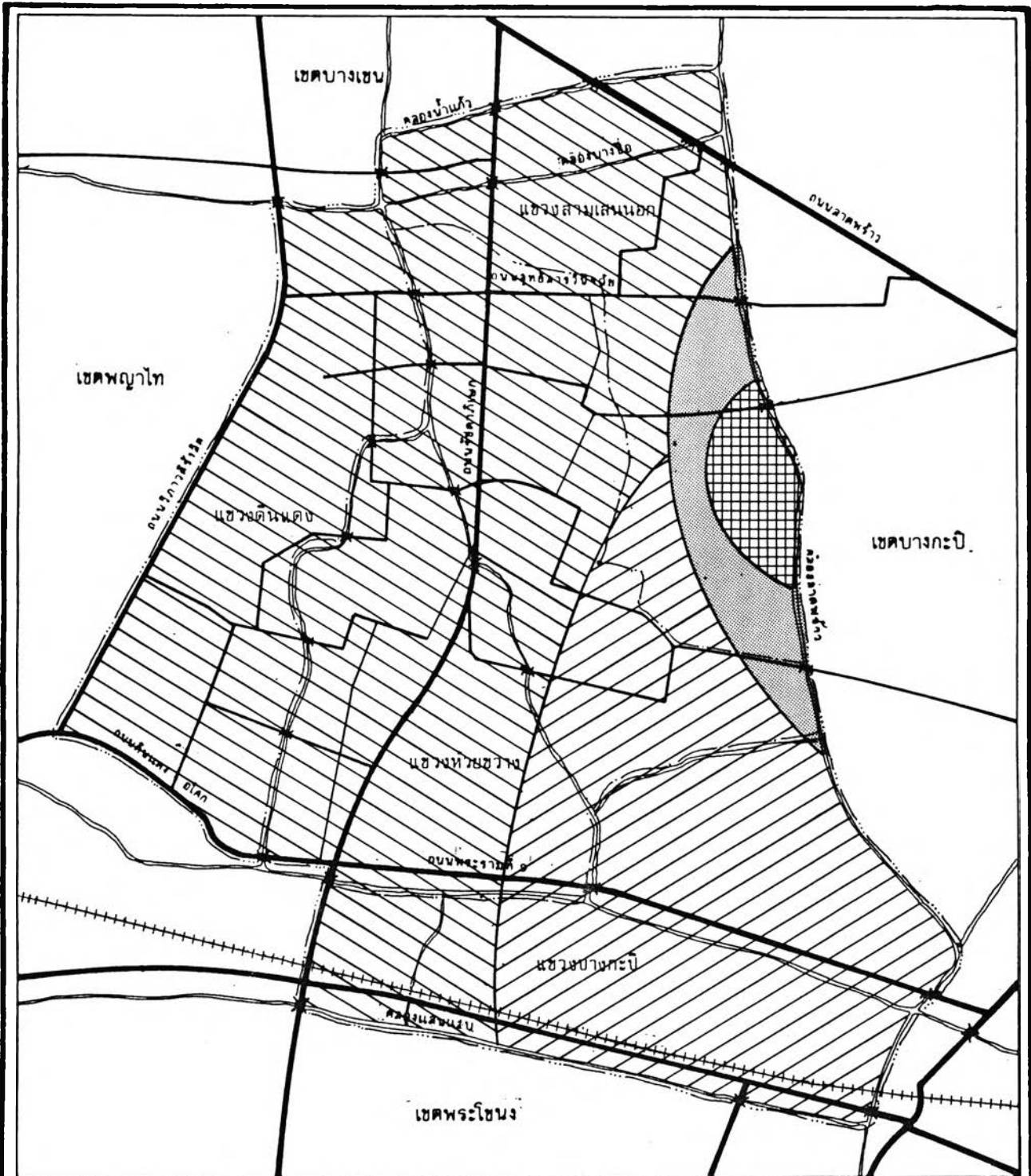
จะเห็นได้ว่า ประเภทผู้ใช้ไฟฟ้าสูงสุด ได้แก่ ผู้อยู่อาศัย ซึ่งมีจำนวนไฟฟ้าที่ใช้ 284,345,095 KWS. คิดเป็นร้อยละ 32.34 และผู้ใช้ไฟฟ้ามากที่สุด ได้แก่ ผู้อยู่อาศัยเช่นกัน ซึ่งมีจำนวนสูง 134,324 ราย คิดเป็นร้อยละ 82.83 แสดงให้เห็นว่า เขตห้วยขวางมีบทบาทการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยเด่นชัดมากที่สุด โดยมีการใช้ที่ดินด้านการค้าทั้งขนาดใหญ่ และขนาดเล็ก

2. การคาดประมาณความต้องการใช้ไฟฟ้า จากการคาดประมาณความต้องการใช้ไฟฟ้า เขตห้วยขวาง จาก พ.ศ. 2526 ถึงปี พ.ศ. 2534 ปริมาณไฟฟ้าที่ต้องการใช้มีจำนวนเพิ่มขึ้น ในช่วงระยะเวลา 9 ปี ปริมาณที่ต้องการใช้มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 100 แสดงให้เห็นว่าในอนาคตเขตห้วยขวาง จะต้องเป็นเขตที่มีความเจริญเพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณาจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า พบว่าจำนวนผู้ใช้มีจำนวนเพิ่มขึ้นเช่นกัน แต่จะมีจำนวนลดลงในช่วงปี พ.ศ. 2530 จากนั้นก็มีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งแสดงว่าในช่วงต้นนั้น เนื่องจากได้รับอิทธิพลของถนนและมีการพัฒนาพื้นที่ว่างอย่างมาก เมื่อถึงจุดที่อิ่มตัว การพัฒนางก็จะชะลอลง แต่อย่างไรก็ตามจำนวนผู้ใช้ที่ลดลงก็เป็นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น (ดูตาราง 3.6)

2. ประปา การประปานครหลวงเป็นผู้รับผิดชอบในการให้บริการ จ่ายน้ำประปา ไปให้ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียง คือ นนทบุรี สมุทรปราการ รวมพื้นที่ให้บริการทั้งหมดประมาณ 3,100 ตารางกิโลเมตร จำนวนประชากร 6.2 ล้านคน แต่ในทางปฏิบัติ การประปานครหลวงสามารถให้บริการประปาได้ประมาณ 290 ตารางกิโลเมตร ประชากรที่รับบริการประมาณ 3.8 ล้านคนเท่านั้น โดยเป็นน้ำประปาที่ผลิตมาจากน้ำดิบจากแม่น้ำเจ้าพระยา จากน้ำจัดสรรของกรมชลประทาน โดยมีแหล่งผลิตน้ำประปา 4 แห่ง

โรงกรองน้ำบางเขน	ผลิตได้	0.39 ล้านลูกบาศก์เมตร/วัน
โรงกรองน้ำสามเสน	ผลิตได้	0.60 ล้านลูกบาศก์เมตร/วัน
โรงกรองน้ำธนบุรี	ผลิตได้	0.15 ล้านลูกบาศก์เมตร/วัน
น้ำบาดาล	ผลิตได้	0.45 ล้านลูกบาศก์เมตร/วัน

แหล่งผลิตทั้ง 4 แห่ง สามารถผลิตน้ำประปาได้รวม 2.0 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อวัน แต่ความสามารถจ่ายน้ำประปาได้วันละ 1.8 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อวัน ซึ่งการประปานครหลวงกำลังปรับปรุงกิจการและดำเนินการขยายพื้นที่จ่ายน้ำ และเพิ่มกำลังการผลิตตามโครงการปรับปรุงกิจการประปาแผนหลักระยะที่ 1 ช่วงที่ 2 ซึ่งตามแผนการในปลายปี 2526 จะผลิตน้ำประปาได้เพิ่มขึ้นอีกวันละประมาณ 4 แสนลูกบาศก์เมตร สามารถให้บริการประชาชนจนถึงปี 2528 ประมาณ 5 ล้านคน และจะขยายขอบเขตการให้บริการประปาเป็นพื้นที่ 150 ตารางกิโลเมตร ทำให้ครอบคลุมพื้นที่ 430 ตารางกิโลเมตร

การศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่อยุอาคัยของเขตห้วยขวาง

แสดง พื้นที่ที่ได้รับบริการน้ำประปา

แผนที่ 3.20

สัญลักษณ์

- บริเวณที่ไม่ได้รับบริการน้ำประปา
- โครงการแผนหลัก พ.ศ. 2532
- โครงการแผนหลัก ระยะที่ 1 พ.ศ. 2528
- โครงการแผนหลัก ระยะที่ 2 พ.ศ. 2528

เครื่องหมาย

- เขตของเขต
- เขตของแขวง
- ถนน ขยาย
- ทางรถไฟ
- สะพาน
- คลอง

ที่มา การประปานครหลวง

มาตราส่วน 1:50,000 กิโลเมตร

หลังจากโครงการปรับปรุงกิจการประปา แผนหลักระยะที่ 1 ช่วงที่ 2 เสร็จสิ้นลงการประปานครหลวงจะดำเนินการแผนขั้นต่อไป คือ โครงการระยะที่ 2 ช่วงที่ 1 โดยเริ่มจากปี พ.ศ. 2528 แล้วสิ้นสุดในปี พ.ศ. 2531 จะสามารถผลิตน้ำประปาได้ปริมาณวันละ 27 ล้านลูกบาศก์เมตร สามารถให้บริการประชาชนรวมกันไม่น้อยกว่า 5.7 ล้านคน รวมพื้นที่ที่การประปาให้บริการครอบคลุมทั้งหมด 580 ตารางกิโลเมตร

สำหรับเขตห้วยขวางก็อยู่ในโครงการปรับปรุงกิจการประปาแผนหลัก ของการประปานครหลวงตามระยะที่ 1 ช่วงที่ 2 และระยะที่ 2 ช่วงที่ 1 โดยพื้นที่ที่จะได้รับบริการโดยส่วนใหญ่ จะอยู่ในพื้นที่ตามแนวถนนสายหลัก และสายรองทางด้านตะวันตกของเขต และในโอกาสการประปานครหลวง ได้กำหนดแนวท่อประปาผ่านพื้นที่เขตห้วยขวาง เพื่อเชื่อมต่อกับโรงสูบน้ำโครงการระยะ 3 คาดว่าในอนาคตจะทำให้พื้นที่เขตห้วยขวางไม่มีปัญหาขาดแคลนน้ำ หรือน้ำประปาไม่เพียงพอ เพราะอยู่ใกล้แหล่งน้ำประปาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ (ดูแผนที่ 3.20)

3. โทรศัพท์ การบริการโทรศัพท์ในเขตกรุงเทพมหานคร ดำเนินการโดยองค์การโทรศัพท์นครหลวง ซึ่งให้บริการครอบคลุมพื้นที่จังหวัด สมุทรปราการ นนทบุรี และปทุมธานี โดยแบ่งการให้บริการออกเป็น 4 เขตโทรศัพท์นครหลวง และมีเลขหมายประมาณ 381,438 เลขหมาย ที่เหลือเป็นเลขหมายสำรอง เลขหมายผูกพัน และเลขหมายว่าง ขณะเดียวกันมีผู้จองขอเลขหมายโทรศัพท์ถึง 290,388 ราย ซึ่งองค์การโทรศัพท์กำลังดำเนินการปรับปรุงตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อขยายให้มีเลขหมายพอเพียงกับความต้องการ และจะเพิ่มโทรศัพท์สาธารณะให้สามารถบริการ 1 ตู้ต่อประชาชน 500 คน ซึ่งตามแผนที่ดำเนินการจนถึงปี 2527 ก็ยังไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชน

สำหรับการให้บริการโทรศัพท์ในเขตห้วยขวาง มีชุมสายที่รับผิดชอบการให้บริการด้านโทรศัพท์จำนวน 4 ชุมสาย คือ ชุมสาย อโศก-ดินแดง อยู่ในเขตนครหลวงที่ 1 ชุมสายหัวหมากอยู่ในเขตนครหลวงที่ 2 ชุมสายอินทามระและชุมสายลาดพร้าว 2 อยู่ในเขตนครหลวงที่ 4 โดยชุมสายอินทามระเป็นชุมสายที่รับผิดชอบเต็มพื้นที่ ส่วนชุมสายอื่น จะมีเขตรับผิดชอบในพื้นที่เขตบางส่วนเท่านั้น (ดูตารางที่ 3.7)

ด้านโทรศัพท์สาธารณะ ภายในเขตห้วยขวางมีโทรศัพท์สาธารณะที่เปิดใช้ในปี พ.ศ. 2527 โดยแบ่งเป็นโทรศัพท์ธรรมดา และทางไกล แยกตามชุมสายต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 3.7 สถานภาพเคสพนาย และการจองเลขพนาย ประจำเดือนกันยายน 2526 ของศูนย์สายโทรศัพท์ มีเขตรับผิดชอบงาน
เขตพนายบาง

ศูนย์สาย	เลขพนายเต็ม	เลขพนายเปิดใช้	เลขพนายเหลือ	สถิติการจอง	โครงการ 2520-27		โครงการ 2527-31	
				(Waiting List)	เลขพนาย	คู่สาย	คู่สายเต็ม	
อวิศก-คิมแดง	10,000	7,353	2,647	5,719	18,000	26,400	43,600	
พิวพมาก	8,000	7,952	44	1,504	12,000	22,200	28,800	
อินพามระ	10,000	9,624	361	3,357	11,000	20,400	14,700	
ลาดพร้าว	5,200	5,160	35	1,660	13,000	20,400	19,600	
รวม	33,200	30,089	3,087	12,240	646,300	1,033,875	1,004,600	

ที่มา : องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย

ตารางที่ 3.8 จำนวนคาดประมาณความต้องการใช้โทรศัพท์ในอนาคต

เขตโทรศัพท์นครหลวง	พ.ศ.2526	จำนวนเลขหมายที่ต้องการ พ.ศ.2527	พ.ศ.2531	พ.ศ.2536
1	209,204	221,631	273,048	334,627
2	192,848	221,194	301,593	446,305
3	141,844	154,527	203,637	292,882
4	171,269	187,696	296,862	418,427
รวม	715,165	774,408	1,043,140	1,492,247

ที่มา : องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย

	โทรศัพท์ธรรมดา	โทรศัพท์ทางไกล
ชุมสายโทรศัพท์อโศก - ดินแดง	268 เครื่อง	4 เครื่อง
ชุมสายโทรศัพท์หัวหมาก	282 เครื่อง	4 เครื่อง
ชุมสายโทรศัพท์อินทามระ	140 เครื่อง	5 เครื่อง
ชุมสายโทรศัพท์ลาดพร้าว 1	279 เครื่อง	6 เครื่อง

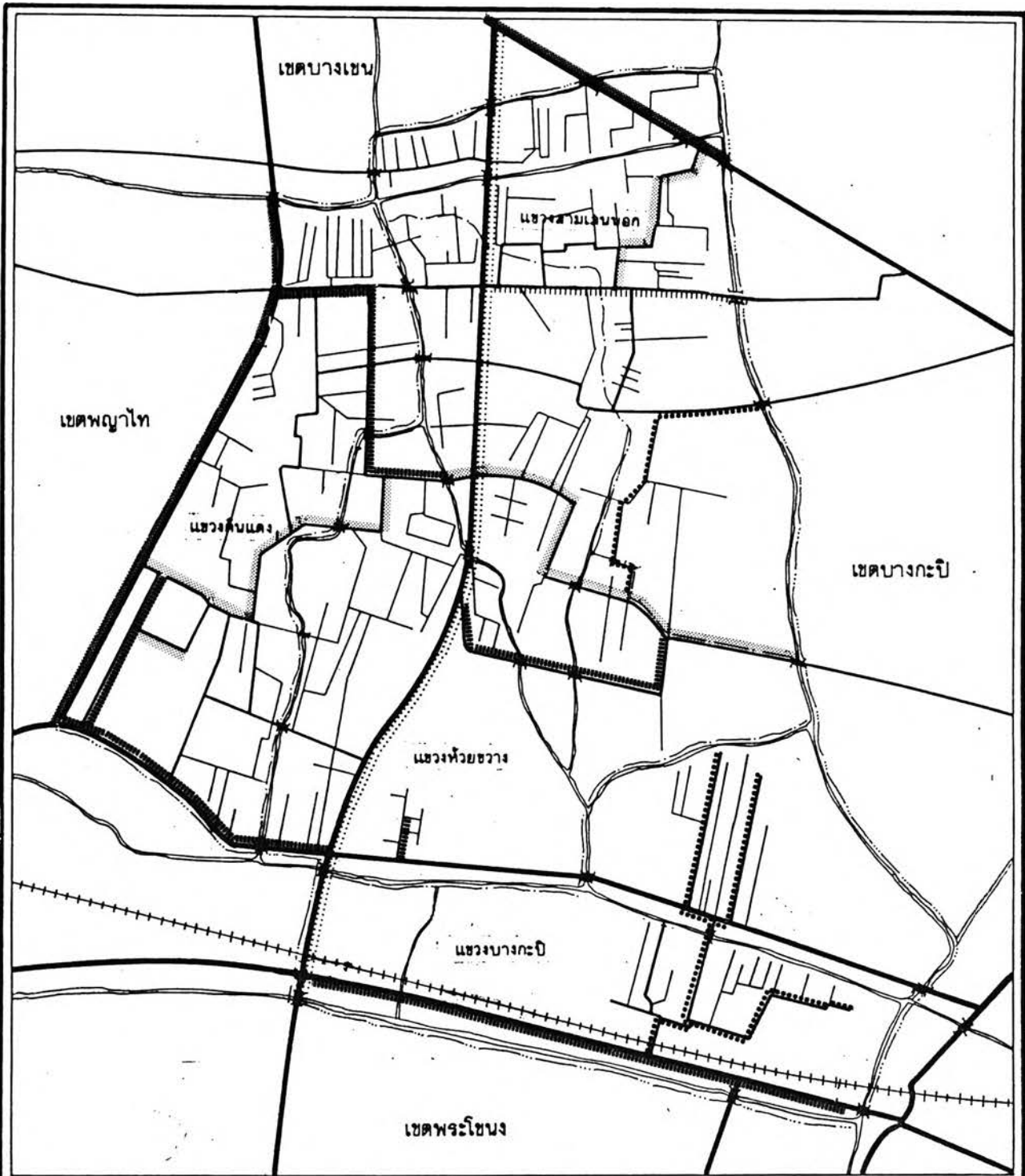
จากจำนวนโทรศัพท์สาธารณะในเขตห้วยขวางรวม 909 เครื่อง เหลือแล้ว โทรศัพท์ธรรมดา 1 เครื่อง จะให้บริการประชากรประมาณ 263 คน (ใน พ.ศ. 2527) และโทรศัพท์ทางไกลจำนวน 15 เครื่อง เหลือแล้วโทรศัพท์ทางไกล 1 เครื่องต่อประชากร 15,982 คน

การให้บริการโทรศัพท์ในแต่ละชุมสายนั้น ยังไม่สามารถสนองความต้องการในการใช้โทรศัพท์ของประชาชนได้ตามที่ขอใช้บริการซึ่งจะเห็นได้จากจำนวนผู้จอง (waiting list) ประจำเดือนกันยายน 2526 (ตาราง 3.7) มีอยู่เป็นจำนวนมาก และจะทวีจำนวนผู้ต้องการใช้บริการโทรศัพท์มากขึ้นเรื่อย ๆ ดังที่สำนักงานแผนและโครงการ องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ได้ทำการคาดการณ์ความต้องการใช้โทรศัพท์ไว้ใน (ตาราง 3.8)

4. การระบายน้ำ การระบายน้ำในกรุงเทพมหานคร เป็นหน้าที่ของสำนักระบายน้ำ กรุงเทพมหานคร โดยจะเป็นการระบายน้ำฝน และน้ำเสีย ออกจากบริเวณสถานที่ที่เป็นชุมชนไปทิ้ง ซึ่งประกอบด้วยท่อระบายน้ำตามถนนสายต่าง ๆ ซึ่งไม่มีทั่วถึงทุกพื้นที่ และมีสภาพที่ไม่อาจระบายน้ำฝนได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ ทำให้เกิดสภาวะน้ำท่วม นอกจากนี้การระบายน้ำยังได้อาศัยระบบโครงข่าย คู คลองสาธารณะที่มีอยู่อย่างมากมาย ระบายลงสู่มแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งเป็นแม่น้ำสายใหญ่ที่สุด การขยายตัวของกรุงเทพมหานคร ได้มีการพัฒนาก่อสร้างอาคารและถนนคลองสร้างถนน และความไม่เป็นระเบียบในการก่อสร้าง สิ่งปลูกสร้างรุกล้ำทางระบายน้ำ การทิ้งขยะมูลฝอยลงในลำน้ำทำให้ลำน้ำตื้นเขินระบายไม่สะดวก จึงทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมบ่อยครั้ง ซึ่งก่อให้เกิดปัญหา ก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อชุมชน และความสูญเสียทางเศรษฐกิจ

การระบายน้ำในเขตห้วยขวาง จะมีทั้งระบบท่อระบายน้ำและคูคลองสาธารณะสำหรับท่อระบายน้ำประกอบด้วย ท่อระบายน้ำขนาดต่าง ๆ กัน ตั้งแต่ท่อระบายน้ำขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.50 เมตร ถึงขนาดใหญ่ถึง 1.50 เมตร (ดูแผนที่ 3.21) ซึ่งวางไปตามแนวถนนสายหลัก มีระบบเชื่อมต่อเพื่อระบายน้ำลงสู่คลองหลัก นอกจากนี้ยังมีคูคลองสาธารณะ ซึ่งได้ใช้

การศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยของเขตห้วยขวาง

แสดง แนวท่อระบายน้ำและขนาดท่อ

แผ่นที่ 3.21

สัญลักษณ์		เครื่องหมาย	
	1.5 เมตร		0.60 เมตร
	1.2 เมตร		รางวี กว้าง 0.50 เมตร
	1.00 เมตร		แนวคลองธรรมชาติ
	0.80 เมตร		

ที่มา: สำนักการระบายน้ำ

มาตราส่วน กิโลเมตร

เพื่อระบายน้ำฝนและน้ำเสีย ได้แก่คลองหลักต่าง ๆ เช่น คลองลาดพร้าว คลองแสนแสบ และ คลองสามเสน โดยมีคูคลองสายย่อยทำหน้าที่รับน้ำ จากบริเวณชุมชนส่งต่อระบายลงคลองหลักที่สำคัญ ได้แก่ คลองนาช่อง คลองห้วยขวาง คลองบางกะปิ คลองบางซื่อ และคลองน้ำแก้ว ปัจจุบันคูคลองมักจะถูกรื้อทำลาย เขตห้วยขวางจึงได้สร้างเขื่อนขึ้น เป็นแนวสองข้างคูคลองต่าง ๆ เพื่อมิให้เกิดการรื้อทำลาย และช่วยให้การระบายน้ำมีความคล่องตัว

5. การเก็บ ขน และทำลายขยะมูลฝอย การเก็บ และทำลายขยะมูลฝอย ในกรุงเทพมหานคร เป็นหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ ในสำนักรักษาความสะอาด กรุงเทพมหานคร ปัจจุบันจำนวนขยะที่จัดเก็บใน 24 เขต วันละ 3,159.03 ตัน โดยจัดเก็บจากเขตชั้นในมากที่สุด รองลงมาได้แก่บริเวณเขตต่าง ๆ ในพื้นที่รอบนอก การจัดเก็บขนจะใช้พนักงานพร้อมอุปกรณ์ ได้แก่ รถยนต์ชนิดธรรมดาและชนิดจัด เข้าไปในพื้นที่เพื่อเก็บขน และจัดวางถังรองรับขยะตาม จุดต่าง ๆ ที่เป็นย่านชุมชนหนาแน่น แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากจำนวนขยะมีปริมาณมาก และ ความสามารถในการในเก็บขนไม่เพียงพอ จึงทำให้มีขยะตกค้าง วางกองอยู่บนถนนกระจายอยู่ ทั่ว ๆ ไป ซึ่งทำให้เกิดสภาพแวดล้อมไม่สวยงามและไม่มีความสะอาด แต่กรุงเทพมหานครได้มี มาตรการการจัดเก็บโดยให้หน่วยงานเอกชนดำเนินการเก็บขนขยะ ซึ่งได้มีการทดลองในบางพื้นที่ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการจัดเก็บ และเพื่อให้มีขยะตกค้างน้อยที่สุด (ดูแผนที่ 3.22)

การทำลายขยะมูลฝอย ขยะในกรุงเทพมหานครที่จัดเก็บจากเขตต่าง ๆ จะนำ ไปรวบรวมเพื่อรอการทำลายในพื้นที่บริเวณชานเมือง ซึ่งมีอยู่ 4 แห่ง คือ

1. โรงงานกำจัดขยะมูลฝอยอ่อนนุช 1
2. โรงงานกำจัดขยะมูลฝอยอ่อนนุช 2
3. โรงงานกำจัดขยะมูลฝอยรามอินทรา
4. โรงงานกำจัดขยะมูลฝอยหนองแขม

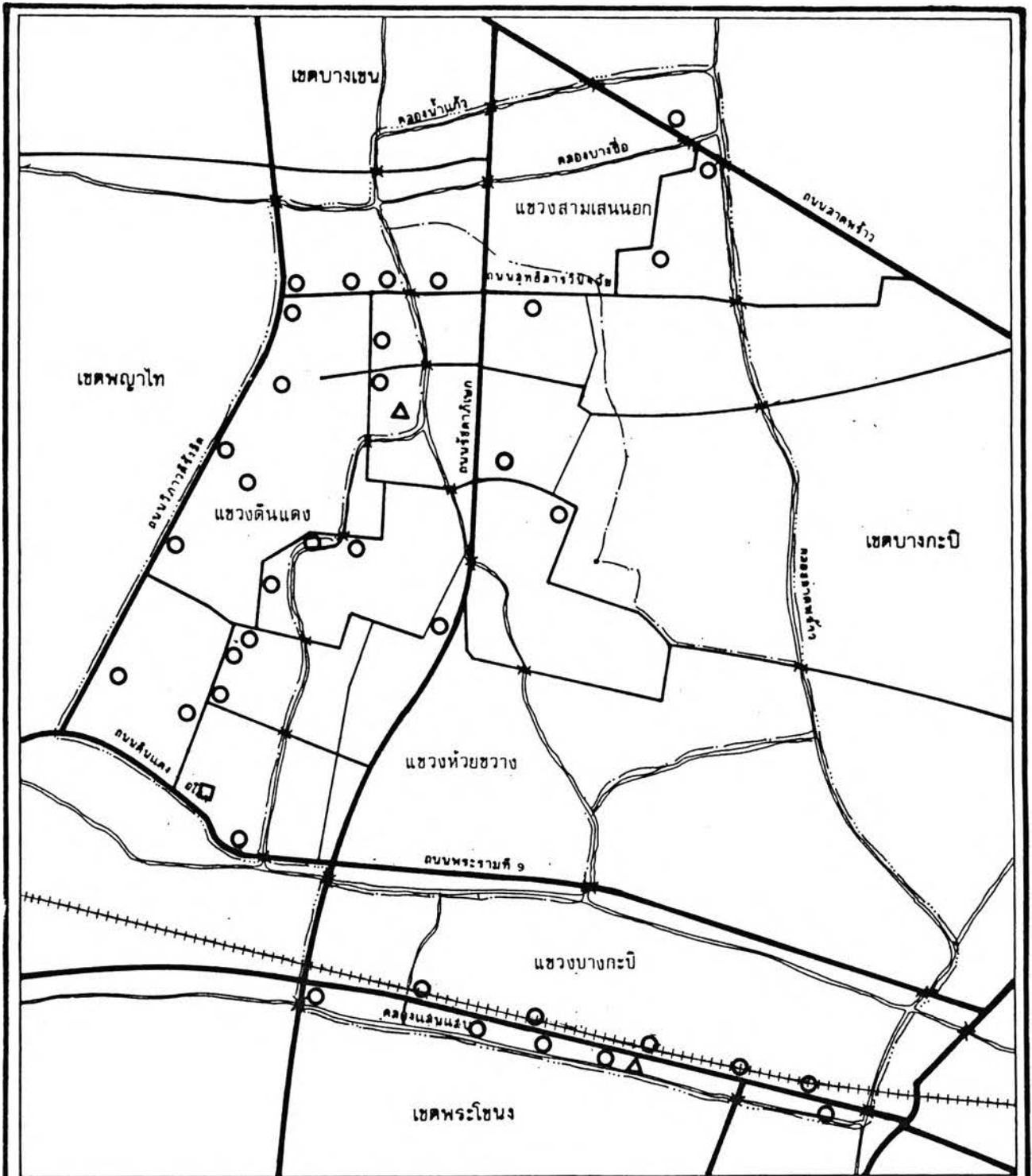
นอกจากนี้ยังมีบริเวณลานทิ้งขยะ เพื่อทำลายขยะแบบธรรมชาติ โดยทิ้งกองไว้กลางแจ้ง ได้แก่ บริเวณต่าง ๆ ในเขตลาดกระบัง เขตหนองแขม เขตราษฎร์บูรณะ และเขตบางกะปิ

การเก็บขยะมูลฝอยในเขตห้วยขวาง เป็นหน้าที่รับผิดชอบของงานรักษาความ สะอาด สำนักงานเขตห้วยขวาง มีพนักงานและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินงาน (ตาราง 3.9) ขีดความสามารถในการจัดเก็บขยะในเขตห้วยขวาง จะปฏิบัติงานเก็บขนทุกวัน ในพื้นที่ที่เป็นย่านชุมชน และบางบริเวณที่มีประชาชนค่อนข้างหนาแน่นเฉลี่ย วันละ 43 เที่ยว

ตารางที่ 3.9 แสดงจำนวนอุปกรณ์ และเจ้าหน้าที่รับผิดชอบปฏิบัติงานรักษาความสะอาด ในเขตวิทยาลัย
และกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2528

สำนักงาน	จำนวนรถทั้งหมด									รถ (คัน/วัน)	เที่ยว (เที่ยว/วัน)	ผลพอยที่เกิดขึ้น (คัน/วัน)
	รวม	ธรรมดา	อิต	คัม	คอนว	โพระบุ	พชร	เก็บชน	ภาวค			
เขตวิทยาลัย	26	13	11	-	2	-	26	83	84	22	43	178.83
รวม	550	281	209	1	48	11	510	1,772	2,183	471	921	3,159.03

การศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยของเขตห้วยขวาง

แสดง โครงข่ายการบริการด้านการสื่อสารไปรษณีย์

แผ่นที่ 3.23

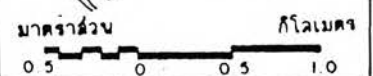
สัญลักษณ์

- ไปรษณีย์
- △ ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข
- ปท.๘

เครื่องหมาย

- เขตของเขต
- เขตของแขวง
- ==== ถนน ขยาย
- ++++ ทางรถไฟ
- ~~~ ละหาน
- ~~~ คลอง

ที่มา ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข

สามารถจัดเก็บขยะได้วันละ 187.83 ตัน คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 5.66 ของปริมาณขยะที่เก็บขนได้ในกรุงเทพมหานคร อย่างไรก็ตามยังมีปริมาณขยะอีกส่วนหนึ่งที่ไม่สามารถจัดเก็บได้หมด ทำให้มีขยะตกค้างวันละ 8,000 - 10,000 กิโลกรัม ซึ่งเขตห้วยขวางได้แก้ไขปัญหามาโดยการจัดวางถังขยะขนาดใหญ่ไว้ในแหล่งย่านที่มีประชาชนหนาแน่น นอกจากนี้ยังมีขยะอีกส่วนหนึ่งที่ไม่สามารถจัดเก็บ ขน ได้แก่ ขยะในบริเวณที่ถูกนำมาทิ้งกองตามริมทางและตามทุ่งนาที่ว่าง และบางส่วนถูกทิ้งลงในคูคลอง

6. การไปรษณีย์ การไปรษณีย์ในเขตนครหลวง แบ่งเป็น 29 เขต คือ กรุงเทพฯ 1 - 29 โดยมีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข การสื่อสารรวม 107 ที่ทำการและรหัสไปรษณีย์จำนวน 107 รหัส กระจายอยู่ทั่วไปทั้งกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ยังมีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขเคลื่อนที่โดยใช้รถยนต์เป็นที่ทำการอีก 7 ที่ทำการ และอนุญาตให้เอกชนดำเนินการอีก 24 ที่ทำการ

สำหรับเขตห้วยขวาง มีเขตไปรษณีย์รับผิดชอบอยู่ 2 แห่ง คือปท. สามเสนใน รับผิดชอบพื้นที่ แขวงถนนเพชรบุรี แขวงพญาไท แขวงทุ่งพญาไท แขวงสามเสนใน แขวงมักกะสัน และแขวงดินแดง มีรหัสไปรษณีย์ 10400 และ ปท. ลาดพร้าว รับผิดชอบวังทองหลาง แขวงห้วยขวาง แขวงสามเสนนอก และแขวงบางกะปิ มีรหัสไปรษณีย์ 10310 (ดูแผนที่ 3.23)

ส่วนตู้ไปรษณีย์ที่มีอยู่ในเขตห้วยขวางทั้งหมดจำนวน 34 ตู้ โดยอยู่ในความรับผิดชอบของที่ทำการไปรษณีย์สามเสนในจำนวน 14 ตู้ และ อยู่ในความรับผิดชอบของไปรษณีย์ลาดพร้าวจำนวน 30 ตู้ ตู้ไปรษณีย์จะกระจายอยู่ทั่วไปตามถนนสายหลัก และสายรองซึ่งมีชุมชนหนาแน่น

7. สถานรักษายาบาล สถานรักษายาบาลในเขตห้วยขวาง แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ สถานรักษายาบาลของราชการและสถานพยาบาลของเอกชน มีรายละเอียดดังนี้คือ

ก. สถานรักษายาบาลของรัฐบาล

1) สถานบริการรักษายาบาลระดับชุมชน คือ บริการสาธารณสุขในเขตพื้นที่ภาค 2 ของสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร โดยให้บริการในด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยแม่และเด็ก การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ การรักษายาบาลและตรวจโรคทั่วไป มีอยู่ 3 แห่งคือ ศูนย์บริการสาธารณสุข 25 (ห้วยขวาง) ศูนย์บริการสาธารณสุข 52 (สามเสนนอก) และศูนย์บริการสาธารณสุข 4 (ดินแดง)

2) โรงพยาบาลมีอยู่ 1 แห่ง คือ โรงพยาบาลราชานุกุล หรือ โรงพยาบาลปัญญาอ่อน ซึ่งรับรักษาเฉพาะผู้ที่มีสภาพพิการทางสมองตั้งอยู่ในแขวงดินแดง มีเตียงคนไข้จำนวน 479 เตียง (พ.ศ. 2527)

ข. สถานรักษายาบาลของเอกชน นอกจากสถานพยาบาลของรัฐแล้วยังมีสถานพยาบาลของเอกชนที่เปิดให้บริการในพื้นที่ดังนี้

1) โรงพยาบาลมี 3 แห่ง คือ โรงพยาบาลกรุงเทพ ตั้งอยู่ในซอยศูนย์วิจัย โรงพยาบาลเพชรเวช ตั้งอยู่ที่ถนนเพชรบุรี ทั้ง 2 แห่งนี้อยู่ในพื้นที่แขวงบางกะปิ และโรงพยาบาลห้วยขวางตั้งอยู่ที่ตลาดเกียรติทรงชัย

2) โพลีคลินิค มี 4 แห่ง คือ วินส์โพลีคลินิคตั้งอยู่ที่ตลาดเกียรติทรงชัย สหเวชโพลีคลินิค ตั้งอยู่ที่ถนนอโศก - ดินแดง แขวงห้วยขวาง สหแพทย์คลินิคตั้งอยู่ที่ถนนรัชดาภิเษก และจักรวาลโพลีคลินิค

จำนวนบุคคลากรทางการแพทย์ พยาบาล และเตียงคนไข้ของสถานรักษายาบาลต่าง ๆ ทั้งหมดในเขตห้วยขวาง ได้แสดงไว้ในตารางที่ 3.10 (ยกเว้นคลินิคอื่น ๆ และศูนย์บริการสาธารณสุข)

นอกจากนี้ ยังมีสถานรักษายาบาลระดับโรงพยาบาลขนาดใหญ่ของรัฐ ซึ่งให้บริการรักษายาบาลแก่ประชาชนทั่วไป ตั้งอยู่ใกล้เขตห้วยขวาง ได้แก่ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า โรงพยาบาลราชวิถี โรงพยาบาลเด็ก และเวชศาสตร์เขตร้อน จึงทำให้ไม่มีปัญหาด้านการรักษายาบาลในเขตนี้ เนื่องจากประชาชนสามารถที่จะใช้บริการจากสถานพยาบาลดังกล่าวได้

8. สถานศึกษา กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางการศึกษาที่สำคัญ เนื่องจากมีสถาบันการศึกษาที่มีมาตรฐานสูง และเป็นสถาบันที่เป็นที่ยอมรับเชื่อถือ จึงทำให้เป็นที่นิยมของผู้ที่ต้องการศึกษาเดินทางเข้ามาเพื่อศึกษา จากการสำรวจของสำนักผังเมือง พบว่าในกรุงเทพมหานคร มีสถาบันการศึกษารวมทั้งสิ้น 1,616 แห่ง มีนักเรียนนักศึกษาจำนวนประมาณ 1,247,724 คน จำแนกตามระดับได้ดังนี้

ตารางที่ 3.10 แสดงจำนวนอาสาสมัครบริการแพทย์ พยาบาล และเตียงคนไข้ของสถานศึกษาต่าง ๆ ในเขตพวยขวาง

ลำดับ	ชื่อสถานพยาบาล	ประเภทผู้ป่วย	จำนวนเตียง	จำนวนผู้ประกอบวิชาเวชกรรมและผู้ประกอบโรคศิลป์			
				แพทย์	ทันตแพทย์	เภสัชกร	พยาบาลและผดุงครรภ์ชั้นต้น
1.	โรงพยาบาลกรุงเทพ	ทั่วไป	333	12	-	3	28
2.	โรงพยาบาลเพชรเวช	ทั่วไป	100	6	-	2	14
3.	โรงพยาบาลพวยขวาง	ทั่วไป	-	-	-	-	-
4.	สหแพทย์รัชดาโพลีคลินิก	ทั่วไป	10	2	-	-	2
5.	วิเศษโพลีคลินิก	ทั่วไป	10	2	-	-	2
6.	จักรวาลโพลีคลินิก	เฉพาะศิลป์	10	1	-	-	3
7.	สหเวชโพลีคลินิก	ศัลยกรรม	10	7	-	-	2
		รวม					
			473	30	-	5	51

ที่มา : กองประกอบโรคศิลป์ กระทรวงสาธารณสุข

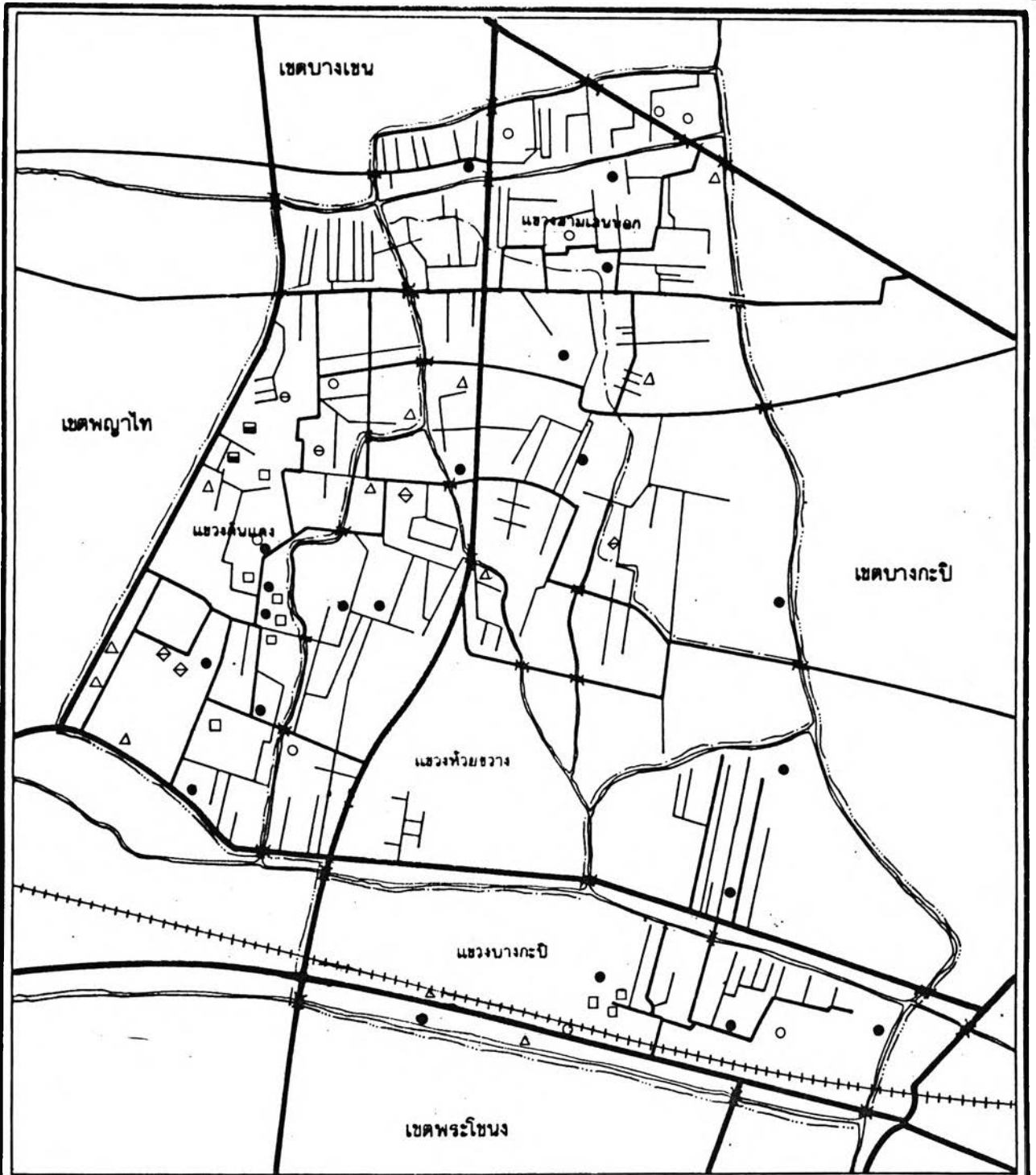

ระดับการศึกษา	จำนวนนักเรียน (คน)			
	กรุงเทพมหานคร	ร้อยละ	เขตห้วยขวาง	ร้อยละ
ก่อนประถมศึกษา	88,782	7.12	3,956	8.21
ประถมศึกษา	551,182	44.17	20,360	42.26
มัธยมศึกษา	460,440	36.90	21,753	45.16
อุดมศึกษา	147,334	11.81	2,096	4.35
รวม	1,247,742	100.00	48,165	100.00

จากตารางข้างต้น จะเห็นได้ว่า นักเรียนในกรุงเทพมหานคร ในระดับการศึกษาประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาระดับบังคับมีจำนวนมากที่สุด จำนวน 551,182 คน คิดเป็นร้อยละ 44.17 รองลงมาเป็นการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาที่มีจำนวน 460,440 คนร้อยละ 36.90 สำหรับการศึกษาระดับอุดมศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาชั้นสูงสุด และ การศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา ซึ่งได้แก่ ระดับอนุบาล ซึ่งเป็นนักเรียนก่อนวัยเรียนมีจำนวนรองลงมา ร้อยละ 11.81 และ 7.12 ตามลำดับ

สำหรับการกระจายตัวของสถานศึกษา และนักเรียนในระดับโรงเรียน พบว่า พื้นที่เขตชั้นกลางมีจำนวนโรงเรียนตั้งอยู่มากที่สุด มีพื้นที่รวม 3,584 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 47.28 และมีจำนวนนักเรียนมากที่สุดด้วย จำนวน 541,422 คน ร้อยละ 49.33 มีความหนาแน่นเฉลี่ยประมาณ 151 คนต่อไร่ รองลงมาได้แก่ พื้นที่ชั้นใน มีพื้นที่ 2,474 ไร่ ร้อยละ 32.64 จำนวนนักเรียน 445,983 คน ร้อยละ 40.64 แต่มีความหนาแน่นเฉลี่ยสูงมาก 180 คน ต่อไร่สำหรับ เขตชั้นนอกจะมีพื้นที่เพื่อการศึกษา 1,521 ไร่ ร้อยละ 20.06 มีจำนวนนักเรียน 109,982 คน ร้อยละ 10.02 เท่านั้นและมีความหนาแน่นเฉลี่ย 72 คนต่อไร่ ในเขตชั้นนอกจะพบว่าสถานศึกษา จะตั้งอยู่ในบริเวณที่เป็นชุมชนเท่านั้น สำหรับการศึกษาระดับอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา มีพื้นที่ประมาณ 13,630 ไร่และมีจำนวนนักศึกษา 147,334 คน พบว่าการกระจายตัวของสถานศึกษาในระดับนี้ ร้อยละ 30 อยู่ในเขตชั้นกลาง

สำหรับการศึกษาในเขตห้วยขวาง จากการศึกษาพบว่า มีสถานศึกษาอยู่ในเขตห้วยขวางทุกระดับจำนวน 61 สถานศึกษาโดยเป็นการศึกษาในระดับประถมจำนวน 12 โรงเรียน แยกเป็นโรงเรียนสังกัดกรุงเทพฯ จำนวน 4 โรงเรียน และเป็นโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวนรวม 8 โรงเรียน โรงเรียนในระดับอาชีวศึกษา

การศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยของเขตห้วยขวาง

แสดง : ที่ตั้งสถานศึกษาในเขตห้วยขวาง

แผ่นที่ 3.24

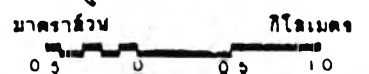

สัญลักษณ์

- ระดับอนุบาล
- ◊ ระดับประถมศึกษา (สังกัดกรุงเทพมหานคร)
- ระดับประถมศึกษา (สังกัดโรงเรียนราษฎร์)
- △ ระดับมัธยมศึกษา
- ระดับอาชีวศึกษา
- ระดับอุดมศึกษา
- ⊖ การทหาร
- △ โรงเรียนฝึกอาชีพ

เครื่องหมาย

- เขตของเขต
- - - - - เขตของแขวง
- ==> ถนน ขยาย
- +++++ ทางรถไฟ
- ~> สะพาน
- ~> คลอง

จำนวน 12 แห่ง ระดับอุดมศึกษาจำนวน 1 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยหอการค้า และเป็นโรงเรียนการทหารอีก 3 แห่ง คือ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร โรงเรียนเสนาธิการทหาร และศูนย์ฝึกอบรมนักศึกษาวิชาทหารรักษาดินแดน ซึ่งตั้งอยู่ริมถนนวิภาวดีรังสิต นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนสังกัดภาคเอกชน ซึ่งมีทั้งระดับก่อนประถมศึกษาที่มีจำนวน 18 โรงเรียน และ ระดับประถมจำนวน 18 โรงเรียนเช่นกัน และมีโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาเอกชน (การศึกษานอกระบบ) อีกจำนวน 9 แห่ง (ดูแผนที่ 3.24)

สำหรับในเขตห้วยขวาง มีจำนวนนักเรียนเพียงร้อยละ 3.22 ของกรุงเทพมหานคร สัดส่วนของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาที่มีจำนวนมากที่สุด มีนักเรียนจำนวน 21,753 คน ร้อยละ 65.25 รองลงมาคือนักเรียนในระดับประถมศึกษา มีจำนวน 20,360 คน คิดเป็นร้อยละ 61.08 สำหรับการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา มีจำนวนน้อยและสัดส่วนน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 9.84 และ 6.28 ตามลำดับ

การกระจายตัวของสถานศึกษาในเขตห้วยขวาง การกระจายตัวของสถานศึกษาจากแผนที่ 3.24 พบว่าสถานศึกษาในเขตห้วยขวางมีจำนวนมากที่สุดในแขวงดินแดง โดยมีที่ตั้งกระจายตัวอยู่ใกล้ถนนสายหลักของเขต ได้แก่ ถนนวิภาวดีรังสิต และถนนประชาสงเคราะห์ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่อยู่ใกล้กับถนนจะมีโรงเรียนจำนวนมากตั้งเรียงราย ในแขวงดินแดงจะมีสถานศึกษาทุกระดับรวมทั้งสถานศึกษาของทหาร ซึ่งมีอยู่จำนวน 3 โรงเรียนและมีโรงเรียนระดับอาชีวศึกษา มากที่สุดด้วย สำหรับแขวงบางกะปิก็มีสถานศึกษาตั้งอยู่จำนวนรองลงมา ในพื้นที่แขวงนี้ จะมีโรงเรียนอาชีวศึกษาและโรงเรียนไทย - ญี่ปุ่นตั้งอยู่ด้วย สำหรับแขวงสามเสนนอก และแขวงห้วยขวาง จะพบว่ามิมีสถานศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับอนุบาลมากที่สุด เนื่องจากแขวงทั้งสองที่มีการพัฒนาขยายพื้นที่อย่างมาก มีหมู่บ้านจัดสรรเกิดขึ้นมาก ทำให้ต้องการสถานศึกษาสำหรับเด็กที่เป็นบุตรหลานศึกษา และมีความต้องการโรงเรียนในละแวกบ้าน ไม่ต้องเดินทางไกล จึงทำให้โรงเรียนระดับทั้งสองเกิดขึ้นมาก เพื่อสนองรองรับให้บริการแก่นักเรียนในพื้นที่

จ. ความปลอดภัยในชีวิตประจำวัน

1. ตำรวจ พื้นที่เขตห้วยขวางมีสถานีตำรวจนครบาล รับผิดชอบในพื้นที่ 4 สถานีคือ สถานีตำรวจนครบาลดินแดง ห้วยขวาง สุทธิสาร และสถานีตำรวจมักกะสัน โดยมีกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจทั้ง 4 สถานี รวมประมาณ 479 นาย (ตาราง 3.11) เฉลี่ยแล้วใน พ.ศ. 2528 จำนวนตำรวจ 1 นายต่อประชากร 500 คน นับว่าสูงกว่ามาตรฐานที่กรมตำรวจกำหนดไว้ สำหรับชุมชนหนาแน่นพอสมควร จะมีอัตราส่วนตำรวจ 1 นาย ต่อประชาชน 800 คน และสำหรับชุมชนหนาแน่นมาก ตำรวจ 1 นายต่อประชาชน 600 คน

นอกจากนี้ ยังมีผู้ยามบริการแก่ประชาชนในบริเวณย่านชุมชนต่าง ๆ จำนวน 8 จุด (ตาราง 3.12) และพื้นที่สองข้างทางรถไฟสายตะวันออก ในพื้นที่แขวงห้วยขวาง จะอยู่ในความรับผิดชอบดูแลของตำรวจจากสถานีตำรวจรถไฟ

จากสถิติจำนวนคดีและประเภทคดีที่เกิดขึ้นในเขตห้วยขวาง แต่ละสถานีตำรวจ เปรียบเทียบจากข้อมูลปี พ.ศ. 2522 กับปี พ.ศ. 2528 ประเภทคดีที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ได้แก่ คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ คดีประทุษร้ายต่อร่างกายและคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหายเมื่อพิจารณาจากจำนวนคดีที่เกิดขึ้นแต่ละประเภท พบว่าในปี พ.ศ. 2522 คดีที่รัฐเป็นผู้เสียหายเกิดขึ้นมากที่สุด โดยเกิดขึ้นในพื้นที่ของสถานีตำรวจดินแดงมากที่สุดจำนวน 517 ราย รองลงมาเกิดในพื้นที่สถานีตำรวจมักกะสันจำนวน 305 ราย สำหรับคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ และ ประทุษร้ายต่อร่างกาย เกิดขึ้นมากในพื้นที่ของสถานีตำรวจดินแดง ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่ที่สถานีตำรวจดินแดงรับผิดชอบ เป็นพื้นที่ที่เป็นชุมชนเมืองที่มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นมากกว่าบริเวณอื่น และเมื่อพิจารณาจำนวนคดีที่เกิดขึ้นในแต่ละประเภทในปี พ.ศ. 2528 พบว่าจำนวนคดีที่เกิดขึ้นทุกประเภทมีจำนวนมาก เพิ่มขึ้นจากจำนวนคดีที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2522 จำนวนหลายเท่า ที่เป็นเช่นนั้น เพราะว่าได้มีการขยายตัวการใช้ที่ดินอย่างรวดเร็ว และจำนวนประชากรก็เพิ่มขึ้นมาก จึงทำให้มีปัญหาต่าง ๆ ตามมา (ตารางที่ 3.13)

ตารางที่ 3.11 จำนวนเจ้าหน้าที่ตำรวจนครบาลต่าง ๆ ที่รับผิดชอบในพื้นที่เขตห้วยขวาง พ.ศ. 2528

สถานีตำรวจนครบาล	จำนวนเจ้าหน้าที่ตำรวจ (นาย)		
	ชั้นประทวน	สัญญาบัตร	รวม
ห้วยขวาง	80	21	101
ดินแดง	113	38	151
สุทธิสาร	94	17	107
มักกะสัน	90	17	107
รวม	377	102	479

ที่มา : กองบังคับการตำรวจนครบาลพระนครเหนือ
กองบัญชาการตำรวจนครบาล

ตารางที่ 3.12 แสดงคู่มือการดำเนินงานและติดตั้งระบบวิทยุขาว (แยกตามสถานีตำรวจ)

สถานีตำรวจนครบาล	ตู้ยาม	ที่ตั้ง	หมายเหตุ
วิทยุขาว	อยู่เจริญ	หมู่บ้านอยู่เจริญดอนใต้ ถนนอโศก - ดินแดง แขวงวิทยุขาว เขตวิทยุขาว	มีอุปกรณ์การติดตั้งสื่อสาร วิทยุรับ-ส่ง เอฟเอ็ม 5 จำนวน 1 เครื่อง
ดินแดง	พลต 45	พลตการเคหะแห่งชาติ ถนนประชาสงเคราะห์ แขวงดินแดง	ไม่มีอุปกรณ์การติดตั้งสื่อสาร
	รัชฎาภิเศก	ซอยรัชฎาภิเศก ถนนราชปรารภ แขวงมักกะสัน เขตสุาโท	ไม่มีอุปกรณ์การติดตั้งสื่อสาร
	โบสถ์แม่พระฟาติมา	แยกโบสถ์แม่พระฟาติมา แขวงสามเสนใน เขตพญาไท	ไม่มีอุปกรณ์การติดตั้งสื่อสาร
สุทธิสาร	สุทธิสาร	ถนนสุทธิสาร แขวงดินแดง เขตวิทยุขาว	มีอุปกรณ์การติดตั้งสื่อสาร มีวิทยุ เอฟ เอ็ม 5 จำนวน 1 เครื่อง
	รุ่งพิวา	ซอยทองหล่อ ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงลาดยาว เขตบางเขน	มีอุปกรณ์การติดตั้งสื่อสาร มีวิทยุ เอฟ เอ็ม 5 จำนวน 1 เครื่อง หรือมโพรซีฟส์
มักกะสัน	วัดจันทน์ช่องลม	ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ แขวงบางกะปิ เขตวิทยุขาว	มีอุปกรณ์การติดตั้งสื่อสารวิทยุรับ - ส่ง แบบตั้งโต๊ะ
	ศูนย์วิจัย	ซอยศูนย์วิจัย แขวงบางกะปิ เขตวิทยุขาว	มีอุปกรณ์การติดตั้งสื่อสาร วิทยุรับ - ส่ง แบบตั้งโต๊ะ

ที่มา : กองบังคับการตำรวจนครบาล กองบัญชาการตำรวจนครบาล

ตาราง 3.13 แสดงจำนวนคดีและประเภทคดีที่เกิดขึ้นในพื้นที่เขตห้วยขวาง จำแนกตามสถานี
ตำรวจ ในปี 2522 และปี 2528

สถานีตำรวจ นครบาล	พื้นที่ (กม ²)	ประเภทคดี							
		ประทุษร้ายต่อ ทรัพย์สิน		ประทุษร้ายต่อ ชีวิต-ร่างกาย		คดีที่รัฐเป็นผู้ เสียหาย		รวม	
		2522	2528	2522	2528	2522	2528	2522	2528
ห้วยขวาง	6.883	191	1,076	56	12	264	141	511	1,229
ดินแดง	7.073	395	266	103	126	517	1,716	1,015	2,108
สุทธิสารฯ	9.863	191	802	49	73	263	367	503	1,242
มักกะสัน	4.472	202	987	35	21	305	431	272	1,439
รวม	28.101	979	3,131	243	232	1,349	2,655	2,301	6,018

ที่มา : กองบังคับการตำรวจนครบาลพระนครเหนือ กองบัญชาการตำรวจนครบาล

2. ดับเพลิง เขตห้วยขวางมีสถานีตำรวจดับเพลิงตั้งอยู่ในพื้นที่ 3 สถานี คือ สถานีตำรวจดับเพลิงห้วยขวาง สุทธิสาร และบางกะปิ โดยมีเจ้าหน้าที่และอุปกรณ์ทั้งหมดใน พ.ศ. 2528 ตามตารางที่ 3.14

จ. สภาพแวดล้อม

1. สวนสาธารณะ และ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ กรุงเทพมหานคร มีสวนสาธารณะ และที่พักผ่อนหย่อนใจจำนวนมาก นับว่ายังขาดแคลนสวนสาธารณะ เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรทั้งหมด สวนสาธารณะและที่พักผ่อนหย่อนใจจะกระจายตัวอยู่ทั่วไป ในเขตชั้นในมีสวนสาธารณะขนาดใหญ่อยู่ในหลายแห่ง ได้แก่ สวนลุมพินี สนามกีฬาแห่งชาติตั้งอยู่ในเขตปทุมวัน สวนสัตว์ดุสิตในเขตดุสิตและศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร (ไทย-ญี่ปุ่น) ในเขตห้วยขวาง สวนสาธารณะและที่พักผ่อนเหล่านี้สามารถให้บริการในระดับชุมชน

สำหรับศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร (ไทย-ญี่ปุ่น) ซึ่งตั้งอยู่ในแขวงดินแดงเขตห้วยขวางนั้น เป็นศูนย์ที่สร้างขึ้นบนพื้นที่ประมาณ 73 ไร่ อยู่ในความดูแลของกองนันทนาการ สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร เป็นศูนย์ฯ ที่รัฐบาลญี่ปุ่นได้สร้างมอบเป็นของขวัญแก่กรุงเทพมหานคร ในวาระโอกาสกรุงรัตนโกสินทร์ครบรอบ 200 ปี โดยมีวัตถุประสงค์ให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของเยาวชน และประชาชนทั่วไป ศูนย์ฯ แห่งนี้จะเป็นสถานที่ให้บริการและจัดกิจกรรมต่าง ๆ หลายประเภท เช่น มีสนามกีฬาดินแดงเพื่อใช้จัดกีฬากลางแจ้ง และอาคารกีฬาในร่ม 2 อาคาร สระว่ายน้ำ ห้องประชุมพร้อมเวทีการแสดง และห้องฉายภาพยนตร์ โดยได้เปิดรับสมาชิกประเภทตั้งแต่อายุ 8 - 24 ปี และประเภท 18 ปีขึ้นไป จากสถิติจำนวนสมาชิกตั้งแต่ในปี พ.ศ. 2525 ถึงปี พ.ศ. 2528 มีสมาชิกรวมจำนวน 44,416 คน โดยมีสมาชิกเพิ่มเฉลี่ยปีละ 11,000 คน นอกจากนี้ยังมีผู้ใช้บริการอีกส่วนหนึ่งจะไม่ได้ใช้บริการของศูนย์ฯ แต่ได้อาศัยพื้นที่บริเวณศูนย์ฯ ในการออกกำลังกายพักผ่อน โดยเฉพาะในตอนเช้า - บ่าย

นอกจากนี้แล้ว เขตห้วยขวางยังมีสวนสาธารณะขนาดเล็ก ซึ่งตั้งอยู่ใกล้ศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร ได้แก่สวนป่าวิภาวดีรังสิต เป็นสวนสำหรับการนั่งพักผ่อน ขณะนี้กำลังอยู่ในระหว่างการก่อสร้างเป็นสวนที่อยู่ในความดูแลรักษาของกองสวนสาธารณะ กรุงเทพมหานคร และยังมีสวนหย่อมขนาดเล็ก และสนามฟุตบอลขนาดเล็ก ซึ่งสร้างขึ้นในพื้นที่ว่างบริเวณโดยรอบของอาคารแฟลต ที่นักอาศัยของการเคหะแห่งชาติ ใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของผู้อาศัยในแฟลตและประชาชนที่อยู่ใกล้เคียง

ตารางที่ 3.14 แสดงจำนวนอุปกรณ์ และ เจ้าหน้าที่ดับเพลิง ในปี พ.ศ. 2528

สถานีตำรวจ	เจ้าหน้าที่							จำนวน เพลิงไหม้	ออกปฏิบัติ งาน (ครั้ง)
	สถานีตำรวจ		หัวหน้า		จำนวนอุปกรณ์				
นครบาล	สัญญาบัตร	ชั้นประทวน	หัวฉีด	รถบรรทุกน้ำ	เครื่องลากเข็น	พยาบาล	เครื่องสูบลม		
สุทธิสาร	2	18	8	-	6	1	-	26	51
ห้วยขวาง	2	17	3	-	1	-	4	45	61
บางกะปิ	2	19	9	2	1	1	4	28	42
รวม	6	64	20	2	8	2	8	99	154

ที่มา : กองบังคับการตำรวจนครบาล กองบัญชาการตำรวจนครบาล

ช. สภาพเศรษฐกิจ

1. รายได้ ภาษีเป็นรายได้ที่สามารถแสดงเศรษฐกิจของพื้นที่ได้ลักษณะหนึ่ง กล่าวคือ รายได้จากภาษีในแต่ละประเภท จะเป็นเครื่องชี้โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สามารถนำรายได้มาสู่รัฐ และยังชี้แสดงความแตกต่างของความเจริญของพื้นที่ จำนวนเงินที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่จัดเก็บได้ และการขึ้นลงของรายได้ ก็จะทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางรายได้ที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงของประชากรในท้องที่ด้วย

สำหรับรายได้ที่จัดเก็บได้ จะพิจารณาใช้ภาษีรายได้ที่จัดเก็บโดยกรมสรรพากร และ กรุงเทพมหานคร ซึ่งได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีการค้า ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีป้าย รวมทั้งหมด 6 ประเภท

จากตารางที่ 3.15 แสดงจำนวนภาษีที่จัดเก็บได้ในเขตต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานครปี พ.ศ. 2527 จะเห็นว่าภาษีที่จัดเก็บได้ทั้งกรุงเทพมหานคร มีจำนวน 24,321,481 ล้านบาท โดยสามารถจัดเก็บได้มากที่สุดที่เขตชั้นใน จำนวน 14,989,245 ล้านบาท ซึ่งมีจำนวนมากกว่า 50% หรือมากกว่ารายได้ที่จัดเก็บได้จากพื้นที่เขตชั้นกลาง และเขตชั้นนอกรวมกัน เมื่อพิจารณาภาษีที่จัดเก็บได้ในเขตชั้นใน จะเห็นว่าเขตบางรัก สามารถจัดเก็บภาษีได้สูงสุด รองลงมาได้แก่เขตปทุมวัน เขตพญาไท เขตป้อมปราบฯ ซึ่งจัดเก็บได้มากกว่าค่าเฉลี่ยของพื้นที่ ในพื้นที่เขตชั้นกลาง เขตที่จัดเก็บได้สูงสุด ได้แก่เขตพระโขนง รองลงมา ได้แก่เขตบางเขน และเขตบางกะปิ ซึ่งจัดเก็บได้สูงกว่าค่าเฉลี่ย และในเขตชั้นนอก เขตที่จัดเก็บได้สูงสุด ได้แก่เขตคลองสาน รองลงมา ได้แก่เขตลาดกระบัง ทั้งสองเขตเก็บได้สูงกว่าค่าเฉลี่ย

เมื่อพิจารณาภาษีเงินรายได้ที่จัดเก็บได้ในแต่ละเขต เขตพระโขนง ซึ่งอยู่ในพื้นที่ชั้นกลางสามารถจัดเก็บได้เป็นอันดับ 1 รองลงมา ได้แก่เขตบางรัก เขตปทุมวัน เขตพญาไท และเขตป้อมปราบฯ ซึ่งเป็นเขตที่อยู่ในพื้นที่ชั้นใน และเป็นพื้นที่ที่อยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยาทั้งสิ้น

ภาษีที่จัดเก็บได้ในเขตห้วยขวางในปี พ.ศ. 2527 สามารถจัดเก็บได้ 570.064 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 3.80 หรือจัดเป็นอันดับที่ 8 ของรายได้ที่จัดเก็บได้ทั้งหมดในพื้นที่เขตชั้นใน หรืออันดับที่ 13 ของรายได้ทั้งกรุงเทพฯ รายได้ที่จัดเก็บได้จัดอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากเขตห้วยขวางยังมีพื้นที่ว่างที่ยังไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์กว่า 50% ซึ่งคาดว่าในอนาคตหากเขตห้วยขวางได้มีการใช้ที่ดินเข้มข้นหนาแน่นขึ้น จำนวนรายได้ที่จะจัดเก็บจะมีจำนวนเพิ่มขึ้น และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามภาวะความเจริญของเขตภาษีที่จัดเก็บได้ทั้ง 6 ประเภทนี้ จะ

ตารางที่ 3.15 แสดงเงินรายได้ของกรุงเทพมหานคร จากภาษี 6 ประเภท ปี 2527

เขต	ภาษีที่จัดเก็บ	ร้อยละ	อันดับ	ค่าเฉลี่ย	อันดับรวม	
พระนคร	806.45	5.38	6		11	ภาษี 6 ประเภท
ป้อมปราบ	2,049.75	13.67	4		5	1 ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
ปทุมวัน	3,461.262	23.09	2		3	2 ภาษีเงินได้นิติบุคคล
สัมพันธวงศ์	1,043.003	6.96	5		8	3 ภาษีการค้า
บางรัก	3,549.134	23.68	1		2	4 ภาษีบำรุงท้องที่
ดุสิต	728.281	4.86	7	1,362.695	12	5 ภาษีโรงเรือน และที่ดิน
พญาไท	2,386.995	15.92	3		4	6 ภาษีป้าย
พิชัยขวาง	570.064	3.80	8		12	
ธนบุรี	147.954	.99	10		19	
คลองสาน	186.569	1.24	9		18	
บางกอกใหญ่	59.775	.41	11		23	
รวมเขตชั้นใน	14,989.245	100.00				
ชานชาลา	920.315	12.10	4		10	
พระโขนง	3,555.910	46.74	1		1	
บางกะปิ	1,139.354	14.98	3		7	
บางเขน	1,242.474	16.33	2	1,086.803	6	
บางกอกน้อย	246.028	3.23	6		16	
ภาษีเจริญ	205.974	2.71	7		17	
ราษฎร์บูรณะ	297.566	3.91	5		15	
รวมเขตชั้นกลาง	7,607.621	100.00				

ตารางที่ 3.15 (ต่อ)

เขต	ภาษีที่ดิน	ร้อยละ	อันดับ	ค่าเฉลี่ย	อันดับรวม
หนองจอก	6.545	.38	6		24
มีนบุรี	110.644	6.41	4		21
ลาดกระบัง	430.065	24.94	2		14
บางขุนเทียน	168.639	9.78	3	287.436	20
คลองเตย	940.685	54.54	1		9
หนองแขม	68.037	3.95	5		22
รวมเขตชั้นนอก	1,724.615	100.00			
รวมกรุงเทพมหานคร	24,321.481				

ที่มา : กรมสรรพากร กรุงเทพมหานคร

เห็นได้ว่าภาษีที่จัดเก็บโดยกรมสรรพากรทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล และภาษีการค้า สามารถจัดเก็บรายได้จำนวนมากกว่า และแสดงให้เห็นภาวะทางเศรษฐกิจของพื้นที่ได้เด่นชัด โดยภาษีทั้ง 3 ประเภทที่จัดเก็บได้มีส่วนที่ไม่แตกต่างกัน และมีแนวโน้มการจัดเก็บเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทุกปี สำหรับภาษีท้องถิ่นที่จัดเก็บโดยกรุงเทพมหานคร จำนวนที่จัดเก็บได้ค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับภาษีทั้ง 3 ประเภท ดังกล่าว และมีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นไม่มากนัก ซึ่งจะได้พิจารณาในแต่ละประเภท ดังนี้

ก) ภาษีที่จัดเก็บโดยกรมสรรพากร จากข้อมูลในปี พ.ศ. 2527 จะเห็นได้ว่า ภาษีการค้าสามารถจัดเก็บได้สูงสุด จำนวนถึง 9,382.8 ล้านบาท รองลงมา ได้แก่ ภาษีรายได้นิติบุคคล และภาษีรายได้บุคคลธรรมดา ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากรุงเทพมหานครมีสถานภาพทางเศรษฐกิจในด้านการค้าขาย นั้นหมายความว่า จะเป็นไปในรูปการให้บริการทางด้านอุปโภคบริโภค สำหรับภาษีด้านนิติบุคคลที่จัดเก็บภาษีได้รองลงมา ก็แสดงให้เห็นว่ากรุงเทพฯ มีบริษัท ห้างร้าน ฯลฯ ที่เป็นแหล่งศูนย์ธุรกิจในด้านต่าง ๆ จำนวนมาก ซึ่งจะเห็นว่ารายได้ที่จัดเก็บได้ไม่แตกต่างกันกับภาษีการค้า ส่วนภาษีจากรายได้บุคคลธรรมดา จัดเก็บได้จากผู้มีงานทำมีรายได้ ก็จัดเก็บได้น้อยที่สุดในภาษีที่จัดเก็บโดยกรมสรรพากร และจากตารางที่ 3.16

1) ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

อันดับ	เขต	2523	2524	2525	2526	2527
1	บางรัก	1,155	1,486	1,057	1,562	1,914
2	ปทุมวัน	469	519	613	645	838
3	ป้อมปราบฯ	325	401	449	550	546
4	พระโขนง	142	187	230	719	991
5	พญาไท	211	331	449	588	621

หน่วย : ล้านบาท

2) ภาษีเงินได้นิติบุคคล

อันดับ	เขต	2523	2524	2525	2526	2527
1	บางรัก	1,631	1,620	3,324	3,051	3,141
2	พระโขนง	373	505	538	1,191	1,301
3	ปทุมวัน	732	1,213	1,379	955	918
4	ป้อมปราบฯ	677	997	914	1,005	858
5	พญาไท	402	731	670	801	877

หน่วย : ล้านบาท

3) ภาษีการค้า

อันดับ	เขต	2523	2524	2525	2526	2527
1	บางรัก	1,057	1,254	1,583	1,561	1,546
2	ปทุมวัน	1,011	1,221	1,242	1,447	1,631
3	พระโขนง	743	1,818	1,820	971	1,144
อันดับ	เขต	2523	2524	2525	2526	2527
4	ป้อมปราบฯ	451	440	398	697	813
5	พญาไท	294	452	680	753	815

หน่วย : ล้านบาท

จะเห็นได้ว่า เขตบางรักเป็นเขตที่จัดเก็บรายได้สูงสุดทั้ง 3 ประเภท แสดงให้เห็นว่า เขตบางรักเป็นเขตเศรษฐกิจที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร และให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสูงสุด รองลงมาได้แก่ เขตปทุมวัน ซึ่งเก็บภาษีรายได้เป็นอันดับ 2 ถึง 2 ประเภท ยกเว้นภาษีรายได้นิติบุคคลที่อยู่ในอันดับ 3 สำหรับเขตอื่น ๆ ที่สำคัญได้แก่ เขตพระโขนง เขตป้อมปราบฯ เขตพญาไท ที่สามารถจัดเก็บได้สูงกว่าเขตอื่น ๆ เมื่อพิจารณาในพื้นที่รวมจะเห็นว่า พื้นที่ของทั้ง 5 เขต เป็นพื้นที่ต่อเนื่อง และได้รับอิทธิพลแผ่ขยายไปสู่กัน จึงทำให้มีสภาพเศรษฐกิจสูง

ข) ภาษีที่จัดเก็บได้โดยกรุงเทพมหานคร จากข้อมูลในปี พ.ศ. 2528 ภาษีท้องถิ่นที่จัดเก็บได้สูงสุด ได้แก่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ซึ่งเก็บได้จำนวนถึง 779,649 ล้านบาท รองลงมาได้แก่ ภาษีบำรุงท้องที่ และภาษีป้าย ซึ่งจัดเก็บได้จำนวน 102,842 ล้านบาท และ 48,999 ล้านบาท ซึ่งแสดงให้เห็นว่า พื้นที่กรุงเทพมหานครมีบทบาทในด้านให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสูง เขตที่จัดเก็บได้สูงสุด จำนวน 5 เขต ได้แก่เขตในพื้นที่ชั้นในและชั้นกลาง ซึ่งมีการใช้พื้นที่เข้มข้นค่อนข้างอึดตัว และมีการใช้ที่ดินคุ้มค่า เขตที่จัดเก็บได้อันดับสูง ได้แก่เขตพระโขนง เขตปทุมวัน เขตบางรัก เขตยานนาวา เขตบางเขนและเขตพญาไท (ตารางที่ 3.17)

จากตารางที่ 3.18 แสดงเงินภาษีที่จัดเก็บได้ของเขตห้วยขวางปี พ.ศ. 2526 และ พ.ศ. 2527 จะเห็นว่าภาษีที่จัดเก็บได้แต่ละประเภทเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา ยกเว้นเฉพาะภาษีบำรุงท้องที่ที่มีจำนวนภาษีที่จัดเก็บได้ลดลง ซึ่งเป็นเพราะได้มีการแบ่งพื้นที่ออกเป็นพื้นที่ย่อย และใช้เพื่ออยู่อาศัย ซึ่งได้รับการยกเว้นไม่ต้องชำระภาษี เมื่อพื้นที่ขนาดไม่เกิน 100 ตารางวา

ภาษีที่สามารถจัดเก็บได้มากที่สุด คือ ภาษีเงินได้นิติบุคคล ซึ่งเก็บจากกำไรของการประกอบธุรกิจในรูปบริษัท รองลงมาจัดเก็บได้จากภาษีการค้า ซึ่งจัดเก็บได้จากร้านค้าเจ้าของประกอบการทางการค้าและภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ส่วนภาษีที่เก็บได้น้อยเป็น

ตารางที่ 3.16 แสดงสถิติการจัดเก็บรายได้ของกรมสรรพากร

เขต	ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา					ภาษีเงินได้นิติบุคคล					ภาษีการค้า				
	2523	2524	2525	2526	2527	2523	2524	2525	2526	2527	2523	2524	2525	2526	2527
พระนครฯ	113.9	126.1	154.2	153.9	156.2	296.5	292.4	241.3	114.8	139.1	257.3	297.7	327.1	436.6	452.9
ป้อมปราบฯ	325.8	401.3	449.9	550.7	546.3	667.3	997.3	941.7	1,005.5	658.2	451.1	440.1	398.3	697.1	813.6
ปทุมวัน	469.1	519.2	613.9	645.4	838.9	723.2	1,213.7	1,379.5	955.9	918.9	1,011.1	1,221.0	1,242.4	1,447.4	1,631.4
สัมพันธวงศ์	183.4	247.6	342.8	379.7	391.2	332.1	378.5	387.6	308.1	375.8	246.6	282.6	329.5	275.4	252.4
บางรัก	901.3	1,155.2	1,485.9	1,562.3	1,914.2	1,631.4	2,620.1	3,324.9	3,651.2	3,141.3	1,057.3	1,254.4	1,583.9	1,561.7	1,546.8
ดุสิต	169.2	219.9	254.9	270.8	329.8	315.8	595.7	340.0	491.9	178.7	117.0	205.8	174.9	153.7	183.5
พญาไท	211.9	331.9	449.5	588.2	621.0	402.8	731.2	870.9	801.4	877.9	294.7	452.7	680.3	753.5	815.8
ห้วยขวาง	60.9	89.6	115.5	129.6	169.7	39.0	119.1	183.4	196.0	201.5	112.4	133.5	179.9	166.2	165.7
ธนบุรี	28.8	33.9	46.3	62.9	74.9	8.9	9.5	9.3	8.5	7.4	31.7	29.5	31.9	34.8	44.6
คลองสาม	30.4	38.6	51.8	62.5	70.0	21.7	34.3	40.8	44.3	45.4	26.1	31.1	36.4	41.2	55.3
บางกอกาใหญ่	8.4	9.5	13.7	15.4	19.5	2.8	3.1	5.0	8.3	4.3	17.0	18.8	26.1	23.9	27.8
รวมเขตชั้นใน	2,503.1	3,173.3	3,978.4	4,421.4	5,131.7	4,451.5	6,994.9	7,724.4	7,585.9	6,548.5	3,682.3	4,367.2	5,010.7	5,591.5	5,989.8

ตารางที่ 3.16 (ต่อ)

เขต	ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา					ภาษีเงินได้นิติบุคคล					ภาษีการค้า				
	2523	2524	2525	2526	2527	2523	2524	2525	2526	2527	2523	2524	2525	2526	2527
ชานนาภา	110.0	125.4	167.6	179.4	201.4	68.3	110.0	155.2	177.6	196.1	221.4	274.2	316.7	391.6	457.8
พระโขนง	326.9	405.4	518.1	719.4	991.1	373.4	505.6	538.4	1,191.5	1,301.4	743.3	818.3	820.7	971.2	1,144.5
บางกะปิ	76.2	88.2	110.4	130.3	187.6	145.4	267.4	170.7	188.9	234.1	221.0	319.2	311.2	389.0	686.2
บางเขน	142.8	187.1	230.6	316.7	590.9	166.5	146.1	224.2	257.2	254.1	343.8	512.5	573.8	778.0	145.0
บางกอกน้อย	26.0	42.9	80.5	92.0	111.5	44.4	15.7	56.5	19.4	19.8	41.4	51.9	63.0	75.6	82.6
ภาษีเจริญ	20.9	29.8	48.6	61.2	65.5	14.4	20.2	35.8	41.7	34.6	49.3	59.6	89.9	80.6	89.2
ราษฎร์บูรณะ	23.7	43.4	44.9	41.0	52.4	115.2	54.5	26.6	39.2	59.3	70.9	71.7	82.5	133.3	167.0
รวมเขตนอกกลาง	726.5	922.2	1,200.7	1,540.0	2,200.4	927.6	1,119.5	1,237.4	1,915.5	2,099.4	1,691.1	2,107.4	2,257.8	2,819.3	2,772.3
หนองจอก	0.9	1.1	1.7	2.2	2.3	0.4	0.7	0.3	0.3	525.8	1.2	1.6	1.5	1.9	2.0
มีนบุรี	8.2	11.4	23.4	21.5	25.1	4.2	12.3	14.1	18.1	20.6	30.6	33.9	31.9	52.2	58.9
ลาดกระบัง	3.3	6.4	11.6	10.8	13.8	0.6	6.4	3.6	1.8	3.9	12.9	241.7	234.4	320.2	408.4
บางขุนเทียน	8.8	11.8	27.5	25.1	45.3	4.8	6.6	7.3	10.0	13.4	31.6	41.8	56.6	73.0	94.2
คลองตัน	1.1	1.9	2.2	4.0	4.1	0.4	0.4	0.3	0.5	1.0	2.3	2.5	2.7	3.4	4.5

ตารางที่ 3.16 (ต่อ)

เขต	ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา					ภาษีเงินได้นิติบุคคล					ภาษีการค้า				
	2523	2524	2525	2526	2527	2523	2524	2525	2526	2527	2523	2524	2525	2526	2527
หนองแขม	5.4	5.9	6.9	6.8	8.8	11.7	15.8	7.6	7.5	2.3	20.8	27.4	31.3	40.7	52.7
รวมเขตชั้นนอก	27.7	38.5	73.3	70.4	99.4	22.1	42.2	33.2	38.2	567.0	99.4	384.9	358.4	491.4	620.7
รวมกรุงเทพมหานคร	3,257.3	4,134.0	5,252.4	6,031.8	7,431.5	5,401.2	8,156.6	8,995.0	9,541.6	9,214.9	5,472.8	6,823.5	7,626.9	8,902.2	9,382.8

ตารางที่ 3.17 แสดงสถิติการจดทะเบียนรายได้ของกรุงเทพมหานคร

เขต	ภาษีเงินได้เงินและที่ดิน			ภาษีบำรุงท้องที่			ภาษีการค้า		
	2526	2527	2528	2526	2527	2528	2526	2527	2528
พระนคร	29.721	54.277	43.625	1.624	1.598	1.423	2.016	2.365	2.541
ป้อมปราบ	25.203	28.340	31.378	0.791	0.700	0.861	2.620	2.616	2.706
ปทุมวัน	59.437	63.589	78.165	3.837	3.537	3.214	4.978	4.978	5.257
สัมพันธวงศ์	16.566	20.271	29.772	0.279	0.248	0.316	2.945	3.180	3.250
บางรัก	59.676	78.354	101.401	2.288	2.413	2.213	4.223	4.268	4.149
ดุสิต	24.688	29.800	30.065	5.389	5.069	5.392	1.476	1.476	1.559
พญาไท	62.570	59.510	75.739	7.630	7.320	6.955	5.490	5.491	6.084
พญาขวาง	19.448	22.264	22.690	9.587	8.885	7.902	2.059	2.059	2.883
ธนบุรี	18.661	18.659	20.306	1.396	1.333	1.321	0.989	1.061	1.163
คลองสาน	13.525	14.096	15.463	1.001	1.090	1.116	0.723	0.785	0.870
บางกอกใหญ่	6.615	6.730	7.147	1.033	0.994	0.996	0.433	0.485	0.548
รวมเขตชั้นใน	342.110	395.890	455.751	34.855	33.187	31.709	27.952	28.764	31.010
ชานนา	45.442	52.733	55.002	11.597	10.282	9.585	1.897	2.068	2.250
พระโขนง	85.341	96.659	112.851	19.941	17.043	20.542	5.199	5.249	5.880
บางกะปิ	15.737	18.472	21.644	11.805	11.392	13.936	1.372	1.584	1.961
บางเขน	37.484	39.414	47.038	9.997	8.637	9.949	3.373	3.373	3.750
บางกอกน้อย	18.678	24.164	16.410	1.986	2.025	2.243	1.385	1.754	1.641
ภาษีเจริญ	11.448	14.049	16.074	2.482	1.983	2.349	0.660	0.697	0.814
ราษฎร์บูรณะ	13.761	15.548	16.913	2.267	2.082	2.137	0.493	0.539	0.620
รวมเขตชั้นกลาง	227.891	261.039	295.932	60.075	53.444	60.791	14.379	14.964	16.916

ตารางที่ 3.17 (ต่อ)

เขต	ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา			ภาษีบำรุงท้องที่			ภาษีการค้า		
	2526	2527	2528	2526	2527	2528	2526	2527	2528
หนองจอก	0.812	0.948	0.980	1.274	0.728	1.460	0.019	0.021	0.024
มีนบุรี	3.670	4.415	5.106	1.590	1.457	1.840	0.131	0.170	0.184
ลาดกระบัง	1.638	2.447	3.207	1.592	1.375	1.899	0.090	0.096	0.126
บางขุนเทียน	13.100	11.380	14.219	2.000	1.918	1.923	0.397	0.462	0.531
คลองเตย	0.673	0.940	1.084	1.587	1.548	1.710	0.027	0.049	0.067
หนองแขม	2.465	2.899	3.370	1.396	1.266	1.510	0.085	0.094	0.141
รวมเขตเมือง	22.358	23.029	27.966	9.439	8.292	10.342	0.749	0.892	1.073
รวมกรุงเทพฯ	586.359	679.958	779.649	104.369	94.923	102.842	43.080	44.620	48.999

ที่มา : กรมสรรพากร

ภาษีท้องถิ่นที่จัดเก็บโดยกรุงเทพมหานครจากรายได้ที่จัดเก็บแสดงให้เห็นว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของเขตห้วยขวางที่มาจากภาษีรายได้ที่อยู่ในเกณฑ์ที่ดีและอยู่ในลำดับที่ไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก

ตารางที่ 3.18 แสดงเงินภาษีที่จัดเก็บได้ของเขตห้วยขวาง ปี พ.ศ. 2526 - 2527

ประเภทภาษี	พ.ศ. 2526	พ.ศ. 2527
1. เงินได้บุคคลธรรมดา	129.60	169.70
2. เงินได้นิติบุคคล	196.00	201.50
3. ภาษีการค้า	166.20	165.70
4. ภาษีมารุงท้องที่	9.58	8.89
5. ภาษีโรงเรือน และที่ดิน	19.44	22.25
6. ภาษีป้าย	0.98	1.06
	520.62	569.10

ที่มา: กรมสรรพากร เขตห้วยขวาง

หน่วย : ล้านบาท

2. ราคาที่ดิน ราคาที่ดินเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการใช้ที่ดินและการขยายตัวของที่อยู่อาศัย ที่ดินแต่ละแห่งจะแตกต่างกันตามความได้เปรียบเสียเปรียบของพื้นที่และที่ตั้ง ที่ดินที่มีราคาไม่สูงมากนัก จะเหมาะสำหรับนำมาจัดสร้างที่อยู่อาศัย โดยพิจารณาจากปัจจัยหลายด้านประกอบกัน ได้แก่ การเข้าถึงเพื่อทำการปรับปรุงพื้นที่นั้น ๆ และความพร้อมของระบบสาธารณูปโภค สภาพแวดล้อม และสิ่งที่ต้องคำนึงถึง คือ ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของที่ดินนั้น ๆ ซึ่งจะต้องคุ้มค่ากับการลงทุนในการประกอบกิจกรรมลงบนพื้นที่นั้น

การกำหนดราคาประเมินที่ดินกลางของทางราชการได้แบ่งหลักเกณฑ์ โดยยึดถือที่ตั้งของที่ดินมาเป็นตัวพิจารณาราคา แบ่งออกเป็น 4 หน่วย ดังนี้

- 1 หน่วยที่ 1 ที่ดินที่อยู่ริมถนน ระยะลึกเข้าไปไม่เกิน 40 เมตร
- 2 หน่วยที่ 2 ที่ดินที่อยู่ถัดจากหน่วยที่ 1 เข้าไป 40 เมตร
- 3 หน่วยที่ 3 ที่ดินที่ติดซอย
- 4 ที่ดินที่อยู่นอกเหนือจากหน่วยที่ 1, 2 และ 3

ก) ราคาที่ดินในกรุงเทพมหานคร เมื่อพิจารณาราคาเฉลี่ยรายเขตพบว่า กลุ่มเขตที่มีราคาที่ดินสูงสุด 5 เขต เป็นเขตที่อยู่ในเขตชั้นในเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ เขตบางรัก เขตพระนคร เขตสัมพันธวงศ์ เขตป้อมปราบฯ และเขตปทุมวัน กลุ่มที่สองที่มีราคาที่ดินรองลงมา ได้แก่ เขตดุสิต เขตธนญาไท เขตห้วยขวาง เขตคลองสาน เขตธนบุรีและเขตบางกอกใหญ่ กลุ่มเขตที่มีราคาที่ดินรองลงมา ได้แก่ ที่ดินที่อยู่ในเขตชั้นกลาง (ยกเว้นเขตยานนาวา) ที่มีราคาที่ดินสูง จัดอยู่ในกลุ่มที่ 1) ราคาที่ดินสูงสุดและต่ำสุด พบว่ามีความแตกต่างกันมาก โดยราคาที่ดินสูงสุดจะอยู่ติดถนนใหญ่ ซึ่งเป็นถนนสายสำคัญ และที่เป็นย่านธุรกิจการค้า เช่นถนนสุขุมวิท ถนนพหลโยธิน ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ ส่วนราคาที่ดินต่ำจะเป็นที่ดินที่อยู่ในหน่วยที่ 4 ได้แก่ พื้นที่เกษตร เช่น เขตพระโขนง เขตบางเขน เขตบางกะปิ เขตบางกอกน้อย เขตราชบุรีบูรณะ และเขตภาษีเจริญ ตามลำดับ ส่วนกลุ่มเขตที่มีราคาที่ดินต่ำสุด คือ เขตชั้นนอก โดยจะมีราคาสูงเฉพาะในบริเวณที่เป็นย่านชุมชนเท่านั้น

ราคาที่ดินของกรุงเทพมหานคร จะมีราคาสูงสุดอยู่ในบริเวณใจกลางเมืองแล้วค่อย ๆ ลดหลั่นกันออกไปรอบ ๆ ในลักษณะเป็นรูปวงกลม เมื่อพิจารณารายเขตพบว่า ราคาสูงสุดจะอยู่ในเขตชั้นในเป็นส่วนใหญ่ และกลุ่มเขตชั้นกลางบางเขต โดยเฉพาะบริเวณที่เป็นย่านธุรกิจ และย่านชุมชน ส่วนราคาที่ดินที่รองลงมาอกจากที่ดินที่กล่าวมา จะขึ้นอยู่กับที่ตั้งของที่ดินและความใกล้ไกลจากศูนย์กลาง หรือการเข้าถึงที่ดินนั้น ๆ

ราคาที่ดินจะเป็นตัวชี้ หรือกำหนดให้เกิดการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ และส่งผลให้เกิดความเข้มข้นในการใช้ที่ดิน และผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสูงตามมา การใช้ที่ดินที่คุ้มค่ากับราคาที่ดิน ได้แก่ พาณิชยกรรม และที่อยู่อาศัย ซึ่งจะต้องเป็นประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นสูง เป็นต้น

ข) ราคาที่ดินในเขตห้วยขวาง ห้วยขวางเป็นเขตที่อยู่ในเขตชั้นซึ่งเป็นเขตที่มีราคาที่ดินที่จัดอยู่ในกลุ่มที่มีราคาสูงสุด แต่เนื่องจากเขตห้วยขวางเป็นเขตที่เพิ่งมีการพัฒนา ยังขาดปัจจัยสำคัญด้านการเข้าถึง ที่ดินส่วนใหญ่เป็นที่ว่างยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ ดังนั้นราคาที่ดินตามราคาประเมินที่ดินกลาง พบว่าราคาสูงสุดจะอยู่ในบริเวณย่านชุมชน และที่ดินที่ติดกับถนนสายสำคัญ ส่วนราคาต่ำสุดจะเป็นที่ดินที่ไกลจากถนนและเป็นที่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์

ราคาที่ดินในเขตห้วยขวาง ตามบัญชีกำหนดราคาที่ดินและโรงเรือน ตามราคาตลาด ซึ่งใช้บังคับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 - 2529 ได้กำหนดราคาที่ดินสูงสุดราคาตารางวาละ 30,000 บาท และราคาต่ำสุดตารางวาละ 2,500 บาท ซึ่งเป็นราคาที่แตกต่างกันประมาณ 12 เท่า ราคาที่ดินในบริเวณต่าง ๆ ในเขตห้วยขวาง สามารถแบ่งออกได้เป็นกลุ่มได้ 5 กลุ่มตามลำดับราคาสูงไปหาต่ำ ดังนี้ (ดูแผนที่ 3.25 ประกอบ)

1) กลุ่มที่ 1 ราคาที่ดินตารางวาละ 30,000 บาท เป็นราคาที่ดินริมถนนสายหลัก ซึ่งลึกจากถนนไม่เกิน 40 เมตร ซึ่งเป็นราคาที่ดินสูงสุดได้แก่ ที่ดินบริเวณติดถนนลาดพร้าว ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ ถนนวิภาวดีรังสิตและถนนรัชดาภิเษก

2) กลุ่มที่ 2 ราคาที่ดินตารางวาละ 10,000 - 15,000 บาท เป็นราคาที่ดินรองลงมาที่อยู่ติดกลุ่มที่ 1 เข้าไประยะไม่เกิน 40 เมตร ยังคงเป็นที่ดินที่เกาะไปตามแนวถนนสายหลักเช่นกัน

3) กลุ่มที่ 3 ราคาที่ดินมีราคาตารางวาละ 6,000 - 8,000 บาท จะเป็นที่ดินที่อยู่ริมถนนสายย่อยทั่วไป

4) กลุ่มที่ 4 ราคาที่ดินที่มีราคา 4,000 - 5,000 บาท เป็นราคาที่ดินที่อยู่ถัดจากที่ดินกลุ่มที่ 3 เข้าไป

5) กลุ่มที่ 5 เป็นกลุ่มที่ดินที่อยู่ในพื้นที่ว่างทางด้านตะวันออก ของเขตห้วยขวาง ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์จะมีราคา 2,500 - 3,000 บาทเท่านั้น

การพัฒนาเขตห้วยขวางในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญได้แก่ การตัดถนนเข้าไปในพื้นที่จะมีผลให้ราคาที่ดินสูงขึ้น เนื่องจากจะมีการใช้ประโยชน์ในที่ดินโดยเฉพาะริมถนน ซึ่งมีความเหมาะสมและเป็นที่ดินที่ให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจคุ้มค่า จึงทำให้ราคาที่ดินอยู่ในเกณฑ์สูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อได้มีสร้างถนนรัชดาภิเษก และขยายถนนให้เชื่อมต่อสามารถออกสู่พื้นที่เขตข้างเคียง ทำให้ส่งผลกระทบต่อที่ดินมีราคาสูงตามมา

นับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2524 เป็นต้นมา เขตห้วยขวางได้มีการพัฒนาใช้ประโยชน์ในพื้นที่ว่างเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ส่วนใหญ่จะใช้ประโยชน์ในด้านที่อยู่อาศัย จะเห็นได้จากมีโครงการหมู่บ้านจัดสรรเกิดขึ้นพร้อม ๆ กันหลายโครงการ เนื่องจากความได้เปรียบของที่ตั้งของเขตห้วยขวางที่อยู่ใกล้เขตย่านธุรกิจการค้า ราคาที่ดินยังไม่สูงมากนัก ความรวดเร็วใน

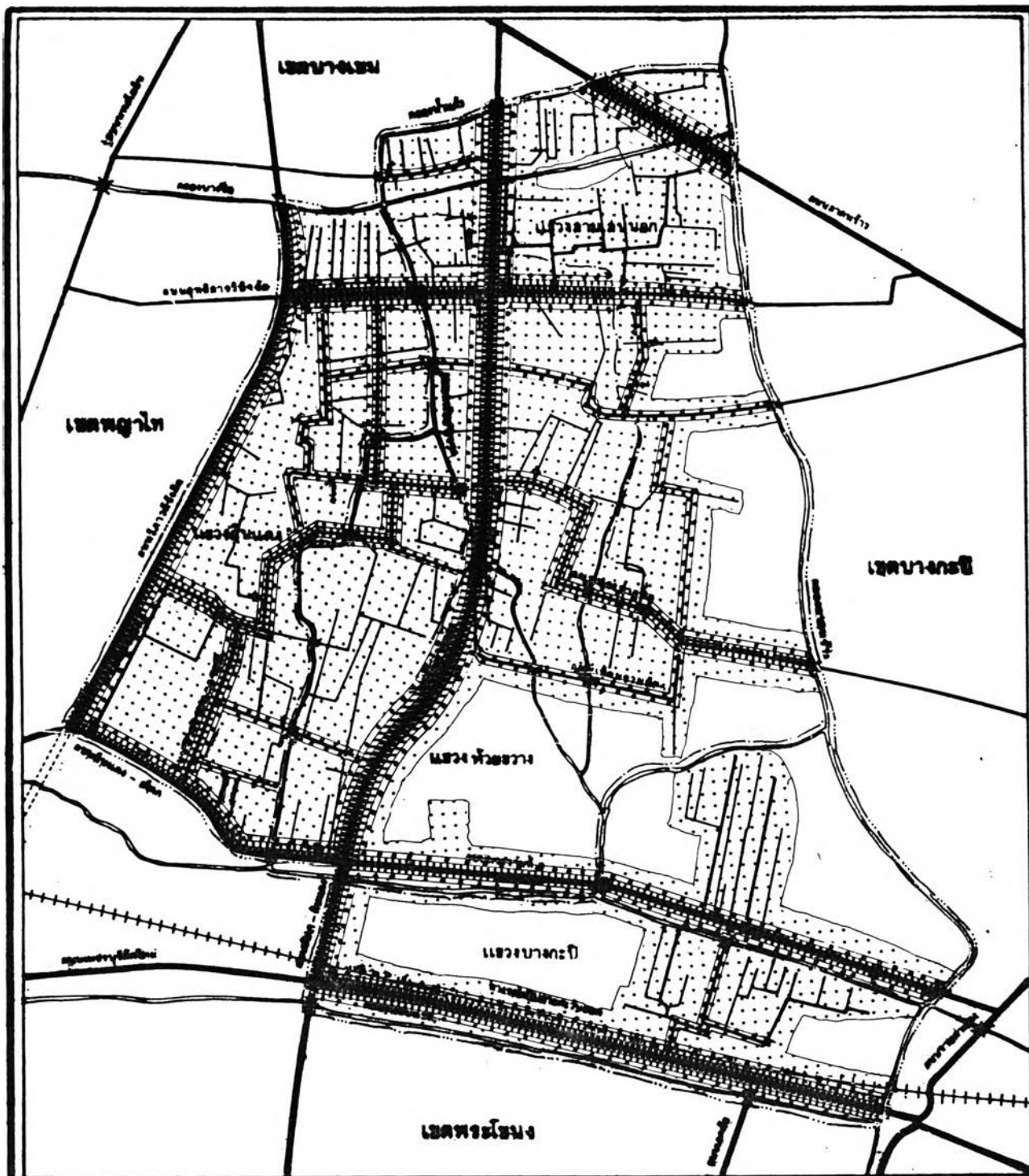
การเดินทางจากแหล่งที่อยู่ไปสู่แหล่งงาน และเขตรอบข้าง ซึ่งคาดว่าในอนาคต เขตห้วยขวาง จะมีความเข้มข้นและมีบทบาทในการใช้ที่ดิน โดยเฉพาะในด้านที่อยู่อาศัยมากเพิ่มขึ้น ซึ่งสมควรที่จะได้วางแผนควบคุมการใช้ที่ดินให้มีระเบียบต่อไป

3. แหล่งงาน การศึกษาแหล่งงานในกรุงเทพมหานคร จะศึกษาจากจำนวน การจ้างงานทั้งหมด ของกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2526 โดยได้ศึกษาการกระจายตัวของการจ้างงานจำนวน 24 เขต (ตารางที่ 3.19)

เขตการปกครอง	จำนวนการจ้างงาน (คน)	สัดส่วนร้อยละ
เขตชั้นใน	1,344,320	61.92
เขตชั้นกลาง	656,259	32.01
เขตชั้นนอก	130,481	6.01
กรุงเทพมหานคร (รวม)	2,171,060	100.00

เมื่อพิจารณาจำนวนการจ้างงานในกรุงเทพมหานคร จะพบว่ามีจำนวนทั้งสิ้นรวม 2,171,060 คน โดยมีจำนวนและความหนาแน่นของแหล่งงานสูงมากที่สุด ในเขตชั้นใน รองลงมาได้แก่ เขตชั้นกลาง สำหรับเขตชั้นนอกจะมีจำนวนน้อยที่สุด จากจำนวนแหล่งงานที่กระจุกตัวรวมอยู่ในเขตชั้นใน จะทำให้มีผลกระทบ ทำให้เกิดการดึงดูดเข้าสู่บริเวณที่เป็นแหล่งงาน ซึ่งยังผลให้เกิดกิจกรรมประกอบต่าง ๆ ตามมาได้แก่ กิจกรรมด้านบริการต่าง ๆ เช่น ร้านอาหาร ย่านการค้า ถ้าพิจารณาแหล่งจ้างงานเป็นรายเขต เขตที่มีจำนวนการจ้างงานสูงส่วนใหญ่จะเป็นเขตที่อยู่ในเขตชั้นใน และเขตชั้นกลางได้แก่ เขตบางรัก เขตพระโขนง เขตพระนคร ซึ่งจำนวนการจ้างงานตั้งแต่ 2 แสนคนขึ้นไป รองลงมาได้แก่ เขตป้อมปราบฯ เขตพญาไท เขตยานนาวา มีจำนวนการจ้างงานตั้งแต่ 1 - 1.5 แสนคน ส่วนเขตอื่น ๆ จะมีการจ้างงานต่ำกว่า 1 แสนคนลงมา

เมื่อพิจารณาการเกาะกลุ่มของการจ้างงาน หรือแหล่งงาน ในกรุงเทพมหานคร จะเห็นได้ว่ากลุ่มพื้นที่ที่มีการจ้างงานมากที่สุด บริเวณเขตชั้นในด้านตะวันออก ได้แก่ เขตบางรัก เขตป้อมปราบฯ เขตพระนคร เขตพญาไท เขตพระโขนง ซึ่งในบริเวณดังกล่าวปัจจุบันเป็นพื้นที่ย่านธุรกิจที่สำคัญ (Central Business District) ของกรุงเทพมหานคร เป็นบริเวณที่มีการจราจรคับคั่งและติดขัดตลอดเวลาเกือบทั้งวัน ส่วนกลุ่มที่มีการจ้างงานรองลงมา ได้แก่ เขตปทุมวัน เขตสัมพันธวงศ์ เขตบางเขนและเขตบางกะปิ ซึ่งใน 2 เขตแรกจะเป็นเขตที่อยู่ในเขต

การศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยของเขตห้วยขวาง

แสดง: ราคาประเมินที่ดินกลางในเขตห้วยขวาง ปี 2525-2529

แผนที่ 3 25

สัญลักษณ์

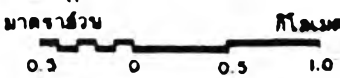
- มากกว่า 30,000
- 10,000 - 15,000
- 6,000 - 8,000
- 4,000 - 5,000
- น้อยกว่า 3,000

ที่มา: กรมที่ดิน

(บาท)²/บาท

เครื่องหมาย

- เขตของเขต
- เขตของแขวง
- ถนน ซอย
- ทางรถไฟ
- ระบาย
- คลอง

ชั้นใน และเป็นเขตที่มีพื้นที่น้อย มีการใช้ที่ดินค่อนข้างอึดตัว การขยายตัวจำนวนการจ้างงานมีจำนวนไม่มากนัก ส่วนในพื้นที่ 2 เขตหลังซึ่งอยู่ในเขตชั้นกลาง สามารถรองรับเป็นแหล่งงาน เพราะสามารถที่จะขยายตัวได้มาก ตามเส้นทางคมนาคม ซึ่งจะเป็นสาเหตุให้แหล่งงานกระจุกกระจายเกิดความสับสนในการใช้ที่ดิน ซึ่งมีผลต่อเนื่องทำให้ราคาที่ดินสูงขึ้น และเกิดปัญหาด้านมลภาวะต่อไป

ตารางที่ 3.19 แสดงการกระจายตัวของการจ้างงานในกรุงเทพมหานครเป็นรายเขต ปี พ.ศ. 2526

กรุงเทพมหานคร / เขต	การจ้างงาน	
	จำนวนรวม	สัดส่วน (ร้อยละ)
พระนคร	220,402	10.29
ป้อมปราบฯ	117,159	8.16
ปทุมวัน	153,928	7.09
สัมพันธวงศ์	123,750	5.70
บางรัก	256,185	11.80
ดุสิต	77,073	3.55
พญาไท	165,218	7.61
ห้วยขวาง	59,487	2.74
ธนบุรี	49,934	2.30
คลองสาน	37,125	1.71
บางกอกใหญ่	21,059	0.97
รวมเขตชั้นใน	1,344,320	61.92

ตารางที่ 3.19 (ต่อ)

กรุงเทพมหานคร / เขต	การจ้างงาน	
	จำนวนรวม	สัดส่วน (ร้อยละ)
ยานนาวา	122,231	5.63
พระโขนง	318,626	10.07
บางเขน	120,060	5.53
บางกะปิ	66,271	3.05
บางกอกน้อย	51,671	2.38
ภาษีเจริญ	59,487	2.74
ราษฎร์บูรณะ	57,967	2.67
รวมเขตชั้นกลาง	969,259	32.01
หนองจอก	18,454	0.85
มีนบุรี	16,283	0.76
ลาดกระบัง	18,671	0.86
บางขุนเทียน	54,494	2.51
ตลิ่งชัน	8,250	0.38
หนองแขม	14,329	0.66
รวมเขตชั้นนอก	130,481	6.01
รวมกรุงเทพมหานคร	2,171,060	100.00

ก) แรงงานในภาคต่าง ๆ จำนวนแรงงานในภาคต่าง ๆ (เอกชน และราชการ) ที่มีอยู่ในกรุงเทพฯ ทั้งหมดจำนวน 2,209,880 คน (ปี พ.ศ. 2527) แบ่งเป็นแรงงานในภาคต่าง ๆ ได้ทั้งหมด 4 ภาค แรงงานที่มีจำนวนมากที่สุดได้แก่ อาชีวะกรรมกร ผู้ใช้แรงงาน ซึ่งมีทั้งหมด 1,147,950 คน คิดเป็นร้อยละ 51.88 คน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่อพยพย้ายถิ่นจากชนบท เข้ามาทำงานทำในกรุงเทพฯ สำหรับแรงงานที่มีจำนวนรองลงมา เป็นแรงงานด้านผู้บริหาร หรือประกอบอาชีพรับราชการ นักธุรกิจ มีจำนวน 527,579 คน คิดเป็นร้อยละ 23.84 แรงงานอันดับสามได้แก่ แรงงานในด้านผู้ประกอบการค้าขาย ซึ่งมีจำนวน 428,911 คน คิดเป็นร้อยละ 19.38 แรงงานประเภทสุดท้าย ซึ่งมีจำนวนน้อยที่สุด ได้แก่ เกษตรกร มีจำนวน 105,420 คน คิดเป็นร้อยละ 4.76 สำหรับแรงงานด้านการเกษตรนี้ จะพบว่ามีพื้นที่เขตชั้นนอก ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ยังมีพื้นที่ว่างสำหรับทำการเกษตรได้ (ตารางที่ 3.20)

เมื่อพิจารณาจำนวนแรงงานที่กระจายอยู่ทั่วไปในกรุงเทพฯ จะเห็นได้ว่า จำนวนแรงงานทั้ง 4 ภาครวมกัน มีการกระจุกตัวมากที่เขต พระโขนง มีจำนวน 207,120 คน คิดเป็นร้อยละ 9.36 รองลงมาอยู่ในเขตพญาไท และเขตดุสิต มีจำนวน 198,841 คน และ 181,704 คน คิดเป็นร้อยละ 8.98 และ 8.21 ตามลำดับ เป็นที่น่าสังเกตว่าจำนวนแรงงาน จะอยู่ในพื้นที่ที่อยู่ติดกับบริเวณย่านศูนย์การค้า (C.B.D.) ของกรุงเทพฯ ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ในบริเวณ CBD มีการใช้ที่ดินหนาแน่นค่อนข้างอึดตัว ไม่สามารถขยายจัดทำสำนักงาน หรือสถานที่ทำงานได้อีกแล้ว แต่ในพื้นที่เขตทั้ง 3 ดังกล่าว เป็นเขตที่ยังมีพื้นที่เพียงพอรองรับการขยายตัว และอยู่ในทำเลที่ไม่ห่างไกล มีความสะดวกในการเดินทางติดต่อ เขตที่มีจำนวนแรงงานน้อย ส่วนใหญ่จะเป็น เขตที่อยู่ในเขตชั้นนอกโดยมีจำนวนน้อยที่สุดอยู่ในเขตหนองแขมและเขตลาดกระบัง ซึ่งมีพื้นที่เกษตรจำนวนมาก

สำหรับแรงงานในแต่ละภาคที่กระจายตัวอยู่นั้น เมื่อพิจารณาแยกจำแนกตาม รายเขต จะเห็นว่า

1. แรงงานด้านบริการ เป็นแรงงานที่จัดว่าเป็นผู้ที่ปฏิบัติด้านใช้ความรู้วิชาการบริหารงาน จะพบว่ามีพื้นที่เขตดุสิตมากเป็นอันดับหนึ่ง กล่าวคือ มีจำนวน 63,805 คน คิดเป็นร้อยละ 12.09 เนื่องจากเขตนี้มีสถานที่ราชการ และสถานประกอบการภาคเอกชน จำนวนมาก เขตที่มีจำนวนแรงงานรองลงมา ได้แก่ เขตพญาไท และเขตบางกอกน้อย มีจำนวน 59,815 คน และจำนวน 53,335 คน คิดเป็นร้อยละ 11.34 และ 10.10 ตามลำดับ โดยที่เขตพญาไทมีพื้นที่ต่อเนื่องกับเขตดุสิต จึงทำให้ได้รับอิทธิพล และเป็นพื้นที่ที่รองรับการขยายได้เพียงด้านเดียวเนื่องจากทางด้านตะวันตกมีแม่น้ำเจ้าพระยาขวางกั้นไว้ สำหรับเขตบางกอกน้อย เป็นเขตที่เป็นชุมชนเก่า และเป็นเมืองเก่าที่มีความเจริญกว่าทุกเขตในด้านฝั่งตะวันตก จึงทำให้

มีแรงงานด้านบริหารมาก เพราะมีสถานประกอบการเกิดขึ้นมากกว่าเขตอื่น ทางฝั่งนี้ เขตที่มีจำนวนแรงงานด้านบริหารน้อยที่สุด ได้แก่ เขตหนองจอก และเขตลาดกระบัง ซึ่งเป็นเขตที่เป็นเขตเกษตรกรรม

2) แรงงานที่ประกอบธุรกิจด้านค้าขาย จะพบว่ากระจายตัวอยู่ทั่วไป โดยเฉพาะในย่านการค้าที่สำคัญจะพบว่า มีจำนวนแรงงานรวมกระจุกตัวค้าขายจำนวนมาก แรงงานด้านค้าขายเขตที่มีจำนวนมากที่สุดได้แก่ เขตพญาไท มีจำนวนแรงงาน 45,777 คน คิดเป็นร้อยละ 10.67 ที่เป็นเช่นนั้นเนื่องจากเขตนี้เป็นเขตที่ได้รับอิทธิพลจากการขยายตัวจากย่านศูนย์กลางการค้า (CBD) ของกรุงเทพมหานคร เขตที่มีจำนวนแรงงานค้าขายรองลงมา ได้แก่ เขตพระโขนง และเขตดุสิต ซึ่งมีจำนวนแรงงานจำนวน 37,304 คน และ 35,347 คน คิดเป็นร้อยละ 8.69 และ 8.24 ตามลำดับ โดยที่เขตพระโขนงเป็นเขตที่มีจำนวนประชากรมาก และเป็นเขตที่กำลังมีบทบาท ในด้านที่อยู่อาศัยและโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้มีการค้าขายโดยเฉพาะด้านให้บริการ สำหรับเขตดุสิตนั้น เนื่องจากเขตนี้เป็นเขตที่มีแรงงานด้านบริหารจำนวนมาก จึงทำให้มีการค้าขายที่มาในรูปแบบการให้บริการ เขตที่มีจำนวนแรงงานน้อยที่สุด ได้แก่ เขตหนองจอก และเขตลาดกระบัง เนื่องจากเป็นเขตเกษตรกรรม

3) แรงงานด้านภาคเกษตรกรรม จำนวนแรงงานเกษตร ซึ่งหมายถึงเกษตรกรนั้น สำหรับในกรุงเทพมหานครในปัจจุบันนี้ มีพื้นที่ทำการเกษตรกรรมเหลืออยู่มีจำนวนไม่มากนัก เขตที่มีแรงงานด้านนี้มากที่สุด ได้แก่ เขตตลิ่งชัน ซึ่งเกษตรส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นชาวสวน ปลูกไม้ประดับ และพืชผัก มีจำนวนแรงงาน 15,643 คน คิดเป็นร้อยละ 14.83 ของจำนวนแรงงานภาคนี้ทั้งหมดในกรุงเทพฯ รองลงมาได้แก่ เขตหนองจอก ซึ่งเป็นพื้นที่ด้านตะวันออก เกษตรกรส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นชาวนา มีจำนวน 15,275 คน คิดเป็นร้อยละ 14.91 มีข้อน่าสังเกตว่าแรงงานที่ใช้ในด้านเกษตรกรรมทำสวน จะมีจำนวนมากกว่าแรงงานด้านเกษตรกรรมทำนา ที่เป็นเช่นนั้นเป็นเพราะว่า เกษตรกรทำสวนไม่ว่าจะเป็นไม้ประดับ หรือพืชผัก จำเป็นที่จะต้องหมั่นดูแลรักษา จึงต้องมีแรงงานมาก ส่วนเกษตรกรรมด้านทำนาไม่ต้องดูแลรักษามากนัก และมีระยะเวลาที่ปลูกยาวนานกว่า เมื่อทำการเพาะปลูกแล้วก็รอการเก็บเกี่ยวต่อไปได้เลย และนอกจากนี้จะพบว่าแรงงานเกษตรจะกระจายอยู่ในบริเวณเขตชั้นกลาง ที่มีพื้นที่ว่างยังไม่ได้มีการพัฒนาเป็นพื้นที่เมือง

4) แรงงานภาคที่ใช้แรงงาน หรือพวกกรรมกร จะเป็นแรงงานที่มีจำนวนมากที่สุดใน 4 ประเภท ทั้งนี้เป็นเพราะว่ากรุงเทพมหานคร เป็นศูนย์รวมกิจกรรมทุกประเภททำให้เป็นแหล่งงาน ทำให้แรงงานภาคนี้ มีการอพยพย้ายจากชนบทเข้ามาทำงานทำในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ เขตที่มีแรงงานภาคนี้มากที่สุดได้แก่ เขตพระโขนง มีจำนวน 115,619 คน คิดเป็นร้อยละ 10.07 ของจำนวนแรงงานภาคนี้ทั้งหมดในกรุงเทพฯ

เพราะเขตพระโขนง เป็นเขตที่มีท่าเรือ ขนถ่ายสินค้าเข้าสู่ประเทศ และเป็นเขตที่มีการขยายตัว และเป็นเขตที่มีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่จำนวนมาก จึงทำให้มีจำนวนแรงงานมาก เขตที่มีแรงงานภาคนี้รองลงมา ได้แก่ เขตพญาไท และเขตดุสิต มีจำนวน 92,066 คน และ 80,886 คน คิดเป็นร้อยละ 8.02 และ 7.04 ตามลำดับ จำนวนแรงงานที่มีมากในเขตทั้งสองเป็นผลจากที่ เขตทั้งสองเป็นเขตที่มีจำนวนแรงงานด้านบริหาร และด้านการค้าขายมาก แรงงานในภาคนี้จะ เป็นกลุ่มที่เข้ามารองรับให้บริการแก่แรงงานทั้ง 2 ภาค

สำหรับจำนวนแรงงานภาคต่าง ๆ ทั้งหมดในเขตห้วยขวางมีทั้งหมด 76,948 คน คิดเป็นร้อยละ 3.45 ของแรงงานทั้งหมดในกรุงเทพฯ จัดเป็นอันดับที่ 5 ในเขตชั้นใน แบ่งเป็นแรงงานชายจำนวน 44,060 คน และ แรงงานหญิง 32,438 คน คิดเป็นร้อยละ 57.39 และ 42.40 ตามลำดับ โดยมีจำนวนในแต่ละภาคดังนี้ แรงงานภาคกรรมกร มีจำนวนมากที่สุด 38,015 คน คิดเป็นร้อยละ 49.69 หรือเป็นจำนวนเกือบครึ่งของจำนวนแรงงานทั้งหมดของเขต ที่เป็นเช่นสืบเนื่องจากนโยบายด้านการเคหะสงเคราะห์ของทางราชการ ซึ่งแต่เดิมได้จัดสร้างอาคารสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย และผู้ประสบปัญหาสาธารณสุขเข้าอยู่อาศัยจำนวนมากหลายโครงการ ขณะเดียวกันเขตห้วยขวางยังไม่ได้รับการสนับสนุนพัฒนากันอย่างจริงจัง ทั้งในภาคราชการ และภาคเอกชน จึงทำให้ที่ดินยังไม่ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ ทำให้ผู้มีฐานะค่อนข้างยากจนและมีรายได้น้อยได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานกันมาก ซึ่งประชาชนเหล่านี้จะประกอบอาชีพในด้านการใช้แรงงานเป็นกรรมกรรับจ้างอยู่ทั่วไป แรงงานภาคสำคัญรองลงมา ได้แก่ภาคด้านบริหารและด้านค้าขาย มีจำนวน 21,547 คน และ 16,164 คน คิดเป็นร้อยละ 28.16 และ 21.12 ของแรงงานทั้งหมดในเขตห้วยขวาง จะเห็นได้ว่าแรงงานทั้ง 2 ภาคนี้มีจำนวนที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งเป็นแรงงานที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเขตในระยะหลังประการหนึ่ง และเป็นแรงงานที่ให้บริการในด้านการจัดการและกิจกรรมค้าขายสิ่งของต่าง ๆ ได้แก่ ด้านอุปโภคและบริโภคแก่ชุมชน แรงงานที่มีจำนวนน้อยที่สุดเป็นแรงงานด้านเกษตรกรรม ได้แก่เกษตรกรมีจำนวน 772 คน คิด เป็นร้อยละ 1 ของจำนวนแรงงานทั้งหมดของเขต แม้ว่าเขตห้วยขวางจะมีพื้นที่ที่เคยใช้ทำนามาก่อนและในปัจจุบันยังมีพื้นที่ว่างจำนวนมาก แต่พื้นที่เหล่านี้ก็ถูกปล่อยให้ว่างไม่ได้ใช้ประโยชน์ เนื่องจากการทำการเกษตรไม่ได้ผลเท่าที่ควร ไม่คุ้มกับการลงทุนดูแลรักษา และพื้นที่เมื่อได้กระจัดกระจายแผ่ขยายเข้ามาบ้างแล้ว แต่อย่างไรก็ตามได้มีการเกษตรในลักษณะครอบครัวกระจายอยู่ในพื้นที่ว่างที่อยู่ติดกับคลองสามเสน ในแขวงห้วยขวางและติดคลองลาดพร้าว ในแขวงสามเสนนอก (ตารางที่ 3.27)

ตารางที่ 3.20 แสดงแรงงานในภาคอาชีพต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร ปี 2528

เขต	แรงงานในภาคอาชีพต่าง ๆ (คน)					ร้อยละ
	ด้านบริหาร	ค้าขาย	เกษตร	อื่น	รวม	
พระนคร	11,191	16,105	507	19,684	47,487	2.14
ป้อมปราบ	11,348	27,152	159	31,876	70,535	3.18
พญาไท	16,338	29,939	483	45,283	92,043	4.16
สัมพันธวงศ์	4,103	18,671	19	9,036	31,829	1.43
บางรัก	14,427	15,617	212	22,549	52,805	2.38
ดุสิต	63,805	35,345	1,668	80,886	181,704	8.21
พญาไท	59,815	45,777	1,183	29,066	198,841	8.98
พญาไท	21,547	16,164	772	38,050	76,533	3.45
ธนบุรี	20,099	27,414	516	51,088	99,117	4.40
คลองสาน	12,512	14,286	283	24,895	51,976	2.30
บางกอกใหญ่	12,476	7,794	491	17,621	38,382	1.73
รวมเขตชั้นใน	247,661	254,264	6,293	370,034	1,333,356	51.22
ยานนาวา	31,102	31,569	1,721	80,607	144,99	6.55
พระโขนง	49,576	37,304	4,621	115,619	207,120	9.36
บางกะปิ	59,584	19,499	5,183	73,862	158,128	7.14
บางเขน	36,292	13,387	3,521	45,557	98,757	4.46
บางกอกน้อย	53,335	27,986	2,638	58,921	142,880	6.45
ภาษีเจริญ	14,336	13,064	9,481	38,630	75,511	3.41
ราชบุรี	7,888	7,214	4,563	28,753	48,418	2.18
รวมเขตชั้นกลาง						

ตารางที่ 3.20 (ต่อ)

เขต	แรงงานในภาคต่าง ๆ (คน)				รวม	ร้อยละ
	ค้าบริหาร	ค้าขาย	เกษตร	อื่น		
หนองจอก	1,271	1,358	15,275	4,502	22,406	1.01
มีนบุรี	2,474	2,383	11,357	8,678	24,892	1.20
ลาดกระบัง	2,106	2,187	5,817	8,539	18,649	0.84
บางเขนพิเศษ	13,770	14,058	14,758	43,429	86,015	3.88
คลองสาม	5,446	2,776	15,643	7,181	31,046	1.40
หนองแขม	2,758	1,862	4,549	8,534	17,703	0.80
รวมเขตชั้นนอก	27,825	24,624	67,399	80,963	200,711	9.07
กรุงเทพมหานคร	527,599	428,911	105,420	1,147,950	2,209,880	100.00
ร้อยละ	23.84	19.38	4.76	51.88	100.00	

ตารางที่ 3.21 แสดงแรงงานในภาคต่าง ๆ ของเขตห้วยขวาง ปี พ.ศ. 2528

แรงงานภาคต่าง ๆ	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
ด้านบริหาร	12,274	9,273	21,547	28.16
ค้าขาย	7,481	8,683	16,164	21.12
เกษตรกร	764	308	772	1.00
กรรมกร	23,841	14,174	38,015	49.69
รวม	44,060	32,438	76,498	100.00
ร้อยละ	57.59	42.40	100	

4. สถานประกอบการค้า จำนวนในโรงงานที่ประกอบกิจการค้าที่น่ารังเกียจ จะอยู่ในความควบคุม และรับผิดชอบดูแลของอนามัยเขตมีจำนวนทั้งหมด 114 ประเภท แต่สำหรับ ในเขตห้วยขวาง มีจำนวนโรงงานที่ประกอบกิจการค้าฯ ในปี พ.ศ. 2527 มีจำนวน 50 ประเภทเท่านั้น และมีจำนวนผู้ประกอบการ จำนวน 790 หน่วย โดยที่ในกรุงเทพมหานครมีผู้ประกอบการ 26,316 ราย คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 3 ของกรุงเทพมหานคร

สำหรับจำนวนโรงงานที่ประกอบกิจการในเขตห้วยขวางมีมากที่สุด ได้แก่ การทำโลหะเป็นภาชนะมีจำนวน 104 หน่วย รองลงมาได้แก่โรงงานประเภทการต่อ ประกอบหรือซ่อมเครื่องจักร เครื่องยนต์และการพ่นสี มีจำนวน 90 หน่วยและ 76 หน่วยตามลำดับนอกจากนี้ ยังมีการประกอบกิจการด้านการใช้จักรเย็บผ้า มีจำนวนสูงรองลงมา 65 หน่วย (ตารางที่ 3.22)

จากการสำรวจพบว่า โรงงานประเภทโลหะจะเป็นโรงงานที่ใช้กำลังเครื่องจักร สำหรับโรงงานประเภทการต่อ ประกอบหรือซ่อมเครื่องยนต์ รถยนต์และพ่นสี จะพบว่าเขตห้วยขวางมีโรงงานประเภทนี้มาก ทั้งนี้เพราะเขตห้วยขวางเป็นเขตที่มีชุมชนไม่หนาแน่นมากนัก มีที่ว่างมาก ทำให้การประกอบการไม่ก่อให้เกิดความรำคาญมากนัก ส่วนการเย็บผ้าด้วยจักรนั้น

พบว่า การประกอบกิจการจะทำในตึกแถว หรือบ้านพักอาศัย จึงมักจะก่อให้เกิดปัญหา ก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่คนข้างเคียง เนื่องจากเสียงรบกวนจากการปฏิบัติงาน และการปฏิบัติในเวลากลางคืน บางครั้งการเร่งทำงานตลอดทั้งคืนก็มี (ตารางที่ 3.23)

5. ตลาด ตลาดเป็นแหล่งบริการสินค้าที่เป็นอาหารการกินประจำวัน และเครื่องใช้ไม้สอยต่าง ๆ ที่จำเป็นของชาวบ้าน ตลาดจะเกิดขึ้น และขยายตัวตามการตั้งถิ่นฐานของประชากร แต่เดิมจะอาศัยทางน้ำเป็นเส้นทางคมนาคม และขนส่งค้าขายสินค้า ต่อมาได้มีการพัฒนาการคมนาคมเป็นทางบก และมีการตั้งถิ่นฐานขยายตัวห่างไกลจากแม่น้ำลำคลอง ตลาดและการค้าก็ได้เปลี่ยนแปลงตามมาเกาะตัวอยู่ในย่านชุมชน

ตลาดในกรุงเทพมหานคร มีการกระจายตัวอย่างสม่ำเสมอทั่วทุกเขต โดยมีจำนวนตลาดทั้งสิ้น 220 แห่ง ในปี พ.ศ. 2525 มีจำนวนแผงค้าทั้งหมด 18,580 แผง พบว่าจำนวนตลาดมีมากที่สุดที่เขตชั้นในของกรุงเทพมหานคร คือมีจำนวนตลาด 113 แห่ง และมีแผงค้า 13,318 แผง คิดเฉลี่ย 164 แผงต่อตลาด และจำนวนตลาดในบริเวณรอบนอกและชานเมืองจำนวนตลาดจะลดลงตามสัดส่วนของประชากร

สำหรับในเขตห้วยขวาง จากสถิติของงานอนามัยเขต เขตห้วยขวางมีจำนวนตลาดทั้งหมด 12 แห่ง และมีจำนวนแผงค้า 579 แผง จากการจัดแบ่งขนาดของตลาดในเขตห้วยขวางพบว่า มีตลาดขนาดใหญ่มาก มีจำนวนแผงมากกว่า 600 แผงขึ้นไป มีอยู่ 1 ตลาด ได้แก่ ตลาดห้วยขวาง ซึ่งเป็นตลาดเก่าแก่มาก มีจำนวนแผงค้า 1,200 แผง เป็นแผงที่มีผู้ค้าจำนวน 936 แผง และมีตลาดขนาดกลางที่มีแผงค้า ตั้งแต่ 150 - 300 แผง จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ ตลาดกรรณา ตลาดขวัญพัฒนา ตลาดอนุไทย ตลาดยอดขวัญ และ ตลาดรุ่งเรืองฤทธิ์อิม (ตาราง 3.24) ส่วนที่เหลืออีก 6 ตลาดนั้น จัดเป็นตลาดขนาดเล็ก (ดูแผนที่ 3.26)

ตลาดในเขตห้วยขวางจะเป็นตลาดสด ซึ่งให้บริการลูกค้าที่มีที่พักอาศัยในบริเวณใกล้เคียงกับตลาด ใช้สอยจับจ่ายซื้อของใช้ที่จำเป็นประจำวัน สภาพตลาดจะไม่ถูกสุขลักษณะเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากมีสภาพเก่าแก่และมีสภาพแวดล้อมไม่ดี เนื่องจากปัญหาของรถเข็นหาบเร่เกะกะ ดูไม่สวยงาม และผู้ค้ามักจะนำแผงค้าไปใช้เป็นที่เก็บของ

6. ศูนย์การค้า ศูนย์รวมสรรพสินค้าและซูเปอร์มาเก็ต ในเขตห้วยขวางมีจำนวน 1 แห่ง ได้แก่ ศูนย์การค้าจัสโก้ ซึ่งตั้งอยู่ในแขวงห้วยขวาง ริมถนนรัชดาภิเษก ซึ่งได้เปิดดำเนินการเมื่อปี พ.ศ. 2528 เปิดบริการสินค้าเกือบทุกประเภททั้งเครื่องบริโภคประจำวัน และเครื่องอุปโภคทุกชนิด โดยเปิดจำหน่ายทุกวัน ตั้งแต่เวลา 10.00 - 23.00 น. ทำให้มี

ตารางที่ 3.22 แสดงจำนวนและประเภทกิจการค้าที่อยู่ในความควบคุม ในเขตห้วยขวาง
ปี พ.ศ. 2527

ลำดับ	ประเภทการค้า	หน่วย (ราย)	อันดับ
1	การย้อมสีทำให้เกิดกลิ่น	1	41
2	การนั่งปลา - ต้มปลา	3	29
3	การทำเส้นไหม ชนมจีน กววยเดี่ยว เต้าหู้	3	29
4	การทำนบ๊ะช	1	41
5	การทำอาหารบรรจุกระป๋อง ชวด หรือภาชนะอื่น	10	22
6	การทำขนมปังสด ขนมปังแห้ง จันอับ	13	15
7	การทำแป้งมันสำปะหลัง แป้งสาคุ และการทำแป้งอื่น ๆ	2	32
8	การประดิษฐ์ของเครื่องใช้ด้วยกระดูกสัตว์ เขาสัตว์ หนังสัตว์	25	7
9	การสะสมถ่าน	14	14
10	การเลื่อย และการซอยไม้	12	17
11	การหลอม หล่อ ดี กลึง ถลุงแร่ แก้ว และโลหะทุกชนิด	5	27
12	การเชื่อมและประสานโลหะด้วย ก๊าซ ไฟฟ้า หรือเครื่องจักร	13	15
13	การต่อ ประกอบหรือซ่อมเครื่องจักร เครื่องยนต์ รถยนต์	90	2
14	การล้างอัดฉีดรถยนต์	11	18
15	การเคลือบ ชุบโลหะด้วยตะกั่ว สังกะสี ดีบุก โครเมียม	2	32
16	การไม้ ปั่นหิน ด้วยเครื่องจักร	1	41
17	การอัด เจาะ รีดโลหะด้วยเครื่องจักร	11	18
18	การประดิษฐ์ไม้ หรือภา เป็นสิ่งของต่าง ๆ ด้วยเครื่องจักร	65	5
19	การไส เจาะ ขุดร่อง ทำคิ้วและตัดไม้ด้วยเครื่องจักร	2	32
20	การทำโลหะเป็นภาชนะ หรือเครื่องใช้ต่าง ๆ	104	1
21	การนิรมัหนังสีด้วยเครื่องจักร	26	8
22	การประดิษฐ์สิ่งของ เครื่องใช้ เครื่องเขียนด้วยกระดาษ	4	41
23	การพ่นสี	76	3
24	การกรอถ่าย ทอผ้าด้วยเครื่องจักร	8	24
25	การคั่วกาแฟ	1	41
26	การทำสิ่งของเครื่องใช้ด้วยวัตถุซีเมนต์	3	29
27	การทำลูกชิ้นด้วยเครื่องจักร	1	41

ตารางที่ 3.23 แสดงรายละเอียดประเภทจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมรายสาขา ปี พ.ศ. 2528.

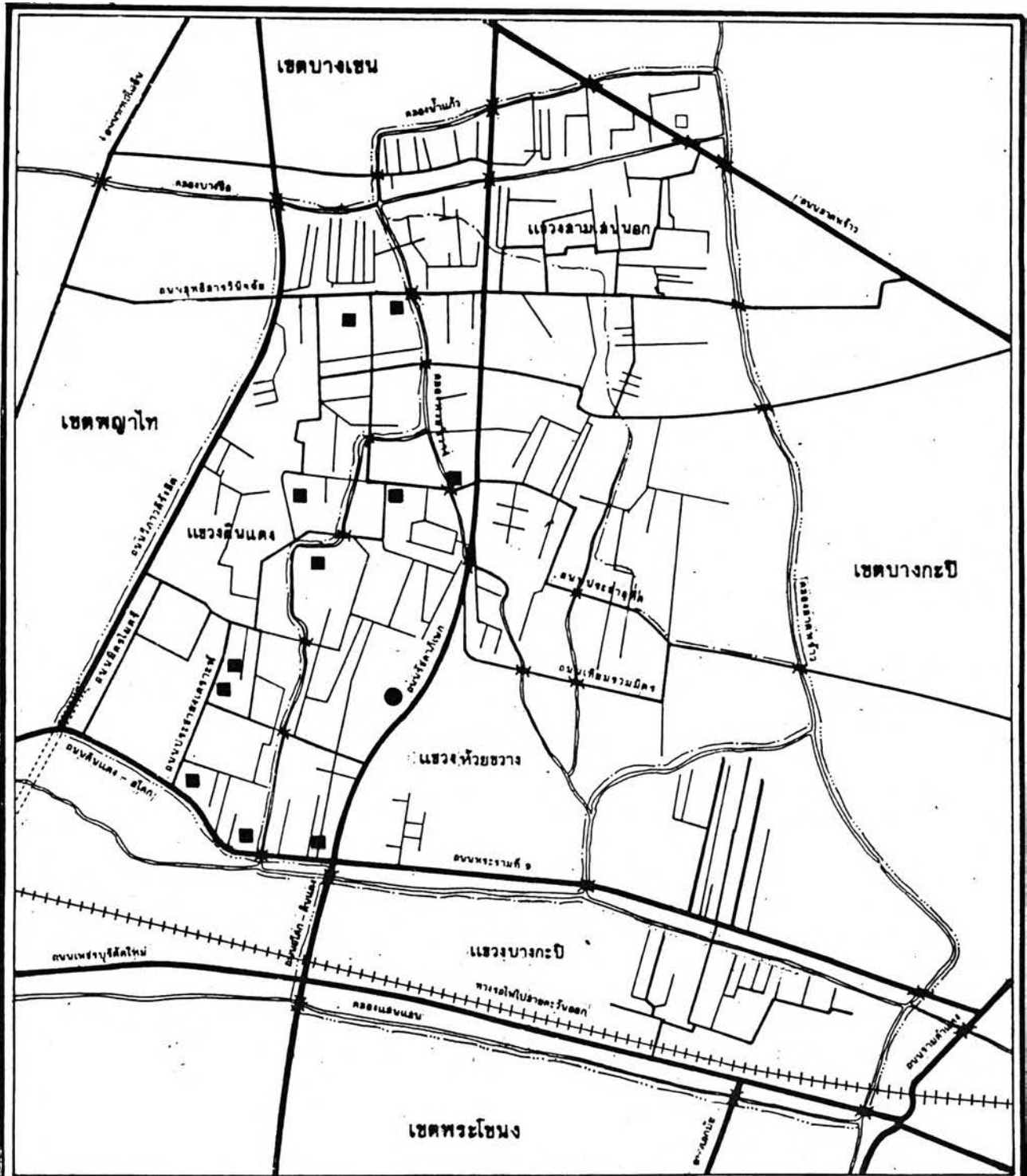
ลำดับ	ประเภทอุตสาหกรรม	สาขา	สาขา	สาขา	สาขา	รวม (ทั้ง)	ร้อยละ
		ห้วยขวาง	ดินแดง	บางกะปิ	สามเสนนอก		
1	ผลิตผลกลึงกรรม	4	2	0	1	7	1.265
2	วัสดุก่อสร้าง	25	19	4	14	62	11.209
3	เกี่ยวกับสัตว์	2	1	1	2	6	1.084
4	เครื่องดื่ม น้ำดื่ม	-	4	-	-	4	0.723
5	สิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม	12	6	10	8	36	6.508
6	ผลิต ตัดแปลง ซ่อมเครื่องชนิด	42	25	37	13	117	21.153
7	เครื่องประดับ เครื่องดนตรี เครื่องกีฬา	2	2	3	3	10	1.808
8	ผลิตภัณฑ์เคมี	3	5	1	12	21	3.796
9	ผลิตภัณฑ์จากไม้	18	8	8	14	48	8.678
10	ผลิตภัณฑ์จากกระดาษ	16	34	5	4	59	10.667
11	ผลิตภัณฑ์จากโลหะ	21	9	6	9	45	8.136
12	เครื่องประกอบอาหารปรุงอาหาร	9	5	3	3	20	3.616
13	ผลิตภัณฑ์พลาสติกจากยาง	10	14	2	3	29	5.243
14	ผลิตภัณฑ์จากเชื้อเพลิง	-	-	3	-	3	0.542
15	ผลิต ซ่อมเครื่องจักร ไฟฟ้า	22	8	12	8	50	6.040
16	อื่น ๆ (ไม่ระบุ)	10	10	5	11	36	3.508
รวม		196	152	100	105	553	
ร้อยละ		35.44	27.48	18.08	18.98	100.00	

- ที่มาข้อมูล 1. กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม
2. งานวิจัยทางฝั่งเมือง กองผังเมือง กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 3.24 แสดงจำนวนตลาด แห่งค้าในเขตพวยขวางปี พ.ศ. 2527

ชื่อตลาด	สถานที่ตั้ง	จำนวนแผง	แผงว่าง	แผงมีผู้ค้า
1. ตลาดอยู่เจริญ	ซอยอยู่เจริญ ถนนอโศก-ดินแดง พวยขวาง	90	16	74
2. ตลาดราชูพัฒนา	ซอยราชูพัฒนา ถนนอโศก-ดินแดง พวยขวาง	221	198	23
3. ตลาดอยู่ถาวร	ถนนประชาสงเคราะห์ ดินแดง	50	45	5
4. ตลาดพญาไท	ถนนประชาสงเคราะห์ ดินแดง	165	48	117
5. ตลาดกลางดินแดง	ถนนประชาสงเคราะห์ ดินแดง	130	110	20
6. ตลาดยอดขวัญ	ซอยสำสัฒิ ถนนประชาสงเคราะห์ ดินแดง	150	70	80
7. ตลาดรุ่งเรืองฤทธิชัย	ถนนสหุทธิสาร ดินแดง	150	68	82
8. ตลาดสหุทธิสาร	ถนนสหุทธิสาร ดินแดง	92	40	52
9. ตลาดตลาดพร้าว	ถนนลาดพร้าว สามเสนนอก	102	89	13
10. ตลาดพวยขวาง	ถนนประชาสงเคราะห์ พวยขวาง	1,200	264	936
11. ตลาดกรงา	ถนนประชาสงเคราะห์ ดินแดง	200	44	178
12. ตลาดเกียรติธงชัย	ถนนประชาราษฎร์บำเพ็ญ พวยขวาง	150	68	82
รวม		2,720	1,140	1,580

ที่มา : งานอนามัย สำนักงานเขตพวยขวาง

การศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยของเขตห้วยขวาง

แสดง: ตลาดและศูนย์การค้า

แผ่นที่ 3.26

สัญลักษณ์

- ตลาด
- ศูนย์การค้า

เครื่องหมาย

- ..... เขตของเขต
- เขตของแขวง
- == ถนน ขอบ
- ++++ ทางรถไฟ
- ~~~ ละพาน
- ≡≡≡ คลอง

มาตราส่วน 0.5 0 0.5 1.0 กิโลเมตร

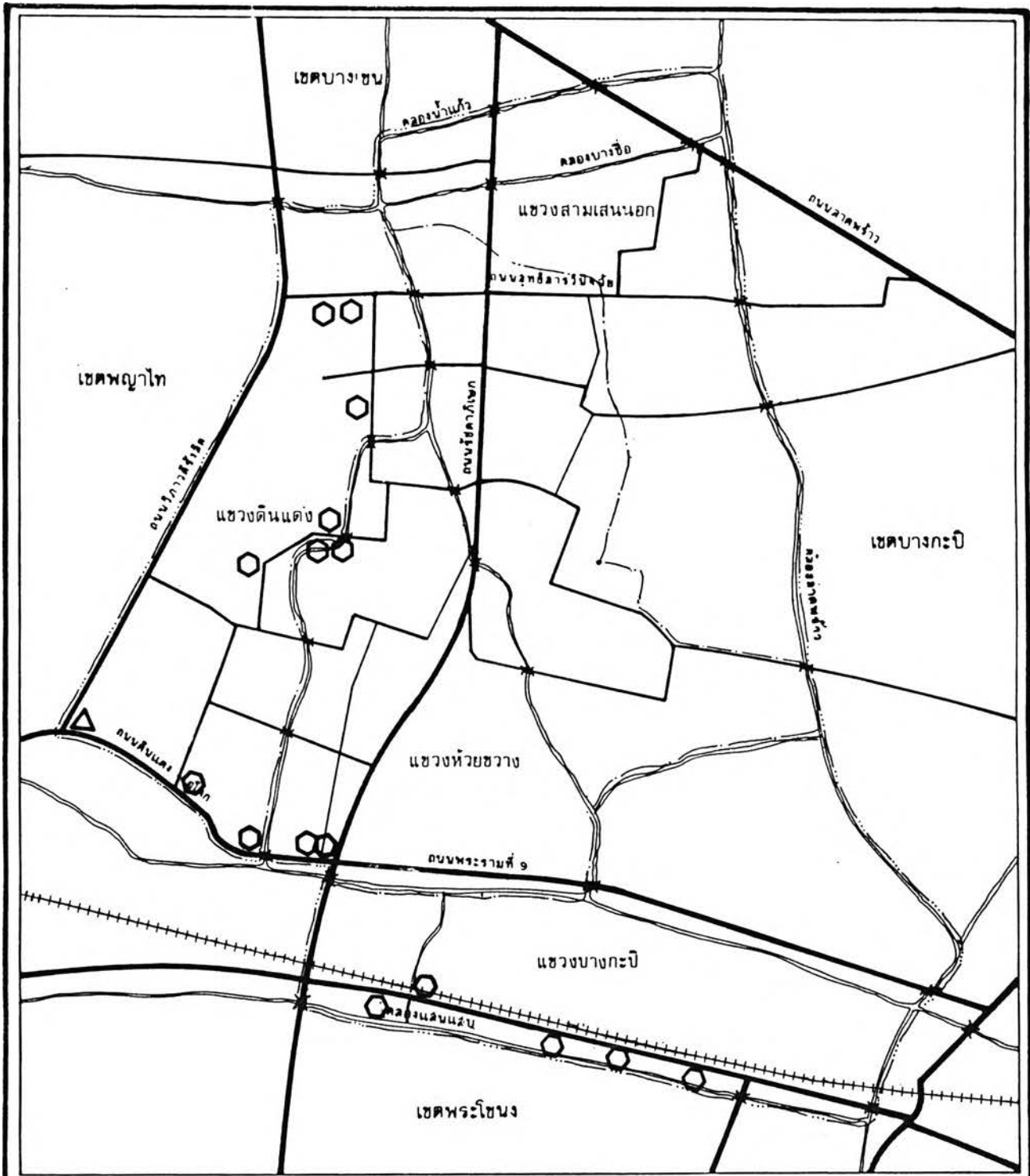
ที่มา: งานอนามัย เขตห้วยขวาง

ลูกค้ามาใช้บริการมากโดยเฉพาะในช่วงกลางคืน ตั้งแต่ 19.00 - 23.00 น. และในวันหยุดราชการและนักชดถกซ์ ลูกค้าส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตห้วยขวาง และเขตข้างเคียง เนื่องจากมีความสะดวกในการเข้าถึงจากถนนรัชดาภิเษก ทำให้การเดินทางรวดเร็ว

7. การธนาคาร กรุงเทพมหานคร เป็นศูนย์กลางทางด้านเศรษฐกิจ มีธุรกิจการค้าขนาดใหญ่ตั้งอยู่ การค้าธุรกิจจะต้องอาศัยแหล่งการเงิน โดยมีธนาคารทำหน้าที่เป็นสื่อกลาง และให้บริการอำนวยความสะดวก ความปลอดภัย ในการหมุนเวียนเงิน ส่วนใหญ่จะเป็นธนาคารพาณิชย์ ซึ่งกระจุกตัวอยู่ในบริเวณที่เป็นย่านการค้า เขตชั้นในจะมีธนาคารพาณิชย์ตั้งอยู่มากที่สุด

สำหรับเขตห้วยขวางมีธนาคารทั้งสิ้น 12 ธนาคาร เป็นธนาคารพาณิชย์จำนวน 11 ธนาคาร และเป็นธนาคารออมสินซึ่งเป็นของรัฐ 1 ธนาคาร พบว่ามีจำนวนมากที่สุดในบริเวณเพชรบุรีตัดใหม่ ซึ่งเป็นย่านการค้าของเขตห้วยขวาง มีจำนวน 5 ธนาคาร และรองลงมาได้แก่บริเวณถนนประชาสงเคราะห์ ย่านชุมชนอาคารสงเคราะห์ห้วยขวางบริเวณถนนโอศก-ดินแดงและถนนสุทธิสารวินิจฉัย เมื่อพิจารณาการกระจายตัวของธนาคาร ในเขตห้วยขวาง จะเห็นได้ว่าธนาคารทั้งหมดจะตั้งอยู่ในพื้นที่ด้านตะวันตก ซึ่งเป็นพื้นที่ชุมชนเดิมของเขต ส่วนพื้นที่ทางด้านตะวันออกนั้นจะไม่มีธนาคารตั้งอยู่เลย แสดงให้เห็นว่าบริเวณด้านตะวันตกเป็นบริเวณที่มีกิจกรรมด้านการค้า ซึ่งเป็นทั้งขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ นอกจากนี้ยังมีจำนวนประชากรหนาแน่น และมีผู้ใช้บริการมาก ส่วนด้านตะวันออกส่วนใหญ่เป็นชุมชนใหม่ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบ้านจัดสรรและบ้านอยู่อาศัย ความต้องการใช้บริการยังไม่มีมีความจำเป็นมากนัก (ดูแผนที่ 3.27)

8. การอุตสาหกรรม หากเราจะมองท้องที่ใด สังคมใดมีความเจริญทางด้านวัตถุไปถึงระดับไหน ไม่ว่าประเทศใดก็ตาม จะพิจารณาจากการนำเอาเครื่องจักรมาใช้ในการผลิต เนื่องจากการใช้เครื่องจักรทำให้ได้ผลผลิตมากและรวดเร็ว สามารถนำผลผลิตผลออกสู่ตลาดทันกับความต้องการของผู้บริโภค ฉะนั้นการพิจารณาการใช้ที่ดินในกรุงเทพมหานคร และเขตห้วยขวาง จึงต้องพิจารณาที่การอุตสาหกรรม การอุตสาหกรรมในกรุงเทพมหานคร มีจำนวนมากที่สุดในเขตกรุงเทพฯ ชั้นกลาง 7 เขต มีโรงงานอุตสาหกรรม 10,106 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 48.86 ของโรงงานอุตสาหกรรมในกรุงเทพฯ ทั้งหมด ส่วนใหญ่จะเป็นโรงงานอุตสาหกรรมประเภทซ่อมเครื่องยนต์ โลหะ และวัสดุก่อสร้าง เขตอุตสาหกรรมรองลงมาคือ กรุงเทพฯ ชั้นใน มี 11 เขต มีโรงงานอุตสาหกรรม 8,039 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 38.34 เขตที่มีโรงงานอุตสาหกรรมน้อยคือ เขตชั้นนอก 6 เขตมี 2,607 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 12.54 การที่มีโรงงานอุตสาหกรรมหนาแน่น บริเวณกรุงเทพฯ ชั้นใน เนื่องจากพื้นที่ชั้นในเป็นพื้นที่ที่พัฒนาแล้วทั้งหมดมีความหนาแน่นประชากรเฉลี่ย 75 คนต่อไร่ ลักษณะการใช้ที่ดินประเภทนี้ส่วนใหญ่จะเป็น

การศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยของเขตห้วยขวาง

แสดง ที่ตั้งอาคาร

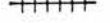

สัญลักษณ์

- อาคารออมลิน
- อาคารพาณิชย์

ที่มา อาคารแห่งประเทศไทย

แผ่นที่ 3.27

เครื่องหมาย

- เขตของเขต
- เขตของแขวง
- ถนน ขยาย
- ทางรถไฟ
- ระบายน้ำ
- คลอง

มาตราส่วน 1:50,000 กิโลเมตร

ชุมชนพาณิชย์กรรมรวมกับที่พักอาศัย มีพื้นที่อุตสาหกรรมประมาณ 1,538 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 8 ของพื้นที่อุตสาหกรรมทั้งหมด มีสัดส่วนการใช้พื้นที่ของอุตสาหกรรมบริการต่ออุตสาหกรรมการผลิต เท่ากับ 13 : 87 มีแรงงานอุตสาหกรรมประมาณ 163,240 คน คิดเป็นร้อยละ 28 ของแรงงานอุตสาหกรรมทั้งหมด มีสัดส่วนแรงงานของอุตสาหกรรมบริการต่ออุตสาหกรรมการผลิต เท่ากับ 17 : 83 มีความหนาแน่นเฉลี่ยประมาณ 49 คนต่อไร่ ซึ่งเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรมหนาแน่นมาก ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่เป็นแบบอุตสาหกรรมที่ใช้พื้นที่น้อยมีการจ้างงานต่ำ และมีการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมบริการแน่นมาก ประกอบกับพื้นที่นี้มีความสะดวกสบายในการติดต่อ การส่งผลผลิต สาธารณูปโภค สาธารณูปการ สิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่าพื้นที่เขตอื่น ๆ และเป็นแหล่งตลาดที่สำคัญสำหรับผู้บริโภค

ส่วนเขตที่มีโรงงานอุตสาหกรรมมากที่สุดคือ เขตยานนาวาทั้งหมด 2,797 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 13.85 ของโรงงานอุตสาหกรรมทั้งหมด เนื่องจากเขตยานนาวาเป็นพื้นที่บริเวณพาณิชย์กรรมผสมกับที่พักอาศัย มีความหนาแน่นสูง บริเวณพาณิชย์กรรมมีการเกาะกลุ่มอยู่บริเวณริมถนน อยู่ใกล้ศูนย์กลางเมือง และมีการพัฒนามานานแล้ว อุตสาหกรรมที่มีมาก คือ อุตสาหกรรมประเภทเกี่ยวกับเครื่องโลหะและกระดาษ รองลงมาคือ เขตพระโขนง มีโรงงานอุตสาหกรรม 2,393 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 11.05 ของโรงงานในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมซ่อมเครื่องยนต์ และโลหะ

สำหรับเขตห้วยขวาง มีพื้นที่อุตสาหกรรมประมาณ 211.99 ไร่ เป็นโรงงานอุตสาหกรรม 553 โรงงาน มีโรงงานมาเป็นอันดับที่ 18 ของโรงงานอุตสาหกรรมทั้งกรุงเทพฯ โรงงานอุตสาหกรรมมากที่สุด คือ ซ่อมเครื่องยนต์ รองลงมาคือ วัสดุก่อสร้าง

ตารางที่ 3.25 แสดงการใช้พื้นที่แต่ละแขวงในการประกอบการอุตสาหกรรม พ.ศ. 2527

แขวง	จำนวนพื้นที่อุตสาหกรรม (ไร่)	ร้อยละ
ห้วยขวาง	23.25	10.97
ดินแดง	74.38	35.08
บางกะปิ	80.56	38.00
สามเสนนอก	33.80	15.95
รวม	211.99	100.00

พื้นที่ที่ใช้ด้านอุตสาหกรรมมากที่สุดคือ แขวงบางกะปิ จำนวน 80.56 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 38.00 ของพื้นที่อุตสาหกรรมทั้งเขต รองลงมาคือ แขวงดินแดง คิดเป็นร้อยละ 35.08 ฉะนั้นจึงควรพิจารณาถึงประเภทของอุตสาหกรรมในแต่ละแขวงด้วย

จากการศึกษา จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในแต่ละแขวงของเขตห้วยขวางพบว่า อุตสาหกรรมการผลิต ดัดแปลงซ่อมเครื่องยนต์เป็นอุตสาหกรรมที่มีจำนวนมากที่สุด และแหล่งประกอบการอุตสาหกรรมประเภทนี้ ได้แก่ ท้องที่แขวงห้วยขวางมี 42 แห่ง รองลงมาคือ แขวงบางกะปิมี 37 แห่ง ทั้งนี้เพราะแขวงห้วยขวางเป็นพื้นที่ที่เป็นชุมชนเก่าอยู่กันเป็นกลุ่ม เนื่องจากเดิมเป็นอาคารของกรมประชาสัมพันธ์ สร้างให้ ถัดออกไปเป็นที่ว่าง ประกอบกับการประกอบอาชีพซ่อมเครื่องยนต์เป็นอาชีพที่ต้องใช้พื้นที่ว่างเพียงเล็กน้อย ที่ดินของแขวงห้วยขวางก็มีราคาไม่สูงมาก พอจะลงทุนได้คุ้ม อีกทั้งท้องที่นี้เป็นรอยต่อระหว่างเขตที่จะเดินทางไป เขตบางเขน และบางกะปิ ได้สะดวก ในปัจจุบันมีถนนรัชดาภิเษกตัดผ่าน การเดินทางก็สะดวกมากขึ้น ชุมชนใหม่ที่เกิดขึ้นเป็นชุมชนที่คนมีรายได้ระดับที่จะซื้อรถยนต์ใช้ได้ การนำรถมาซ่อมในบริเวณนี้เพราะความสะดวกในการเดินทาง สำหรับแขวงบางกะปิมีถนนเพชรบุรีตัดใหม่ผ่าน บริเวณสองข้างถนนเป็นอาคารพาณิชย์ การให้บริการ ผลิต ดัดแปลง ซ่อมเครื่องยนต์ ก็บริการได้อย่างสะดวก อีกทั้งเป็นทางผ่านของพื้นที่เขตบางกะปิ และเขตพระโขนง ในการเดินทางเข้ามาในเขตชั้นใน ของกรุงเทพฯ อุตสาหกรรมที่มีมากเป็นอันดับรองลงมา คือ อุตสาหกรรมเกี่ยวกับวัสดุก่อสร้างมี 62 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 11.20 ทั้งนี้เพราะพื้นที่เขตห้วยขวางมีบ้านจัดสรรเกิดขึ้นมาก ความต้อง

การซื้อวัสดุก่อสร้างก็มากขึ้นด้วย เมื่อพิจารณาถึงอุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้างของพื้นที่เขตห้วยขวาง จะมีย่านในพื้นที่แขวงห้วยขวาง เนื่องจากเป็นย่านที่มีร้านค้า อุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้างบริเวณถนน รัชดาภิเษกและตลาดห้วยขวาง โรงงานอุตสาหกรรมทั้ง 16 ประเภทนั้นมีมากที่สุดที่แขวงห้วยขวาง มี 196 โรง คิดเป็นร้อยละ 35.44 ของเขตห้วยขวาง รองลงมาคือ แขวงดินแดงมี 152 โรง คิดเป็นร้อยละ 27.48 เมื่อพิจารณาโรงงานอุตสาหกรรมทั้งหมดแล้ว จะเห็นว่าทุกแขวงของเขต ห้วยขวาง มีโรงงานอุตสาหกรรมอยู่ในระดับใกล้เคียงกันไม่ต่างกันมากนัก แต่ประเภทของ โรงงานอุตสาหกรรมอาจจะแตกต่างกัน จากตาราง (3.25) แสดงการใช้พื้นที่ในการประกอบ อุตสาหกรรมพบว่า การใช้พื้นที่ของแขวงบางกะปิ มีจำนวนสูงสุด แสดงว่าโรงงานอุตสาหกรรม ของแขวงบางกะปิเป็นโรงงานขนาดใหญ่กว่าโรงงานอุตสาหกรรมของแขวงห้วยขวาง ซึ่งมีการ ใช้พื้นที่น้อยที่สุด

โรงงานอุตสาหกรรมในเขตห้วยขวาง ในปี พ.ศ. 2528 เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2527 จำนวน 151 โรงงาน ในจำนวนนี้เพิ่มมากขึ้นในแขวงดินแดง คิดเป็นร้อยละ 42.38 คือ อุตสาหกรรมเกี่ยวกับกระดาษ รองลงมาคือ แขวงห้วยขวางเพิ่มขึ้นร้อยละ 39.07 อุตสาหกรรม ที่เพิ่มขึ้น คือ อุตสาหกรรมผลิต ดัดแปลง ซ่อมเครื่องยนต์ ส่วนแขวงอื่นมีอัตราการเพิ่มโรงงาน อุตสาหกรรมน้อย (ดูตารางที่ 3.26)

ซ. สภาพทางสังคม

1. ขนาดประชากรในกรุงเทพมหานคร

ก) จำนวนประชากร ในปี พ.ศ. 2528 จากสถิติของกองปกครองและ ทะเบียน กรุงเทพมหานคร พบว่ากรุงเทพมหานครมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 5,363,378 คน โดยส่วนใหญ่อยู่ทางฝั่งพระนคร ร้อยละ 70.69 และทางด้านฝั่งธนบุรี ร้อยละ 29.31 ของ จำนวนประชากรทั้งหมดในกรุงเทพมหานคร เมื่อพิจารณาจำนวนประชากรที่กระจายอยู่ตามกลุ่ม พื้นที่ มีดังนี้

	จำนวนประชากร (คน)	ร้อยละ
เขตชั้นใน	2,199,850	41.02
เขตชั้นกลาง	2,582,894	48.16
เขตชั้นนอก	580,634	10.83
รวม	5,363,378	100.00

ตารางที่ 3.26 แสดงตารางเปรียบเทียบ จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม จำนวนประเภทอุตสาหกรรมรายสาขาในเขตต่างๆ
ปี พ.ศ. 2527 - 2528

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวน				รวม	อัตรา ร้อยละ
	ห้วยขวาง	ดินแดง	บางกะปิ	สามเสนนอก		
	3	2	-	1	6	1.49
1. ผลิตภัณฑ์กรรม	4	2	0	1	4	1.26
	22	13	4	14	43	13.18
2. วัสดุก่อสร้าง	25	19	4	14	62	11.21
	2	-	1	-	3	0.75
3. เกี่ยวกับสัตว์	2	1	1	2	6	1.084
	-	-	-	-	-	-
4. น้ำมัน เครื่องดื่ม	-	4	-	-	4	0.72
	5	6	10	6	27	6.72
5. สิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม	12	6	10	8	36	6.50
	29	13	34	12	88	21.89
6. ผลิตภัณฑ์พลาสติก ซ่อมเครื่อง	42	25	37	13	117	21.15
	2	1	2	2	7	1.74
7. เครื่องประดับ กระจก กิฬา	2	2	3	3	10	1.80
	2	1	-	9	12	2.99
8. ผลิตภัณฑ์เคมี	3	5	1	12	21	3.79
	12	4	8	8	32	7.96
9. ผลิตภัณฑ์จากไม้	18	8	8	14	48	8.67
	10	18	4	3	35	8.71
10. ผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับกระดาษ	16	34	5	4	59	10.66

ตารางที่ 3.26 (ต่อ)

ประเภทของสาธารณูปโภค	จำนวน				รวม	อัตรา ร้อยละ
	ท้ายชวาจ	ดินบดจ	บางกะปี	สามเสนนอก		
11. ผลิตภัณฑ์ปิโตร	16	5	4	9	34	8.46
	21	9	6	9	45	8.136
12. เครื่องปรุงประกอบอาหาร	3	1	3	2	9	2.24
	9	5	3	3	20	3.616
13. ผลิตภัณฑ์พลาสติก	8	7	3	3	21	5.22
	10	14	2	3	29	5.243
14. ผลิตภัณฑ์ที่เป็นเชื้อเพลิง	-	-	2	-	2	0.50
	-	-	3	-	3	0.540
15. ผลิตภัณฑ์เครื่องจักร	17	9	13	6	45	11.19
	22	8	12	8	50	9.04
16. อื่น ๆ ไม่ระบุไว้ชัดเจน	6	8	5	9	28	6.97
	10	10	5	11	36	6.50
จำนวนปี 2527	137	88	93	84	402	100
จำนวนปี 2528	196	152	100	105	553	100
จำนวนที่เปลี่ยนแปลง	59	64	3	21	151	
ร้อยละของการเปลี่ยนแปลง	39.07	42.38	1.98	13.90	100	

ที่มา : กองอนามัยสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร

1) เขตชั้นใน มีจำนวนประชากรทั้งหมด 2,199,850 คนคิดเป็นร้อยละ 41.02 ของประชากรทั้งหมดในกรุงเทพมหานคร สำหรับเขตที่มีประชากรสูงสุด ได้แก่ เขตดุสิต เขตพญาไท เขตธนบุรี เขตห้วยขวาง ตามลำดับ น้อยที่สุด ได้แก่ เขตสัมพันธวงศ์ ซึ่งเป็นพื้นที่น้อยที่สุดด้วย

2) เขตชั้นกลาง เป็นกลุ่มพื้นที่ที่มีประชากรมากที่สุดคือ มีอยู่เกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนประชากรทั้งหมด จำนวน 2,582,984 คน คิดเป็นร้อยละ 48.16 ของประชากรทั้งหมดในกรุงเทพมหานคร เขตที่มีประชากรสูงสุด ได้แก่เขตพระโขนงและเป็นเขตที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดของกรุงเทพมหานคร มีจำนวน 614,854 คน รองลงมา ได้แก่ เขตบางเขน เขตยานนาวา เขตบางกะปิ ตามลำดับ ประชากรส่วนใหญ่จะอยู่ทางด้านฝั่งพระนคร

3) เขตชั้นนอก เป็นเขตที่ใหญ่เป็นพื้นที่เกษตร จึงมีประชากรเบาบางเพียง 580,634 คนคิดเป็นร้อยละ 10.83 ของประชากรในกรุงเทพมหานคร ประชากรส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตทางฝั่งธนบุรี โดยเขตที่มีจำนวนประชากรสูงสุด ได้แก่ เขตบางขุนเทียน มีจำนวน 254,559 คน รองลงไป ได้แก่ เขตตลิ่งชัน เขตมีนบุรี

สรุป จำนวนประชากรในกรุงเทพมหานครจะเห็นได้ว่า บริเวณที่มีจำนวนประชากรสูงสุดได้แก่ เขตชั้นกลางและเขตชั้นใน และอยู่ทางด้านฝั่งพระนคร รวมกันมีจำนวน 3,608,240 คน คิดเป็นร้อยละ 67 ของจำนวนประชากรทั้งหมดในกรุงเทพมหานคร ส่วนทางด้านฝั่งธนบุรี จำนวนประชากรทั้ง 3 เขต มีจำนวนไม่แตกต่างกันมากนัก แต่สำหรับเขตชั้นนอกด้านฝั่งพระนคร จะมีประชากรเบาบาง

ข) ความหนาแน่นของประชากร ความหนาแน่นของประชากรในกรุงเทพฯ โดยเฉลี่ยมีจำนวน 3,425 คนต่อตารางกิโลเมตร หรือ 5 คนต่อไร่ เมื่อพิจารณาตามเขตพื้นที่จะพบว่า

1) เขตชั้นใน มีความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่สูงที่สุดแม้ว่าจะมีจำนวนประชากรน้อยกว่า เขตชั้นกลาง คือมี จำนวน 20,761 คน ต่อตารางกิโลเมตร คือ 33.22 คนต่อไร่ โดยเขตที่มีความหนาแน่นสูงสุด ได้แก่ เขตบึงมปราบศัตรูพ่าย รองลงมา ได้แก่ เขตสัมพันธวงศ์ เขตดุสิต เขตพญาไท เขตพระนคร เขตปทุมวัน เขตบางรัก และเขตห้วยขวาง ซึ่งมีความหนาแน่นน้อยที่สุดในฝั่งพระนคร มีจำนวนเพียง 10,903 คนต่อตารางกิโลเมตร หรือ 17 คนต่อไร่ ส่วนทางด้านฝั่งธนบุรี ได้แก่ เขตธนบุรี เขตคลองสาน และเขตบางกอกใหญ่

2) เขตชั้นกลาง แม้ว่าจะมีจำนวนประชากรจำนวนมากที่สุด แต่ก็ เป็นเขตที่มีพื้นที่เป็นจำนวนมาก คือมีถึง 619,186 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 39.47 ของ พื้นที่กรุงเทพมหานครทั้งหมด ดังนั้นในเขตนี้จะมีความหนาแน่นประชากร 4,171 คนต่อตาราง กิโลเมตรหรือ 6.67 คนต่อไร่ โดยจะพบว่า ทางด้านฝั่งธนบุรี มีความหนาแน่นรวมมากกว่าฝั่ง พระนคร เขตที่มีความหนาแน่นสูงสุดได้แก่ เขตบางกอกน้อย เขตยานนาวาและ รongลงมาได้แก่ เขตภาษีเจริญ เขตพระโขนง เขตราชบุรีบูรณะ เขตบางเขน และเขตบางกะปิ ตามลำดับ

3) เขตชั้นนอก เนื่องจากเป็นเขตที่มีจำนวนประชากรน้อย และมีพื้นที่รวมจำนวนมาก ดังนั้นจึงมีความหนาแน่นประชากรค่อนข้างเบาบางคือ มีเพียง 688 คน ต่อตารางกิโลเมตรหรือ 1.10 คนต่อไร่ โดยที่เขตในฝั่งธนบุรีจะมีความหนาแน่นรวมสูงกว่า ฝั่งพระนคร เขตที่มีความหนาแน่นสูงสุด ได้แก่ เขตบางขุนเทียน 1,405 คน ต่อตารางกิโลเมตร หรือ 2.25 คนต่อไร่ รongลงมา ได้แก่ เขตหนองแขม และเขตตลิ่งชัน ส่วนทางด้านฝั่งพระนคร มีความหนาแน่นรวม 342 คนต่อตารางกิโลเมตร หรือ 0.55 คนต่อไร่

จำนวนความหนาแน่นของประชากรในกรุงเทพมหานคร เมื่อนำมาพิจารณา เปรียบเทียบกับเกณฑ์ "มาตรฐานความหนาแน่น" (มานพ พงศทัต 2527 : 2 - 11) เป็น 3 ระดับดังนี้

1 เขตที่มีความหนาแน่นสูง ประชากรอยู่ในระหว่าง 40 - 60 คนต่อไร่ ได้แก่ เขตป้อมปราบฯ เขตสัมพันธวงศ์ เขตธนบุรี และเขตดุสิต ตามลำดับ

2 เขตที่มีความหนาแน่นปานกลาง ประชากรอยู่ในระหว่าง 15 - 40 คน ต่อไร่ ได้แก่ เขตคลองสาน เขตญาไท เขตพระนคร เขตปทุมวัน เขตบางกอกใหญ่ เขตบางรัก เขตบางกอกน้อย และเขตยานนาวา ตามลำดับ

3 เขตที่มีความหนาแน่นต่ำ ประชากรอยู่ในระหว่าง 0 - 15 คนต่อไร่ ได้แก่ เขตภาษีเจริญ เขตราชบุรีบูรณะ เขตบางเขน เขตบางกะปิ และเขตชั้นนอกทั้งหมด ตาม ลำดับ

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ในบริเวณย่านใจกลางกรุงเทพมหานคร จะมีความหนาแน่นสูง ทั้งด้านฝั่งพระนคร และฝั่งธนบุรี ส่วนในบริเวณเขตรอบนอกจะลดทล้น กระจายออกตามเขตชั้นกลาง และเขตชั้นนอก

ค) อัตราการเจริญเติบโตของประชากร จากสถิติจำนวนประชากร ในปี พ.ศ. 2516 - 2528 จำนวน 13 ปีต่อเนื่องกัน โดยคิดอัตราเพิ่มของประชากร ในแต่ละเขตรายปี แล้วจึงนำมาเฉลี่ยเป็นอัตราเพิ่มเฉลี่ยต่อปี ผลการศึกษาอัตราเพิ่มในเขตต่าง ๆ มีดังนี้

1) เขตชั้นใน มีอัตราเพิ่มค่อนข้างคงที่ คือมีการเพิ่มในอัตราที่ลดลง มีอัตราเพิ่มเฉลี่ยประมาณร้อยละ 1.96 ต่อปี โดยในเขตชั้นในฝั่งพระนคร อัตราเพิ่มมีแนวโน้มลดลง เท่ากับอัตราเพิ่มเฉลี่ยซึ่งแบ่งออกได้ 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ประชากรมีแนวโน้มลดลงและมีอัตราเพิ่มเฉลี่ยเป็นลบ ได้แก่ เขตพระนคร เขตป้อมปราบฯ เขตสัมพันธวงศ์ ตามลำดับ

กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่มีประชากร ที่มีอัตราเพิ่มมีแนวโน้มลดลง ได้แก่ เขตปทุมวัน เขตดุสิต เขตพญาไท

กลุ่มที่ 3 กลุ่มที่มีอัตราเพิ่มมีแนวโน้มสูงขึ้น ได้แก่ เขตบางรัก เขตห้วยขวาง ซึ่งมีอัตราเฉลี่ยถึง 3.27 และ 5.01 ตามลำดับ

สำหรับในฝั่งธนบุรีนั้น มีอัตราเพิ่มที่ค่อนข้างคงที่เฉลี่ย 1.19 ต่อปี

2) เขตชั้นกลาง อัตราเพิ่มมีอย่างค่อนข้างสม่ำเสมอ เฉลี่ยร้อยละ 3.92 ต่อปี นับว่าสูงสุดในกรุงเทพมหานคร เมื่อพิจารณาอัตราเพิ่มในฝั่งพระนครพบว่า มีอัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 4.48 ต่อปี โดยเขตบางกะปิ เขตพระโขนง มีอัตราเพิ่มสูง และสม่ำเสมอตั้งแต่ พ.ศ. 2516 เป็นต้นมา ส่วนเขตยานนาวา ในปี พ.ศ. 2516 - 2527 มีอัตราที่ลดลง และหลังจากนั้นก็กลับมีอัตราเพิ่มสูงขึ้น ส่วนทางด้านฝั่งธนบุรี ก็มีอัตราเพิ่มสูงมากเช่นกัน ในช่วงปี พ.ศ. 2517 - 2520 แต่หลังจากนั้นก็มีความโน้มลดลง และมามีอัตราเพิ่มสูงอีกในปี พ.ศ. 2527 โดยมีอัตราเพิ่มเฉลี่ย ร้อยละ 3.17 ต่อปี

3) เขตชั้นนอก เป็นเขตที่มีอัตราเพิ่มสูงอย่างสม่ำเสมอเฉลี่ยประมาณร้อยละ 3.87 ต่อปี โดยเขตทางฝั่งพระนครมีอัตราเพิ่มสูงไม่มากนักเฉลี่ยประมาณ 2.96

ต่อปีและมีแนวโน้มสูงขึ้นไม่มากนัก สำหรับเขตฝั่งธนบุรีมีอัตราเพิ่มร้อยละ 4.47 ต่อปี ซึ่งได้แก่ เขตหนองแขม เขตบางขุนเทียนและเขตตลิ่งชัน ซึ่งในอนาคตทั้ง 3 เขตนี้จะมีแนวโน้มสูงมากขึ้น

2. ประชากรในเขตห้วยขวาง

ก) จำนวนประชากร เขตห้วยขวางมีจำนวนประชากรตามสถิติของ กองปกครองและทะเบียน กรุงเทพมหานคร มีจำนวน 247,274 คน คิดเป็นร้อยละ 4.61 ของ ประชากรกรุงเทพมหานคร โดยแขวงห้วยขวางมีจำนวนประชากรมากที่สุด คือ 105,533 คน คิดเป็นร้อยละ 42.67 ของประชากรเขต รองลงมาได้แก่ แขวงบางกะปิ มีประชากรจำนวน 86,024 คน คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 34.78 ของประชากรเขต สำหรับแขวงดินแดง และ แขวงสามเสนนอก เป็นแขวงที่มีจำนวนประชากรไม่แตกต่างกันมากนัก คือ มีจำนวนประชากร 28,031 คน และ 27,686 คน คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 11.33 และ 11.19 ของประชากร เขตตามลำดับ

สัดส่วนระหว่างเพศของประชากรในกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2528 มี ประชากรชาย จำนวน 2,721,289 คน และประชากรหญิง 2,642,089 คน คิดเป็นอัตราส่วน ร้อยละ 50.73 และ 49.26 ตามลำดับ ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ใกล้เคียง สำหรับสัดส่วนระหว่าง เพศของประชากรในเขตห้วยขวาง มีประชากรเพศชาย 124,148 คน และ ประชากรเพศหญิง 123,126 คน คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 50.21 และ 49.79 ตามลำดับ ซึ่งก็มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน

จำนวนประชากร แยก ชาย - หญิง รายแขวง ในเขตห้วยขวางปี พ.ศ. 2528

	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละของเขต
แขวงห้วยขวาง	57,267	48,266	105,533	42.67
แขวงดินแดง	41,133	44,891	86,024	34.74
แขวงบางกะปิ	12,092	15,939	28,031	11.33
แขวงสามเสนนอก	13,656	14,030	27,686	11.19
เขตห้วยขวาง	124,148	123,126	247,274	100.00

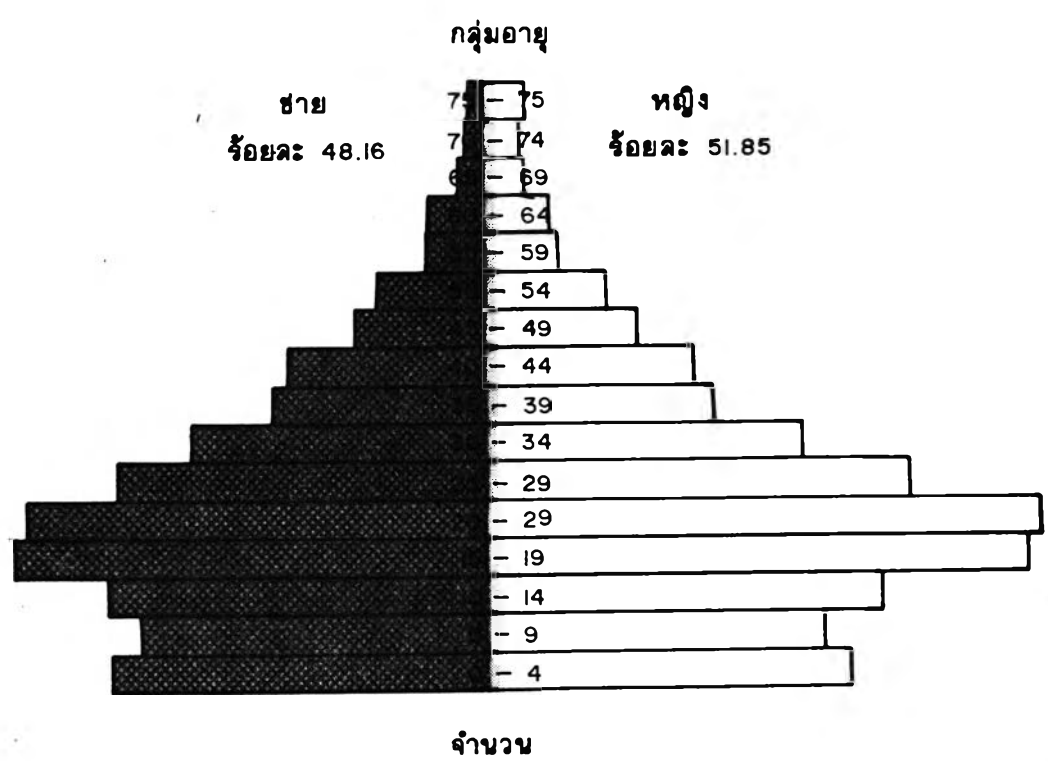
ที่มา : กองปกครอง และทะเบียน กรุงเทพมหานคร

ข) โครงสร้างประชากร เมื่อพิจารณาโครงสร้างตามหมวดอายุ และเพศแต่ละช่วงปี พ.ศ. 2523 จากสำมะโนประชากรและเคหะ ของเขตห้วยขวาง พบว่าจำนวนประชากรที่เป็นเด็กและวัยรุ่นช่วงอายุ 0 - 14 ปี จำนวน 55,024 คน คิดเป็นอัตราร้อยละ 29.6 ของประชากรทั้งหมดในเขต ส่วนประชากรวัยทำงานช่วงอายุ 15 - 59 ปี จำนวนประชากร 123,319 คน คิดเป็นอัตราร้อยละ 66.3 และประชากรที่มีอายุเกินกว่า 60 ปีจำนวน 7,556 คน คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 4.1 (แผนภูมิที่ 3.1)

ค) การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากร ความเคลื่อนไหวของประชากร จากตารางที่ 3.27 และแผนภูมิที่ 3.2 แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงประชากรของเขตห้วยขวางในระยะ 7 ปีจากปี พ.ศ. 2521 (ปีที่จัดตั้งเขต) ถึง พ.ศ. 2527 จะเห็นว่าจำนวนประชากรมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นมาก ในช่วงปี พ.ศ. 2520 - 2521 เนื่องจากได้มีพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ เขตพญาไท เขตห้วยขวาง และเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2521 ให้โอนพื้นที่แขวงดินแดง เขตพญาไท และแขวงสามเสนนอก เขตบางกะปิ มาขึ้นกับเขตห้วยขวาง และตัดพื้นที่บางส่วนของแขวงบางกะปิ และแขวงห้วยขวาง ไปขึ้นกับเขตพญาไท ทำให้ประชากรในพื้นที่ที่ถูกตัด โอน ต้องมาขึ้นกับเขตห้วยขวาง ทำให้ประชากรในเขตห้วยขวาง ปี พ.ศ. 2521 เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2520 เป็นจำนวนมาก คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 46.15 หลังจากนั้นในช่วงปี พ.ศ. 2522 - 2524 มีการเปลี่ยนแปลงประชากรเพิ่มขึ้นอัตราร้อยละ คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 3.99, 3.09 และ 3.26 ต่อปี และในปี พ.ศ. 2525 จำนวนประชากรได้เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นในอัตราสูงร้อยละ 9.92 และในปีต่อมาจำนวนประชากรมีอัตราการเพิ่มในอัตราลดลง คือร้อยละ 1.98 และ 1.66 ในปี พ.ศ. 2526 และ 2527

สาเหตุการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากร เมื่อพิจารณาจากการเคลื่อนไหวอัตราการเกิด การตาย อัตราการย้ายเข้า และ ออกของประชากร ในช่วงระยะเวลา 7 ปี (พ.ศ. 2521 - 2528) การเพิ่มตามธรรมชาติ เป็นอัตราการเพิ่มที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ไม่มีความแตกต่างกันมากนัก แต่อัตราการเพิ่มที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากร คือ การย้ายถิ่นเข้า และออก จะเห็นได้ว่าประชากรจะย้ายถิ่นเข้าเขตห้วยขวางมากในปี พ.ศ. 2522 เป็นต้นมา และมีจำนวนย้ายเข้ามากที่สุดในปี พ.ศ. 2525 ทั้งนี้เนื่องมาจากได้มีการก่อสร้างถนนรัชดาภิเษก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 และได้เปิดใช้เมื่อ พ.ศ. 2525 ถนนสายนี้ได้ก่อสร้างตัดผ่านพื้นที่ว่างของเขตห้วยขวาง ทำให้เป็นเส้นทางอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่โดยรอบถนน และมีหมู่บ้านเกิดขึ้นหลายแห่ง ประชากรจึงย้ายเข้ามาเพื่ออยู่อาศัยในหมู่บ้านที่จัดสรรเป็นบ้านพัก

การศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยของเขตห้วยขวาง

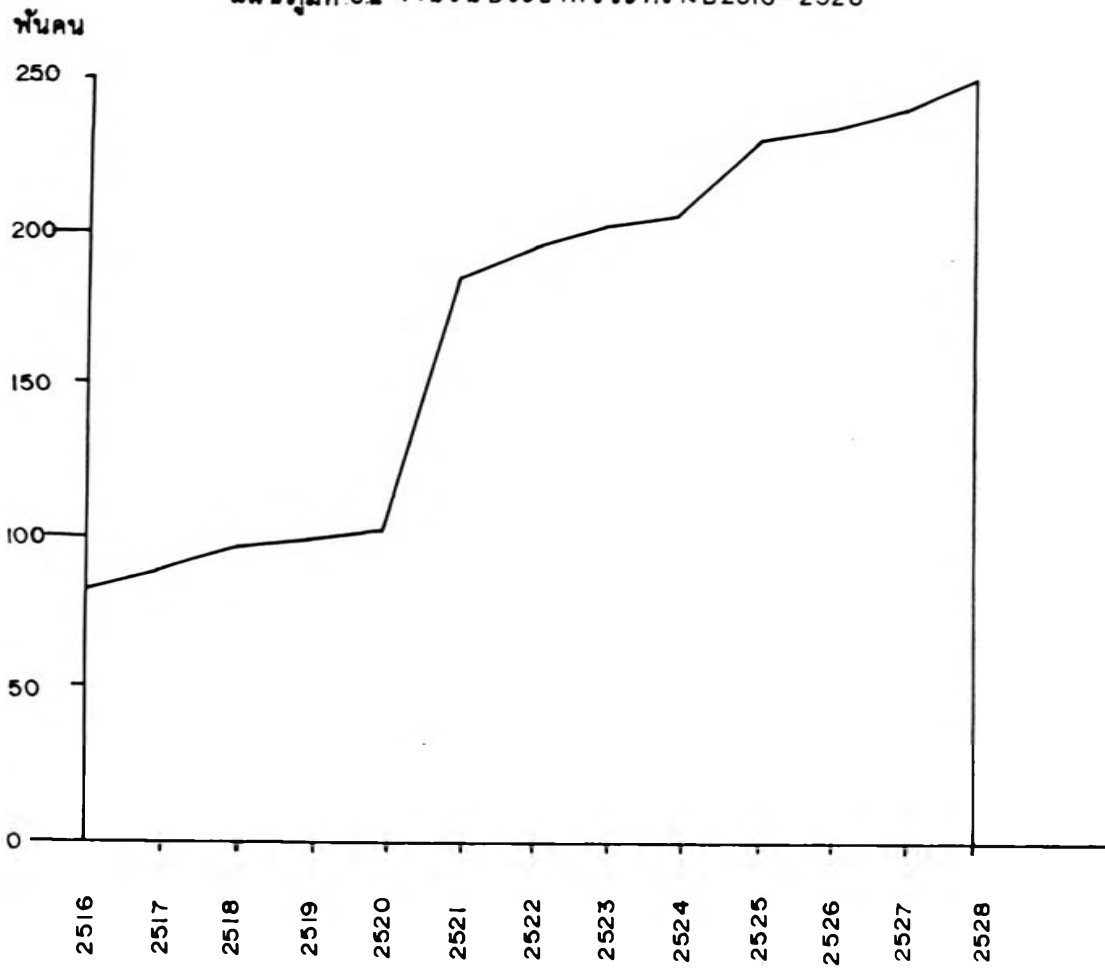
แสดง: โครงสร้างประชากรของเขตห้วยขวาง ปี พ.ศ. 2523	แผนภูมิที่ 3.1
---	----------------

สัญลักษณ์

เพศชาย

 เพศหญิง

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

แผนภูมิที่ 3.2 จำนวนประชากรระหว่างปี 2516-2528

เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากร รายแขวงจากสถิติประชากร ในช่วง 7 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2521 - 2527 (ตารางที่ 3.28) ปรากฏว่าทุกแขวงมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นทุกปี ยกเว้นแขวงบางกะปิในปี พ.ศ. 2526 มีประชากรน้อยกว่าปี พ.ศ. 2525 ทั้งนี้สาเหตุมาจากประชากรย้ายออกมากกว่าย้ายเข้า อย่างไรก็ตามจำนวนประชากรที่เปลี่ยนแปลงลดลงมีน้อยมาก แต่ต่อมาในปี พ.ศ. 2527 จำนวนประชากรในแขวงมีเพิ่มมากขึ้น แต่ก็มีจำนวนประชากรน้อยกว่าในปี พ.ศ. 2524 ทั้งนี้เนื่องจากประชากรย้ายออกมากกว่าย้ายเข้านั่นเอง และเมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรรายแขวงแล้ว พบว่าแขวงห้วยขวางเป็นแขวงที่มีจำนวนประชากรมากที่สุด รองลงมาได้แก่ แขวงดินแดงและแขวงบางกะปิ ส่วนแขวงสามเสนนอก จะเป็นแขวงที่มีจำนวนประชากรน้อยที่สุดทุกปี

สาเหตุของการเพิ่มประชากร เมื่อพิจารณาจากอัตราการเกิด การตาย อัตราการย้ายเข้า และย้ายออกของประชากรในช่วง 7 ปี (ตารางที่ 3.29) ปรากฏว่าเขตห้วยขวางมีจำนวนการเกิดสูงชันทุกปี ในช่วงปี 7 ปีมีจำนวนการเกิด 5,340 คน และมีจำนวนการตาย 4,477 คน (ต่างกันเพียง 863 คน) การเพิ่มประชากรตามธรรมชาติแทบจะไม่มีผลต่อการเพิ่มจำนวนประชากร แต่การเพิ่มประชากรจากสาเหตุการย้ายถิ่น ซึ่งในแต่ละปีการย้ายเข้ามีจำนวนมากกว่าการย้ายออก สำหรับในช่วง 7 ปี จำนวนประชากรที่ย้ายเข้ามีจำนวนถึง 219,455 คน โดยมีจำนวนการย้ายเข้ามากที่สุด ในปี พ.ศ. 2525 จำนวน 55,843 คน คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 25.45 รองลงมาได้แก่ ในปี พ.ศ. 2522 จำนวน 33,983 คน และมีจำนวนประชากรย้ายเข้ามากกว่าย้ายออกจำนวน 56,205 คน ซึ่งสาเหตุการย้ายเข้านี้มีข้อสันนิษฐานหลายประการ ดังจะได้กล่าวต่อไป

เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงประชากรระดับแขวง จากสถิติประชากรช่วง 7 ปี ปรากฏว่าทุกแขวงมีประชากรเพิ่มขึ้น โดยที่แขวงสามเสนนอกมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่เพิ่มขึ้นอัตราเฉลี่ยร้อยละ 5.4 ต่อปี เนื่องจากได้มีการพัฒนาใช้ประโยชน์ที่ดินมากขึ้น โดยมีการตัดถนนจากบริเวณชุมชน ผ่านที่ว่างเข้าไปในพื้นที่แขวงเพื่อสู่ถนนลาดพร้าว มีการปรับปรุงถนนให้อำนวยความสะดวกรวดเร็วในการสัญจร มีการลงทุนสร้างบ้านจัดสรรและลักษณะที่ตั้งของหมู่บ้านมีสิ่งแวดล้อมดีไม่แออัด ทำให้มีประชากรย้ายเข้ามาอยู่ในแขวงนี้มาก รองลงมาคือแขวงห้วยขวาง มีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.2 ต่อปี กล่าวคือแขวงห้วยขวางเป็นแขวงที่ต่อเนื่องกับแขวงดินแดง ซึ่งเป็นย่านชุมชนของเขตห้วยขวางแต่มีการใช้ที่ดินเฉพาะด้านตะวันตกที่ติดต่อกับแขวงดินแดงเท่านั้น ต่อมาได้มีการตัดถนนรัชดาภิเษกผ่านกลางพื้นที่แขวง และได้มีการตัดถนนซอยเพิ่มขึ้นอย่างมาก และมีโครงการหมู่บ้านจัดสรรเกิดขึ้นอย่างมาก ทำให้ประชากรย้ายเข้ามาอยู่มากขึ้น เพราะมีสิ่งอำนวยความสะดวกและเป็นบริเวณที่มีสภาพแวดล้อมดี ส่วนแขวงที่ประชากรมีการเปลี่ยนแปลงรองลงมาคือ แขวงบางกะปิ มีอัตราการเปลี่ยนแปลงร้อยละ

4 ต่อปีซึ่งมีสาเหตุมาจากการเพิ่มจากจำนวนการเกิดสูงและมีการย้ายเข้ามาอีกด้วย ทั้งนี้อาจเนื่องจากช่วงนี้มีโรงพยาบาลตั้งอยู่ 2 แห่งคือ โรงพยาบาลเพชรเวชและโรงพยาบาลกรุงเทพ ประกอบกับพื้นที่ในซอยศูนย์วิจัยได้มีการสร้างอาคารที่อยู่อาศัยได้แก่ ศูนย์วิจัยคอนโดมิเนียม ซึ่งเป็นอาคารสูงถึง 20 ชั้น และอาคารพักอาศัยแบบแฟลตบ้านพักอาศัยของครอบครัวเจ้าหน้าที่และตำรวจ สถานีตำรวจมักกะสันสูง 5 ชั้นจำนวน 3 หลัง และสถานีตำรวจดับเพลิงบางกะปิ นอกจากนี้ยังมีหมู่บ้านวิจิตรชัย หมู่บ้าน ABC และบ้านพักอาศัยแบบบ้านเดี่ยวอีกจำนวนมาก สำหรับช่วงที่มีการเพิ่มประชากรน้อยที่สุดคือ ช่วงดินแดงมีอัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 3.5 ต่อปี แต่ก็ยังไม่แตกต่างกันช่วงนี้ทั้งหมดที่ได้กล่าวมาแล้ว ช่วงดินแดงเป็นชุมชนเดิมของเขตห้วยขวาง พื้นที่ส่วนใหญ่ได้พัฒนาใช้ประโยชน์แล้ว ช่วงนี้มีจำนวนประชากรย้ายเข้าและย้ายออกสูง ทั้งนี้ อาจเกิดจากสาเหตุสภาพแวดล้อมไม่ดี ที่อยู่อาศัยคับแคบการเดินทางไม่สะดวก จึงได้มีการย้ายไปยังแขวงอื่นและเขตอื่นที่อยู่ใกล้แหล่งงาน ส่วนจำนวนที่เพิ่มขึ้นจากการย้ายเข้าเนื่องจากช่วงดินแดงนี้มีแฟลตบ้านอาศัยของการเคหะแห่งชาติ สร้างขึ้นจำนวนถึง 86 หน่วย ๆ ละ 4 - 5 ชั้น สามารถรองรับผู้อยู่อาศัยที่ย้ายเข้ามา

สรุปจำนวนประชากรการเปลี่ยนแปลงของประชากรในเขตห้วยขวาง ได้ว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 จนถึง ปี พ.ศ. 2528 จำนวนประชากรในเขตนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งมีสาเหตุมาจากการย้ายเข้า โดยเฉพาะแขวงสามเสนนอกมีจำนวนการย้ายเข้ามากที่สุด ส่วนแขวงอื่น ๆ จะมีการอพยพย้ายเข้าสูงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน แสดงให้เห็นว่าเขตห้วยขวางกำลังเติบโต รองรับประชากรในด้านที่เป็นที่อยู่อาศัยของประชากรที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

เนื่องจากได้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการนับจำนวนประชากร ในเขตกรุงเทพฯ โดยเปลี่ยนวิธีนับตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2525 เป็นต้นมา จึงได้แบ่งพิจารณาจำนวนการเปลี่ยนแปลงของประชากรออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงปี พ.ศ. 2521 - 2525 และช่วงปี พ.ศ. 2525 - 2527 (ตารางที่ 3.30 และ ตารางที่ 3.31)

พบว่าใน 2 ช่วงปี แขวงสามเสนนอกก็ยังคงมีจำนวนประชากรเปลี่ยนแปลงมากที่สุดกล่าวคือ ในช่วงปี 2521 - 2525 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอัตราร้อยละ 1.29 รองลงมาคือ แขวงห้วยขวางเปลี่ยนแปลงร้อยละ 1.04 หลังจากมีการเปลี่ยนการแจงนับจำนวนประชากรช่วงปี 2525 - 2527 ก็ปรากฏว่าประชากรในแขวงสามเสนนอกมีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด อัตราร้อยละ 1.95 ฉะนั้นผลการศึกษาการเปลี่ยนแปลงประชากรในช่วง 7 ปี 5 ปี และ 3 ปี ผลปรากฏออกมาเป็นแนวเดียวกัน

ตารางที่ 3.27 ความเคลื่อนไหวของประชากรเขตท้ายขวา ระหว่าง พ.ศ. 2521 - 2527

พ.ศ.	จำนวนประชากร	การเพิ่มตามธรรมชาติ		การอพยพ		การเปลี่ยนแปลง ระหว่างปี	การเปลี่ยนแปลง จากปีก่อน (ร้อยละ)
		เกิด	ตาย	ย้ายเข้า	ย้ายออก		
2521	187,321	452	340	18,507	13,972	86,458	46.15
2522	195,112	649	631	33,983	26,210	7,791	3.99
2523	201,334	768	646	29,918	23,818	6,222	3.09
2524	208,129	802	624	30,357	23,740	6,795	3.26
2525	231,069	857	767	55,843	32,993	22,940	9.92
2526	235,739	854	756	26,796	22,224	4,670	1.98
2527	239,742	958	713	24,455	20,293	4,003	1.66
	-	5,340	4,477	219,455	163,250	138,879	

ที่มา : จำนวนเกิดตายเป็นสถิติ กองปกครองและทะเบียน กรมพัฒนานคร

ตารางที่ 3.28 จำนวนประชากรวัยชราในเขตพำนัก พ.ศ. 2521 - 2527

ช่วง	2521	2522	2523	2524	2525	2526	2527
พำนัก	79,633	83,951	87,409	90,802	99,135	101,375	103,754
บางกะปิ	23,387	23,733	23,768	24,220	27,056	27,026	27,118
ดินแดง	65,608	67,731	69,685	71,938	80,528	82,247	82,884
สามเสนนอก	18,693	19,697	20,472	21,169	24,350	25,091	25,986
รวม	187,321	195,112	201,334	208,129	231,069	235,739	239,742

ตารางที่ 3.29 แสดงการเปลี่ยนแปลงประชากรรายแขวง ในเขตพิมายแขวง ระหว่างปี 2521 - 2527

แขวง/เขต	จำนวนประชากร ปี 2521-2527	การเปลี่ยนแปลงในช่วงปี 2521 - 2527					เฉลี่ยต่อปี
		เกิด	ตาย	ย้ายเข้า	ย้ายออก	รวม	
พิมายแขวง	655,194	212	1,574	88,956	60,079	27,515	4.2
คันทอง	601,149	157	1,764	93,553	73,302	18,644	3.5
บางกะปิ	203,364	4,856	633	13,006	10,017	7,212	4.0
สามเสนนอก	179,808	115	506	23,940	15,134	8,415	5.4
เขตพิมายแขวง	1,729,515	5,340	4,477	219,455	158,532	61,786	4.1

ตารางที่ 3.30 แสดงการเปลี่ยนแปลงประชากรเขตพิมายแขวงรายแขวง ระหว่าง ปี 2521 - 2525

แขวง/เขต	จำนวนประชากร ปี 2521-2525	การเปลี่ยนแปลงในช่วงปี 2521 - 2525					เฉลี่ยต่อปี
		เกิด	ตาย	ย้ายเข้า	ย้ายออก	รวม	
พิมายแขวง	440,930	175	1,050	67,403	43,632	22,896	1.04
คันทอง	355,490	123	1,154	72,454	55,135	16,288	0.92
บางกะปิ	122,164	3,204	457	108,899	11,169	2,477	0.41

ตารางที่ 3.30 (ต่อ)

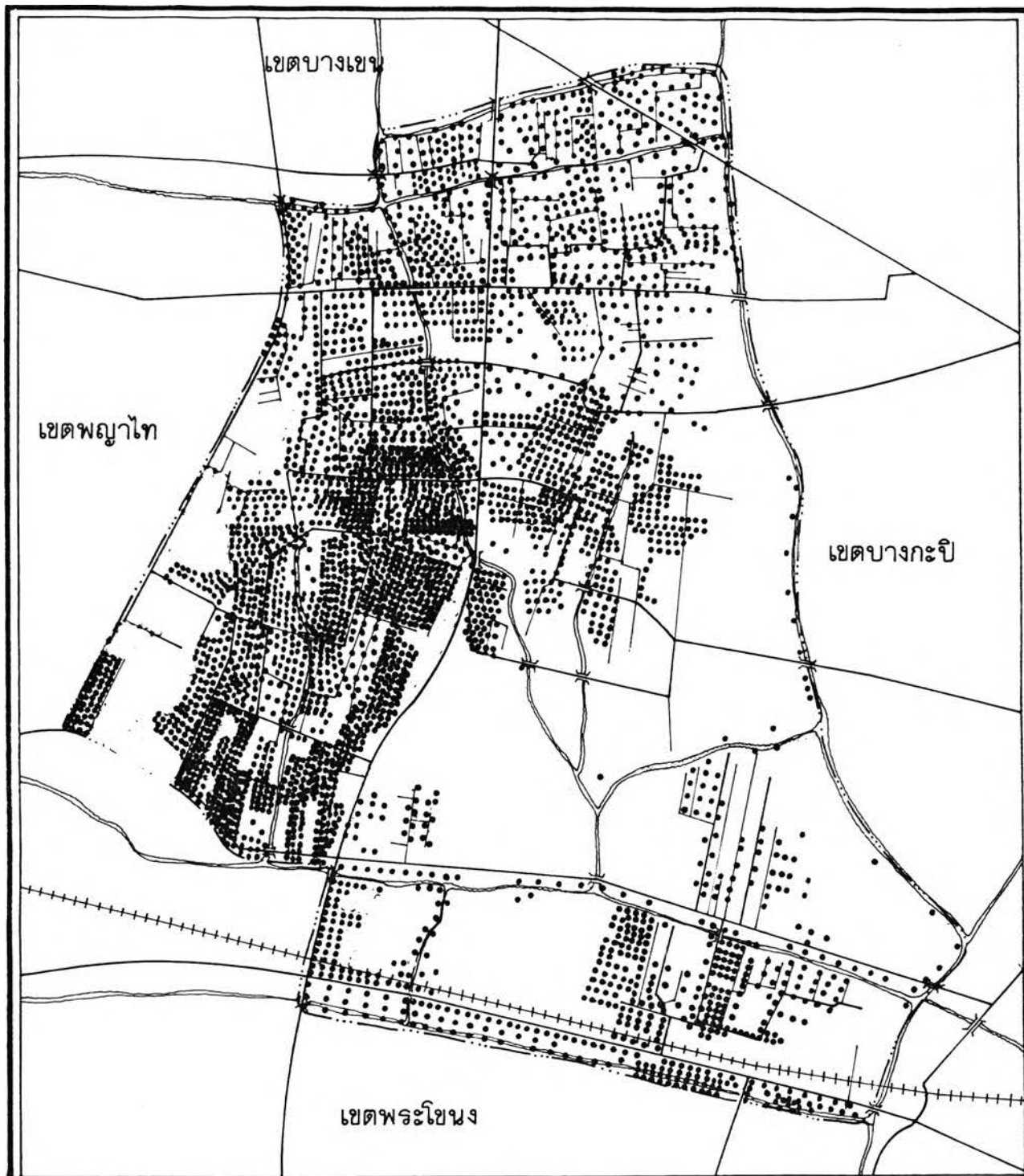
สาขา/เขต	จำนวนประชากร ปี 2521-2525	การเปลี่ยนแปลงจำนวนช่วงปี 2521 - 2525					เฉลี่ยต่อปี
		เกิด	ตาย	ย้ายเข้า	ย้ายออก	รวม	
สามเสนนอก	104,381	98	347	17,824	10,824	6,779	1.29
เขตพญาไท	1,022,965	3,600	3,008	168,608	120,760	48,440	0.95

ตารางที่ 3.31 แสดงการเปลี่ยนแปลงประชากรรายสาขา ในเขตพญาไทระหว่างปี 2525 - 2527

สาขา/เขต	จำนวนประชากร ปี 2525-2527	การเปลี่ยนแปลงจำนวนช่วงปี 2525 - 2527					เฉลี่ยต่อปี
		เกิด	ตาย	ย้ายเข้า	ย้ายออก	รวม	
พญาไท	214,264	76	1,234	41,437	27,769	12,516	1.95
ดินแดง	245,659	63	911	45,855	34,061	10,946	1.48
บางกะปิ	81,200	2,505	285	7,102	8,424	2,898	1.19
สามเสนนอก	75,427	25	248	12,296	7,256	4,817	2.13
เขต	706,550	2,669	2,678	106,690	75,510	31,171	1.47

ที่มา : งานเลือกตั้งและสถิติ กองปกครองเขตพระโขนง กทม.

การศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่อยุอาคัยของเขตห้วยขวาง

แหล่ง: การกระจายตัวประชากรในเขตห้วยขวาง พ.ศ. 2527

แผนที่ 3.28

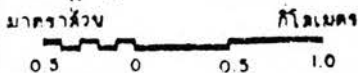

สัญลักษณ์

1 จุด (•) = 50 คน

เครื่องหมาย

- เขตของเขต
- เขตของแขวง
- ====/==== ถนน ขอบ
- +++++ ทางรถไฟ
- ~ ~ ~ ~ ~ สะพาน
- ~~~~~ คลอง

ที่มา: กองผังเมือง

ง) ความหนาแน่นประชากร เขตห้วยขวาง เป็นเขตที่มีความหนาแน่นประชากรสูงเป็นอันดับ 12 ใน 24 เขต ประมาณ 10,903 คนต่อตารางกิโลเมตรเท่ากับ 17 คนต่อไร่ ประชากรในเขตห้วยขวางมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 - 2528 ทำให้มีความหนาแน่นเพิ่มขึ้นทุกปี

สำหรับความหนาแน่นประชากรรายแขวง พบว่าความหนาแน่นเฉลี่ยรายปี แขวงดินแดง เป็นแขวงที่มีความหนาแน่นประชากรสูงสุดมีค่าเฉลี่ย 11,171 คน ต่อตารางกิโลเมตรเท่ากับ 27 คนต่อไร่ แขวงห้วยขวางเป็นแขวงที่มีพื้นที่พัฒนามากในส่วนที่ต่อเนื่องกับแขวงดินแดงและต่อมามีถนนรัชดาภิเษกตัดผ่านพื้นที่ที่ยังไม่มีการใช้ประโยชน์ ทำให้มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วเพราะมีถนน สามารถเข้าถึงพื้นที่ได้สะดวกขึ้น สำหรับแขวงบางกะปิ และแขวงสามเสนนอก เป็นแขวงที่มีความหนาแน่นประชากรเฉลี่ยเกือบเท่ากัน คือ 4,765 คนต่อตารางกิโลเมตร เท่ากับ 7 คนต่อไร่ และ 4,296 คน ต่อตารางกิโลเมตร เท่ากับ 6 คนต่อไร่ (ดูตารางที่ 3.32)

จ) การกระจายตัวประชากร จากแผนที่ 3.28 แสดงการกระจายตัวประชากร พ.ศ. 2527 พบว่าจำนวนประชากรในเขตห้วยขวางมีการกระจายตัวอยู่ในแขวงห้วยขวางและดินแดงมากที่สุด โดยเฉพาะในบริเวณพื้นที่ที่เป็นย่านชุมชนเก่าของเขตห้วยขวางและบริเวณที่เป็นที่ตั้งของพลตอาคารสงเคราะห์และบริเวณที่มีถนนเข้าถึง ส่วนในพื้นที่ของแขวงสามเสนนอก และแขวงบางกะปิ พบว่าจำนวนประชากรมีการกระจายตัวเบาบาง จะมีจำนวนมากเฉพาะบริเวณที่มีถนนผ่านเท่านั้น และในพื้นที่ด้านตะวันออกของทั้ง 2 แขวงนี้ยังเป็นที่ย่าง จึงทำให้ไม่มีประชากรเข้าไปอยู่

สาเหตุที่มีการอพยพของประชากรเข้าเขตห้วยขวางมีจำนวนสูง มีข้อสันนิษฐานคือ

1. พื้นที่ส่วนใหญ่ในเขตชั้นในของกรุงเทพฯ ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์เป็นที่อยู่อาศัยและกิจกรรมอื่น ๆ เป็นจำนวนมาก และได้พัฒนาพื้นที่ว่างของเขตต่าง ๆ ที่กระจายอยู่รอบ ๆ เช่น เขตบางเขต บางกะปิ พระโขนง บางกอกน้อย โดยการพัฒนาเป็นบ้านจัดสรรเป็นส่วนใหญ่ แต่เป็นพื้นที่ชั้นกลางที่ห่างจากย่านใจกลางเมือง ทำให้การเดินทางเข้ามาทำงานในเมืองต้องเสียเวลามากและค่าใช้จ่ายสูง ดังนั้นประชาชนจึงเริ่มมองหาพื้นที่ในเขตเมืองที่อยู่ใกล้แหล่งงานเป็นที่อยู่อาศัย โดยที่เขตห้วยขวางเป็นเขตที่อยู่ใกล้ย่านใจกลางเมือง มีพื้นที่ติดต่อกับหลายเขต และยังมีที่ว่างเหลืออยู่ประมาณ 6,321.04 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 44 ของพื้นที่เขต และประชากรยังมีความต้องการที่พักในเมืองปริมาณสูง ฉะนั้นประชากรจึงเข้ามาหาที่อยู่อาศัยในเขตห้วยขวางมากขึ้น

2. เขตห้วยขวางมีโครงข่ายถนนเข้าถึงพื้นที่ต่าง ๆ เกือบหมดแล้วมีถนนวิภาวดีรังสิต

ตารางที่ 3.32 แสดงความหนาแน่นของประชากรระดับอำเภอ ในเขตพวยขวาง ปี พ.ศ. 2521 - 2528

เขต / เขต	พื้นที่ (กม ^๒) (ไร่)	ความหนาแน่นของประชากร (คน/กม ² , คน/ไร่)								ความหนา แน่นเฉลี่ย ต่อปี
		ปี 2521	ปี 2522	ปี 2523	ปี 2524	ปี 2525	ปี 2526	ปี 2527	ปี 2528	
		พวยขวาง	8.319	9,572	10,091	10,489	10,896	11,896	12,165	
ดินแดง	5,199.375	15	16	17	17	19	19	20	20	17
บางกะปิ	4.315	15,089	15,578	16,027	16,545	18,521	18,916	18,916	19,785	17,187
สามเสนนอก	2,696.875	24	25	25	26	29	30	30	31	27
เขตพวยขวาง	5.408	4,209	4,272	4,278	4,359	4,870	4,864	4,881	5,045	4,296
	3,380.000	6.7	6	6.8	7	7	7	8	8	6
	4.637	3,925	4,136	4,299	4,445	5,113	5,269	5,269	5,970	4,765
	2,898.125	6	7	7	7	8	8	8	10	7
	22.679	7,492	7,804	8,053	8,325	9,242	9,429	9,429	10,903	8,750
	14,174.375	12	12	13	13	15	15	15	17	14

ที่มา : กองปกครองและทะเบียน

เชื่อมทางด่วนพิเศษสายดินแดง - ท่าเรือ เป็นทางสัญจรติดต่อกับเขตต่าง ๆ ได้สะดวกรวดเร็ว ส่วนในพื้นที่ห้วยขวางมีการใช้ที่ดินเป็นถนนและทางสาธารณะร้อยละ 6.15 ของพื้นที่ทั้งหมด มีถนนสายสำคัญคือ ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ ถนนรัชดาภิเษกเป็นถนนติดต่อกันระหว่างเขตต่อเขต ถนนบริการระดับชุมชน มีถนนประชาสงเคราะห์ ถนนสุทธิสารวินิจฉัย ถนนอโศกดินแดง ถนนรอง มี 3 สาย คือ ถนนสุทธิสารวินิจฉัย ซอยโชคชัยร่วมมิตร ซอยโรงบู่ เป็นถนนที่ประชาชนใช้เป็นประจำในการติดต่อกับภายนอก ฉะนั้นการเข้าไปอยู่จึงเดินทางได้สะดวก ยกเว้นพื้นที่ด้านในริมคลองแสนแสบ คลองลาดพร้าว คลองสามเสน และคลองบางซื่อ ยังคงเป็นที่ว่างอยู่

3. เขตนี้ได้รับการพัฒนาสูง เนื่องจากมีถนนสายสำคัญติดสามารถต่อกันได้หลายสาย จึงเกิดเส้นทางที่จะประกอบอาชีพพาณิชย์กรรมบริเวณนี้ โดยเฉพาะริมถนนเพชรบุรีตัดใหม่ ริมถนนประชาสงเคราะห์ และสุทธิสารวินิจฉัย ขณะนี้แนวโน้มย่านการค้าเกิดขึ้นริมถนนรัชดาภิเษก ถนนเทียมร่วมมิตรและมีหมู่บ้านต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย ฉะนั้นจึงดึงดูดให้มีการเข้ามาอยู่ในบริเวณนี้มากขึ้น และยังมีที่ว่างเพียงพอที่จะพัฒนาต่อไปได้

4. การบริการของรัฐบาลเข้าไปถึงพื้นที่ เช่น ประปา ไฟฟ้า เข้าถึงทุกพื้นที่ที่มีบริการสาธารณะ เช่น โรงเรียน สถานอนามัย ศูนย์การค้า ตลาด สมบูรณ์ครบถ้วนทำให้การเดินทางไปติดต่อกิจการไม่ต้องเสียเวลามาก

5. ในอนาคต เขตนี้จะเป็นเขตที่มีความสำคัญเนื่องจากมีสถานีรถไฟฟ้าวางตั้งอยู่ในพื้นที่ และมีเส้นทางผ่านพื้นที่ จะอำนวยความสะดวกให้ผู้ที่อยู่ในเขตเดินทางไปสู่บริเวณอื่นได้ง่าย

๗. ชุมชนแออัด ลักษณะชุมชนแออัดในเขตห้วยขวาง เป็นชุมชนแออัดประเภทชุมชนเก่าซึ่งเกิดขึ้นมาแล้ว และประเภทสลัมบุกรุกคือ มีลักษณะเป็นชุมชนที่คนบุกรุกที่ดินเข้าไปตั้งบ้านเรือนโดยมิได้รับอนุญาตจากเจ้าของที่ดิน ซึ่งมักจะเกิดขึ้นในที่ดินสาธารณะเกือบทั้งหมดมีอายุน้อยกว่า 20 ปี ทั้งนี้เพราะว่าเขตห้วยขวางเป็นพื้นที่ที่อยู่นอกเขตเทศบาล มีพื้นที่ว่างให้คนที่มียรายได้น้อยเช่าอยู่หรือบุกรุกจับจองอยู่อาศัยชั่วคราว นอกจากนี้ยังเป็นพื้นที่ที่เทศบาลนำขยะมากองรวมไว้เพื่อทำลายบริเวณแขวงดินแดง ทำให้มีราษฎรมาเก็บเศษวัสดุต่าง ๆ เพื่อขายหารายได้และได้สร้างบ้านแบบง่าย ๆ อยู่รอบ ๆ กองขยะ (ดูแผนที่ 3.28)

ขนาดชุมชนแออัด

จากการศึกษารูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร ของ จันทิมา ฉัตรไชยสิทธิกุล ได้แบ่งกลุ่มขนาดชุมชนแออัดในเขตกรุงเทพมหานคร ออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

1. ชุมชนแออัดขนาดเล็ก มีจำนวนบ้านน้อยกว่า 50 หลังคาเรือน
2. ชุมชนแออัดขนาดปานกลาง มีจำนวนบ้านระหว่าง 50 - 149 หลังคาเรือน
3. ชุมชนแออัดขนาดปานกลางค่อนข้างใหญ่ มีจำนวนบ้านระหว่าง 150 - 300 หลังคาเรือน

4. ชุมชนแออัดขนาดใหญ่ มีจำนวนบ้านมากกว่า 300 หลังคาเรือน
 เมื่อใช้หลักเกณฑ์ดังกล่าวมาพิจารณารายชื่อของชุมชนแออัดในเขตห้วยขวางแล้ว จะพบว่าเขตห้วยขวางมีชุมชนแออัดขนาดปานกลางมากที่สุด รองลงมาคือขนาดปานกลางค่อนข้างใหญ่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (ตารางที่ 3)

1. ชุมชนแออัดขนาดเล็กมี 4 แห่ง ได้แก่ ชุมชนแออัดซอยรุ่งอรุณ ซอยโลहितสุข หน้าวัดห้วยขวาง และซอยเทียมอุทิศ
2. ชุมชนแออัดขนาดปานกลาง มี 21 แห่ง
3. ชุมชนแออัดขนาดปานกลางค่อนข้างใหญ่มี 8 แห่ง
4. ชุมชนแออัดขนาดใหญ่มี 2 แห่ง ได้แก่ ชุมชนแออัดหลังโรงพยาบาลนิต์เพชรสยาม และซอยชานเมือง

ขนาดของชุมชนแออัดที่มีขนาดใหญ่ที่สุด คือ ชุมชนแออัดหลังโรงพยาบาลนิต์เพชรสยาม อยู่ในพื้นที่แขวงห้วยขวาง มีจำนวนบ้าน 718 หลัง พื้นที่ 50.93 ไร่ รองลงมาคือ ชุมชนแออัดชานเมืองแขวงห้วยขวางมีจำนวนบ้าน 371 หลัง พื้นที่ 24.43 ไร่ สำหรับชุมชนแออัดที่มีขนาดเล็กที่สุดคือ ชุมชนแออัดหน้าวัดห้วยขวาง มีจำนวนบ้าน 10 หลัง พื้นที่ 3.1 ไร่ เขตห้วยขวางมีชุมชนแออัดคิดเป็นพื้นที่ 321 ไร่ โดยส่วนใหญ่แล้วจะสร้างในที่ดินของเอกชนจำนวน 26 แห่ง สร้างในที่ดินราชการจำนวน 7 แห่ง และสร้างในที่ดินของเอกชนและราชการจำนวน 5 แห่ง

ลักษณะชุมชนแออัดรายแขวง

ลักษณะชุมชนแออัดในแต่ละแขวงมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (ตารางที่ 3.33)

1. แขวงห้วยขวาง มีจำนวนแออัดมากที่สุดคือ 14 แห่ง จำนวนบ้าน 2,131 หลัง คิดเป็นร้อยละ 46.2 ของจำนวนบ้านในชุมชนแออัดทั้งหมดของเขตห้วยขวางและมีพื้นที่ 172.24 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 53.6 ขนาดของชุมชนแออัดในเขตห้วยขวางจะมีทุกขนาดโดยมีจำนวนชุมชนแออัดขนาดปานกลางมากที่สุดคือ 7 แห่ง รองลงมาคือขนาดเล็ก 3 แห่ง และมีขนาดปานกลาง

ค่อนข้างใหญ่และขนาดใหญ่อย่างละ 2 แห่ง ชุมชนแออัดเหล่านี้จะกระจายตั้งอยู่ในบริเวณตอนกลางของแขวง โดยเฉพาะในบริเวณใกล้ ๆ ลำคลอง

2. แขวงดินแดง มีจำนวนชุมชนแออัดมากเป็นอันดับ 2 คือ 9 แห่ง จำนวนบ้าน 903 หลัง คิดเป็นร้อยละ 19.6 ของจำนวนบ้านในชุมชนแออัดทั้งหมดของเขตห้วยขวาง และมีพื้นที่ 69.74 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 21.7 ขนาดของชุมชนแออัดมีขนาดปานกลางมากที่สุด คือ 6 แห่ง ขนาดปานกลางค่อนข้างใหญ่ 2 แห่ง และขนาดเล็ก 1 แห่ง สำหรับขนาดใหญ่ไม่มีในแขวงนี้ ชุมชนแออัดเหล่านี้จะกระจายอยู่ในบริเวณตอนกลางและตอนบนของพื้นที่

3. แขวงสามเสนนอก มีจำนวนชุมชนแออัด 6 แห่ง จำนวนบ้าน 883 หลัง คิดเป็นร้อยละ 19.1 ของจำนวนบ้านในชุมชนแออัดทั้งหมดของเขตห้วยขวางและมีพื้นที่ 50.36 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 15.7 ขนาดของชุมชนแออัดมีเฉพาะปานกลางและขนาดปานกลางค่อนข้างใหญ่อย่างละ 3 แห่ง ชุมชนแออัดเหล่านี้จะกระจายอยู่ในบริเวณตอนบนของพื้นที่คือ บริเวณริมคลองบางกอก และคลองลาดพร้าว

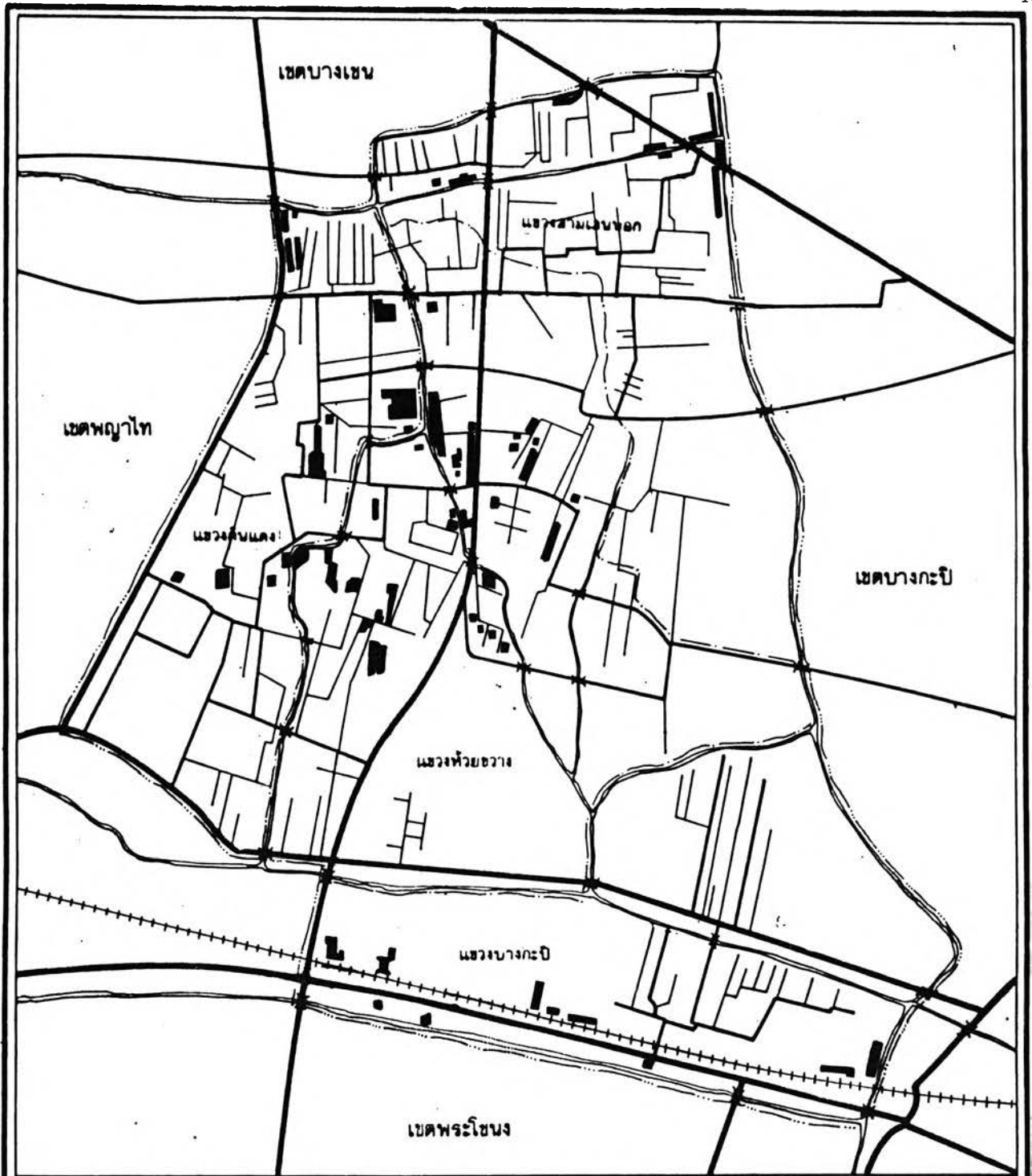
4. แขวงบางกะปิ มีจำนวนชุมชนแออัด 6 แห่ง จำนวนบ้าน 698 หลัง คิดเป็นร้อยละ 15.1 ของจำนวนบ้านในชุมชนแออัดทั้งหมด และมีพื้นที่ 29.12 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 9.0 ซึ่งถือว่าน้อยที่สุดในเขตนี้ ขนาดของชุมชนแออัดมีขนาดปานกลาง 5 แห่ง และขนาดกลางค่อนข้างใหญ่ 1 แห่ง ชุมชนแออัดเหล่านี้จะกระจายอยู่ในบริเวณตอนใต้ของพื้นที่บริเวณริมทางรถไฟสายตะวันออก และคลองแสนแสบ

ตารางที่ 3.33 แสดงจำนวนหลังคาเรือนและพื้นที่ชุมชนแออัดรายแขวง เขตห้วยขวาง

ปี พ.ศ. 2525

เขต/แขวง	จำนวน ชุมชนแออัด	จำนวน หลังคาเรือน	ร้อยละ	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
1 แขวงห้วยขวาง	14	2,131	46.2	172.24	53.6
2 แขวงดินแดง	9	903	19.6	69.74	21.7
3 แขวงบางกะปิ	6	698	15.1	29.12	9.0
4 แขวงสามเสนนอก	6	883	19.1	50.36	15.7
เขตห้วยขวาง	35	4,615	100.00	321.46	100.00

ที่มา : งานปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม กองผังเมือง กทม.

การศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการใช้ที่ดินเพื่อยุอาคัยของเขตห้วยขวาง

แสดง ที่ตั้งชุมชนแออัด

แผนที่ 3.28

■ ชุมชนแออัด

เครื่องหมาย

- เขตของเขต
- เขตของแขวง
- ถนน ขยาย
- ทางรถไฟ
- สะพาน
- คลอง

ที่มา. กองผังเมือง

